

www.ucansupurge.org

sözcükler biriktiriyoruz dününden yarına ve söz uçarsa yazı kalsın diye.

kalsın ki, tarih kadınları yazarken eksik olmasın tek bir satır...

unutmasın ve unutulmasın kadınlar...

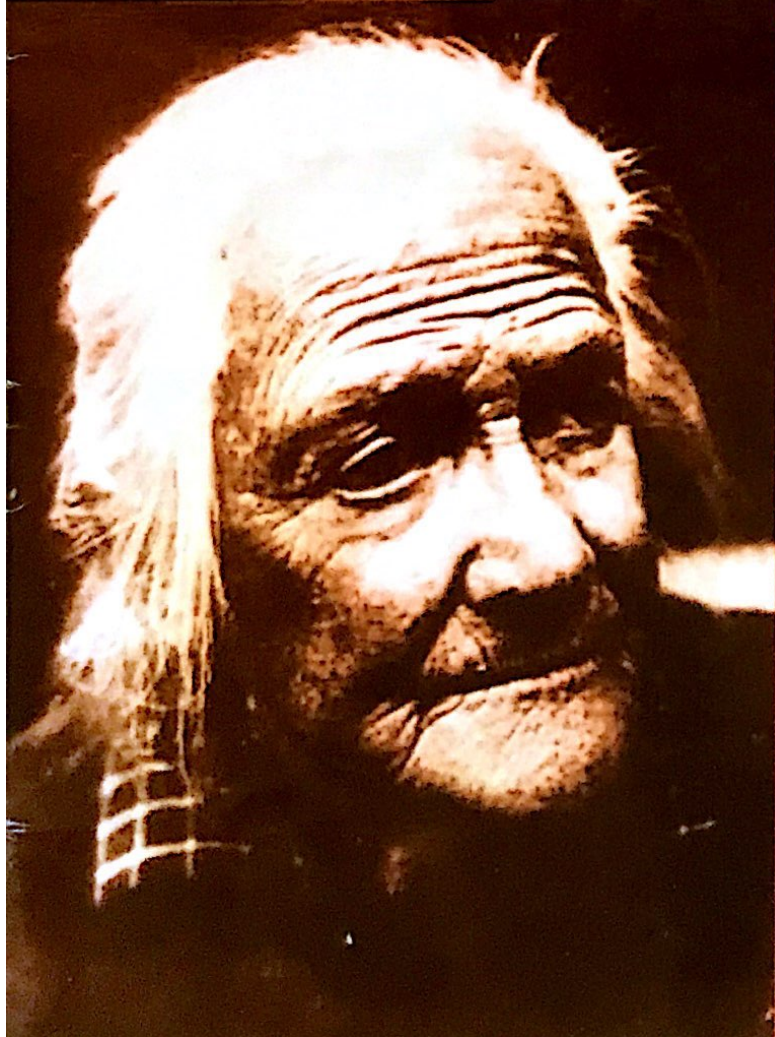
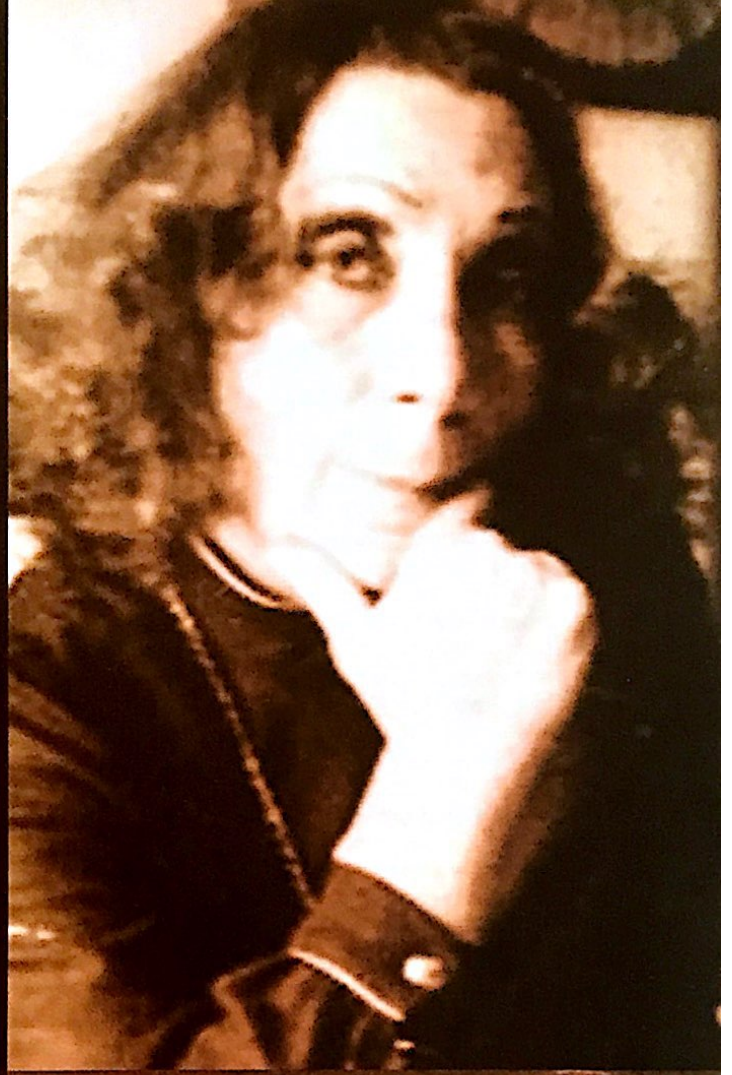
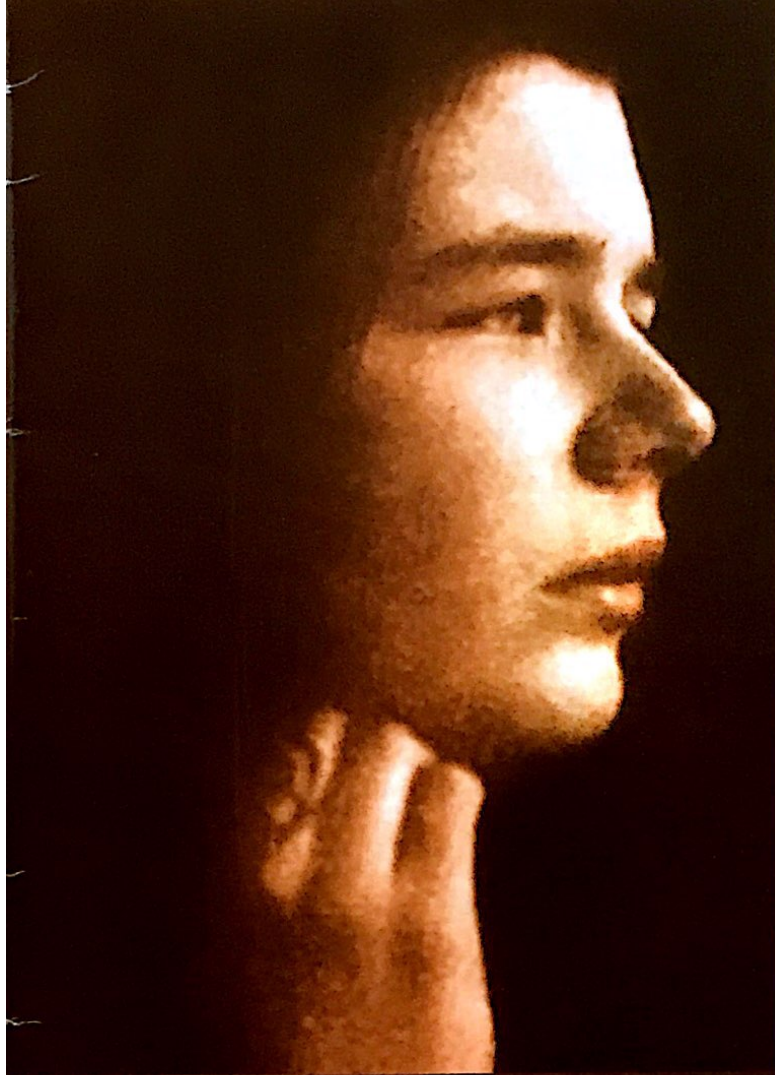
Uçan Haber ile kadınların bugününe tanıklık ediyoruz. onların yürekli adımlarını, öfkeli çığlıklarını, yaşadıklarını ve yaşayamadıklarını satırlara döküyoruz...

Uçan Haber'e abone olun. yarının kadınlarına bırakacağımız miras,
paylaşarak çoğalttığımız deneyimlerimiz olacak...

1 yıllık abonelik (6 sayı): 15.000.000 TL

Eski sayılar: 2.000.000 TL

İş Bankası Kavaklıdere/Ankara Şubesi - Hesap No: 472276

Sevim Burak

“Toplumun yüzeyinde değil, varlığında yaşıyorum”

Sevim Burak, 29 Haziran 1931'de İstanbul'da doğdu. Alman Lisesi'ndeki ortaokul eğitiminden sonra hayata atıldı. Terzilik, kitabevlerinde tezgahtarlık yaptı, bir giyim atölyesi açtı, kapattı. İlk hazırlıklarını 1950 yılında *Ulus* gazetesinde veren hikayeciliğine uzun aralıklarla *Yeni İstanbul*, *Milliyet* gazetelerinde devam etti. Sanat dergilerinde ilk olarak *Yenilik*'te göründü (1953), sonra da *Türk Dili*'nde... 1965'de çıkan ilk kitabı *Yanık Saraylar* büyük ilgi topladı. Uzun bir aradan sonra, 1982'de *Sahibinin Sesi* adlı oyun kitabını ve öykülerini topladığı *Afrika Dansı*'nı çıkardı. 31 Aralık 1983'te yaşama veda etti. *Everest My Lord* adlı romanı ve *İşte Baş, İşte Gövde, İşte Kanatlar* adlı oyunu, ölümünün ardından 1984 yılında; oğluna yazdığı mektupların bir araya getirildiği *Mac 1'e Mektuplar* ise 1991'de yayımlandı.

“Başkasının benliğine girmek, görünümünü tersyüz etmek, gerçekleri değiştirmek, değiştirmekle de kalmayıp gerçeğin yerine geçmek... Çevremden gislenerek, korkarak, korkuma karşı zor kullanarak, içten içe ve çok derinden sarsılarak neredeyse yasadışı bir mücadeleydi benim için yazı yazmak...”

www.ucansupurge.org

Bilge Olgaç

“Film çekmeseydim ölürdüm”

1940 yılında Kırklareli Vize'de doğdu. Orta öğrenimini yarıda bıraktı. Sinemaya 1962 yılında Memduh Ün'ün yönettiği *Kismetin En Güzeli* filminde yönetmen yardımcılığıyla adım attı. İlhan Engin, Halit Refiğ ve Hasan Kazankaya'nın yanında yönetmen yardımcılığı yaptı. İlk yönetmenlik denemesi 1965'te *Üçünüzü de Mıhlam* adlı filmle oldu. Senaryosunu Yılmaz Güney'in yazdığı *Bir Gün Mutlaka* ise son filmi olacaktı. O dönemin tek kadın yönetmeniydi. 10 yıl kadar ara verdiği sinemaya 1984 yılında çektiği *Kaşık Düşmanı* ile döndü. Filmografisindeki çeşitliliğe rağmen toplumsal gerçeklere eğilen bir yönetmen olarak tanındı. Çoğunun senaryosunu da yazdığı 33 filme yönetmen olarak imza attı. 1994 yılında bir yangında yaşama veda etti.

“Kadın gözü ayrıntıları görüyor, belki de anne olma özelliği taşıdığından; yani hayat üreten bir yapısı var ve kadın bence doğal olarak erkeklerden daha ilerici bir yapıya sahip, kısaca, kadın hayatın ayrıntılarını görebiliyor, erkek ise yüzeyde kalıyor.”

www.ucansupurge.org

Marguerite Yourcenar

“Kendimi öldürmeyeceğim, ölümler çok çabuk unutulur”

8 Haziran 1903'te Belçika'da doğdu. Romancı, şair ve eleştirmen olan Yourcenar, Kavafis'ten Virginia Woolf'a kadar birçok yazardan yaptığı çevirilerle de tanındı. Yaşamı boyunca kaleme aldığı yirmi kadar yapıt arasında *Ateşler, Bir Ölüm Bağışlamak*, en büyük yapıtlarından biri kabul edilen *Hadrianus'un Anıları*, *Doğu Öyküleri* ve tiyatro oyunu olarak yazdığı *Elektra* sayılabilir. Fransız Akademisi'nin tek kadın üyesi olan Marguerite Yourcenar 18 Aralık 1987'de yaşama veda etti.

“Hayat, Monique, olası bütün tanımlardan daha karmaşıktır; basite indirgenmiş her imge, kaba olma riskini taşır her zaman. Şairlerin kesin terimlerden kaçınmasını onayladığımı da sanmayın, onlar sadece düşlerini bilirler; şairlerin düşlerinde hakikat payı çoktur, fakat hayat bu düşlerden ibaret değildir. Hayat şüreden daha fazla bir şeydir; fizyolojiden daha fazla bir şeydir, o kadar uzun zaman inandığım ahlaktan da. Hayat bunların hepsidir ve çok daha fazlasıdır: hayat, hayattır. Tek servetimiz ve tek lanetimiz...” – Alexis ya da Beyhude Mücadelenin Kitabı-

www.ucansupurge.org

Clara Zetkin

“Varım. Var olacağım. Beni izleyin”

Gilbert Badia'nın tanımıyla “*Sınırsız Feminist Clara Zetkin*”, kadın özgürlük mücadelesinin önemli isimlerinden olan Clara Zetkin, 1857'de Almanya'da doğdu. Edebiyat, tarih, Almanca, Fransızca ve İtalyanca eğitimi gördü. Hem Sosyal Demokrat Parti'nin yayınlarını izliyor hem de mitinglere ve çalışmalara katılıyordu. Kopenhag'da 1910'da toplanan Uluslararası Kadın Kongresi, Zetkin'in önerisiyle 8 Mart'ı “*Uluslararası Emekçi Kadınlar Günü*” ilan etti. Savaş kapıda ve partisi bu savaşı engellemeliydi. Zetkin, partiden istifa etti. İsviçre'de 1912'de katıldığı bir konferansta “tüm kadınları ve anaları savaş denen toplu cinayete, toplu katliama karşı çıkmaya” çağırdı. Alman Komünist Partisi'nde iki dönem milletvekili seçilen Zetkin, 20 Haziran 1933'te yaşama veda etti.

“Hiçbir zaman iktidarsızlıklarını gördüklerimin, demoralize olduklarına şahit olduklarımın yanında olmayacağım. Yaşadığım sürece politik ölümün yanıma yaklaşmasına izin vermeyeceğim.”

www.ucansupurge.org

yazdan... sonyaza...

"O yaz hiçbir söz söylenmedi
Ve bitti her söylenmeyen..."
Ingeborg Bachmann

Sözün bittiği yer ve yeniden başladığı bir başka yer... Kadınlığın yeryüzüne savurduğu direnç, gökyüzüne doğru biriktirdiği ağıt, suya bıraktığı umut... Hepimiz birimizi daha toprağa bağışladık: Şemsiye Allak, aylardır yaşamla ölüm arasındaki uzun ince yolda zigzaglar çiziyordu. Onun "recm edilmiş kadınlığı", suskun bir yontu gibi yatıyordu hastane odasında. Nasıl yaşayacağını seçemediği gibi nasıl öldüğünü de bilemedi. Şemsiye'nin içimizde açtığı yarayı kapatacak bir yara bandı arayıp duruyoruz günlerdir. Namus, töre, ceza gibi sözcüklerin boğazımıza takılıp bizi soluksuz bırakmasına dayanamıyoruz. Bu sözcüklerle kurulabilecek herhangi bir cümlemin, hayatları elinden alınanların mezar taşında kapkara bir satır olarak kalacağını biliyoruz. Erkek egemen coğrafyalarda kadınlara yaşama hakkını "lütfedip" sonra da o hakkı "gasp edenlerin" kirli elleri boğazımızı sıkıyor. Şemsiye'nin ölümüne gönülsüz gidişi de bu ikiyüzlü ahlakın namus timsali efendilerinin fermanı ile olmadı mı?.. Mardin'in taşı toprağı, taşlanarak öldürülen Şemsiye'nin sessizliğini bağırıyor. Ağlarını zehirli bir örümcek marifetiyle ören "kader", yeni kurbanlar arıyor. Bazı topraklarda kaderin adı "töre" oluyor çünkü... Söz, yeniden başlıyor şimdi. Kara bir lanet gibi başımızın üstünde gezinip duran şiddet, kadınları yıkmasın, yok etmesin diye. Şemsiye'ler ölmesin diye... Söz dilimizin ucunda:

"Gölün kıyısında uzanmalı gözyaşları boyunca
Tüm bedenini terk eden kadınlar gibi..."
Lâle Müldür

Bu girizgâhın ardından, acıyı kalbimizde, öfkeyi aklımızda tutarak girelim Uçan Haber'in 19. sayısından içeri...

Altı yıldır bir düşün peşi sıra gidiyoruz; sinemanın dilini kadının diliyle birleştirip düşlerini filme dönüştüren, yani "tutkuyu filme alan" kadınları Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali'nde buluşturuyoruz. Bu yıl başkenti altıncı kez kadın filmleriyle dolduran festivalimiz, ilkyazı sinemanın o büyülü diliyle noktaladı. Ayrıntılar festival özel dosyasında...

Yerel Kadın Muhabirler Ağı projemizin üçüncü eğitim toplantısını mayıs ayı sonunda Çanakkale Küçükkuyu'da yaptık. Sayfalarımızda, Küçükkuyu Kadın Dayanışma Grubu'nun nazik daveti üzerine gittiğimiz bu sahil beldesinden notlar bulacaksınız. Ve tabii ki yerel kadın muhabirlerimizin haberlerini de...

Sosyal hizmet uzmanı Gülsüm Çamur Duyan, "kadın yoksulluğu" üzerine bir araştırma yaptı. Duyan'la yaptığımız söyleşide yoksulluğun kadınlaşmasını sosyal hizmet odağında değerlendirdik ve yoksullukla birlikte "yoksunluğun" da vurduğu kadınlara baktık bir kez daha...

Yine hukuktan sağlığa, şiddetten savaşa, edebiyattan sanata "bir süpürge yükü" haber ve yazıyla çıktık geldik. Yine "arşivimize layık" bir Uçan Haber hazırladık.

20. sayıda buluşmak dileğiyle...

Sahibi:
A. Ürün Güner
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Halime Güner
Adres: Büyükelçi Sokak 20/4
Kavaklıdere / ANKARA
Tel: 312 427 00 20 (pbx)
Faks: 312 466 55 61
URL: <http://www.ucansupurge.org>
e-posta: info@ucansupurge.org

Proje Koordinatörü:
Uğur Yüksel

Editör:
Selen Doğan, Sibel K. Türker

Uçan Süpürge Haber Merkezi:
Antalya Sorumlusu:
Handan Sema Ceylan
Çanakkale Sorumlusu:
Gülşay Sarışen, Şirin Sığın
Diyarbakır Sorumlusu:
Naside Buluttek
Eskişehir Sorumlusu:
Fatma Demirci Akkaya
Gaziantep Sorumlusu:
Sevgi Kanlı
İzmir Sorumlusu:
Fergül Özgüven
Mersin Sorumlusu:
Harbiye Ateş
Samsun Sorumlusu:
Tane Alper Ünver

Katkıda Bulunanlar:
Ayşegül Oğuz, Çiğdem Ferah, Didem Baltacı,
Nazik Işık, Semiramis Yılmaz, Barış Sulu

Kapak Resmi:
Sandro Botticelli
Giovanna degli Albizzi (détail)

Yapım: TASARYA
Tel: 212 280 75 85
e-posta: info@tasarya.com

Basım: Dumat Ofset Ltd. Şti.

Abonelik İçin:
Yurt İçi: Yıllık 15.000.000 TL
İş Bankası, Kavaklıdere Şb.
472276 No'lu Hesap
Yurt Dışı: Yıllık ABD 75 USD
Avrupa 50 Euro
Banka: Dış Bank Kavaklıdere Şubesi
Hesap Adı: Flying Broom
USD Hesap No: 301032277
EURO Hesap No: 3010396

Flyant:
3.000.000 TL

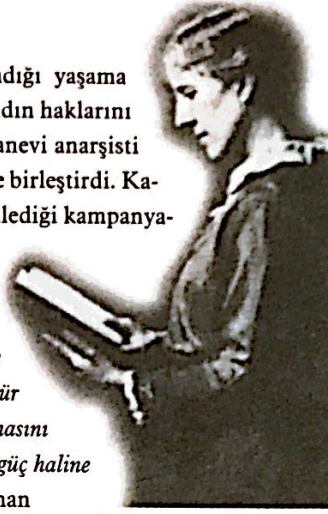
ISSN: 1304-2564
Uçan Süpürge

Emma Goldman

Rusya'daki bir Yahudi gettosunda başladığı yaşama Kanada'da veda edene kadar devrimi ve kadın haklarını savundu. Tarih onu yirminci yüzyılın efsanevi anarşisti olarak yazdı. Cinsiyet siyasetini anarşizmle birleştirdi. Kadınların doğum kontrolü hakkı için düzenlediği kampanyalar yüzünden hapse girdi. Emma Goldman, ardında anarşist düşünceye önemli katkılar bıraktı: "Anarşist devrim

kadını dünyada daha önce hiç görülmemiş bir güç, özgür erkekler ve kadınların oluşmasını sağlayacak kutsal ateşten bir güç haline getirecektir." - Emma Goldman

1 Haziran

1995. Devlet Bakanı Ayvaz Gökdemir, Avrupa Parlamentosu Sosyalist Grup Başkanı Pauline Green, Radikal lider Catherine Lalumiere ve Yeşiller sözcüsü Claudia Roth'u "fahişe" olarak nitelendi.

3 Haziran

1975. İlerici Kadınlar Derneği kuruldu.

4 Haziran

1986. İzmir 9 Eylül Üniversitesi'nde bir kız öğrenci "ramazan günü okula askılı elbiseyle geldiği" için polis tarafından dövüldü.

1994. Radikal İslamcılar, Bangladeşli yazar Teslime Nesrin hakkında ölüm emri verdi. Yazar Teslime Nesrin İslam toplumunda kadının baskı altında olduğunu savunuyor.

5 - 11 Haziran

1998. Türkiye'nin ilk kadın filmleri festivali olan Uçan Süpürge Kadın Filmleri Festivali'nin ilki Ankara'da yapıldı.

6 Haziran

1947. Yazar Zeynep Avcı dünyaya geldi.

8 Haziran

1903. Belçika kökenli ABD'li yazar Marguerite Yourcenar dünyaya geldi.

9 Haziran

1999. Türk Üniversitesi Kadınlar Derneği Ankara Şubesi, 17 kadın kuruluşu ile birlikte bir basın toplantısı yaparak 57. hükümetin kadınları yok sayan bir anlayışla oluşturulmasını protesto etti. Mecliste 22 kadın milletvekili bulunmaktaydı.

10 Haziran

1916. Yazar Peride Celal dünyaya geldi.

1984. Gazeteci, yazar Halide Nusret Zorlutuna yaşama veda etti.

12 Haziran

1912. Seramik sanatçısı Füreyâ Koral dünyaya geldi.

1929. Günlüğü ile Nazi zulmünü açığa çıkartan Yahudi genç kız Anne Frank dünyaya geldi.

14 Haziran

1923. Kadınlar Halk Fırkası kuruldu.

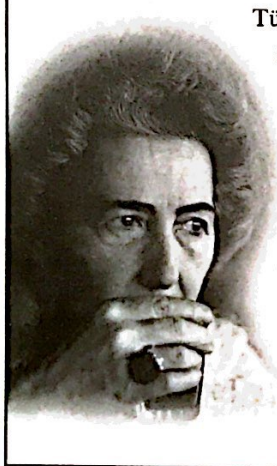
15 Haziran

1938. Medeni Kanun'da değişiklik yapıldı. Evlilik yaşı kadınlarda 15, erkeklerde 17'ye indirildi.

1996. Amerikalı efsane caz şarkıcısı Ella Fitzgerald yaşama veda etti.

2000. Yazar Mina Urgan yaşama veda etti. 85 yaşında ölen Urgan 18 Nisan 1999 milletvekiliği seçimlerinde Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nden milletvekili adayydı. Bir Dinozorun Anıları adlı özyaşamöyküsünün büyük satış rakamlarına ulaşması üzerine "acaba yanlış bir şey mi yaptım?" demişti.

Füreyâ Koral

Türkiye'nin ilk kadın seramik sanatçısı Füreyâ Koral, 1910 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. Ferit Edgü, "Ateş ve Sır" adlı kitabında Füreyâ için, "Bazı fırınlardan ekmek çıkar. İnsanların karınlarını doyurmak için. Füreyâ'nın fırınından renkler, biçimler çıkar, gözlerimize yeni biçimler, yeni renkler, yeni tatlar sunmak için" demiştir.

The Ladies's Mercury

İlk kadın dergisi olan The Ladies's Mercury'nin ilk sayısı Londra'da 27 Haziran 1693'te yayımlandı. 'Cins-i latife yönelik olarak tasarlanan dergi, kadın yazınının varlığını kabul ediyor ve özellikle kadınlara ulaşmayı amaçlıyordu. Yayımcısı bir erkek olan (John Dunton) bu ilk kadın dergisinin ömrü 'dört sayı' sürdü.

İlerici Kadınlar Derneği

İKD, 3 Haziran 1975'de bir grup kadının bir araya gelmesiyle doğdu.

17 Haziran

1930. Sinema ve tiyatro sanatçısı Adile Naşit dünyaya geldi.

20 Haziran

1905. ABD'li yazar Lillian Hellman dünyaya geldi.

1929. Feriha Tevfik, Türkiye'nin ilk güzellik kraliçesi seçildi.

1933. Komünist bir kadın hareketi yaratma mücadelesi veren, 8 Mart'ın uluslararası kadın günü olarak kabulünü sağlayan öncü Rus kadını Clara Zetkin yaşama veda etti.

22 Haziran

1949. Amerikalı oyuncu Meryl Streep dünyaya geldi.

1999. Hollanda'da toplumsal cinsiyet ve etnik grupların sorunlarıyla ilgili çalışmalar yapan EQUALITY adlı örgüt, Lahey kentinde "Eylemde Güçlenme: 2000'e Doğru Siyah, Göçmen ve Mültetçi Kadınlar" başlıklı konferans düzenledi.

25 Haziran

1903. Marie Curie, Paris Üniversitesi'ne sunduğu tezde radyumun keşfini açıkladı.

1926. Ingeborg Bachmann dünyaya geldi.

1943. Oyuncu ve yazar Füsün Erbulak dünyaya geldi.

26 Haziran

1931. Yazar Sevim Burak dünyaya geldi.

27 Haziran

1693. İlk kadın dergisi "The Ladies' Mercury" Londra'da yayımlandı.

1869. ABD'li devrimci ve kadın hakları savunucusu Emma Goldman dünyaya geldi.

27 Haziran

1645. Türkân Şoray dünyaya geldi.

29 Haziran

1945. Yazar Nazlı Eray dünyaya geldi.

29 Haziran

1984. ABD'li oyun yazarı Lillian Hellman yaşama veda etti.

30 Haziran - 1 Temmuz

2001. Ev Eksenli Çalışan Kadınlar Grubu, Ankara Yerel Atölyesi'nin ikincisi Ankara'da yapıldı.

3 Temmuz

1860. ABD'de kadın hareketinin en önemli teorisyenlerinden feminist hatip, yazar ve yayıncı Charlotte Perkins Gilman dünyaya geldi.

4 Temmuz

1934. Radium elementini keşfeden, iki Nobel fizik ödülü sahibi Polonya kökenli Fransız fizikçi Marie Curie yaşama veda etti. Curie, Paris'te Pantheon'a gömülen tek kadın oldu.

5 Temmuz

1952. 7. Uluslararası Kadın Hukukçular Konferansı İstanbul'da yapıldı.

6 Temmuz

1924. Dr. Safiye Ali başkanlığında bir heyet, Uluslararası Kadınlar Kongresi'ne katılmak üzere Londra'ya gitti.

1991. Boğaziçi Üniversitesi öğretim görevlisi Dr. Lale Aytaman Muğla valiliğine atandı. Aytaman, ilk kadın vali oldu.

6 - 12 Temmuz

2002. Kadın Tavrını Geliştirme İnisiyatifi'nin başlattığı kampanyayla Türkiye'nin dört bir yanından kadınlar yola düşüp Konya'da buluştular. Kampanyanın ismi, "Kadınlar Birbirine Doğru Yürüyor"du.

10 Temmuz

1985. 10 bin kadın, Uluslararası Kadın Konferansı için Nairobi'de toplandı.

1996. Türk Sanat Müziği sanatçısı Hamiyet Yüceses yaşama veda etti.

13 Temmuz

1994. Tiyatro ve sinema sanatçısı Ayfer Feray yaşama veda etti.

14 Temmuz

1948. Yerli Film Yapanlar Cemiyeti'nin düzenlediği ilk film festivalinde, Şakir Sırmalı'nın yönettiği "Unurulan Sır" en iyi film, Nevin Ayyar en iyi kadın oyuncu seçildi. Cahide Sonku da en iyi karakter oyuncusu ödülünü aldı.

15 Temmuz

2000. "100 Yıl İçin 100 Gün" sloganıyla 130 ülkeden 960 kadın Almanya'da 15 Ekim'e dek sürecek bir eğitim kampına girdi. Eğitime erkeklerin katılması yasaktı.

2002. Kadın Kampı, Adrasan'da başladı.

Konca Kuriş

İslamcı feminist yazar Konca Kuriş, 17 Temmuz 1998 akşamı Mersin'deki evinden kaçırıldı. "Konca'mızı Sağ İstiyoruz" kampanyaları sonuçsuz kaldı. Kaçırıldıktan 18 ay sonra ölüm haberi geldi. Gazeteci Ayşe Düzkın, onun için "feministlerin ilk şehidi" dedi.

Charlotte Perkins Gilman

Amerikalı yazar, ekonomist ve feminist hareketin ilk kuramcısı Charlotte Perkins

Gilman, iki yüzün üzerinde öykü ve romana imza attı. Kendini hiçbir zaman 'feminist' olarak tanımlamadı. Ünlü öyküsü *Sarı Duvar Gazetesi*'nde, ruhsal çöküntü içindeki bir kadının yavaş yavaş deliliğe doğru gidişini betimledi. Sağlığında basılmayan *Cezasız* adlı romanı 1997'de Feminist Yayınları tarafından yayınlandı.

16 Temmuz

2000. Anakültür ve Kadının İnsan Hakları Projesi, NEW WAYS kuruluşları ile birlikte "Uluslararası Toplumsal Cinsiyet Politikalarının Türkiye'ye Yansımaları: Pekin+5 Sürecinde Devlet, Sivil Toplum ve Demokratileşme" başlıklı bir toplantı düzenledi.

1998. Mersin Bağımsız Kadın Derneği üyesi Konca Kuriş gece saat 01:00'de Mersin'deki evinin önünden kimlikleri hâlâ bilinmeyen kişilerce kaçırıldı.

17 Temmuz

2000. İran Hükümeti, kız öğrencilerin üniformalarına renkli olabilmeye serbestisi getirdi. Aynı gün İtalya'da bir tecavüz davasında, tecavüze uğrayan kadın sadece 5 dakika "direndi" diye tecavüzcü suçsuz bulundu.

18 Temmuz

1817. İngiliz yazar Jane Austen yaşama veda etti.

1972. Yazar Suat Derviş yaşama veda etti.

20 - 24 Temmuz

1979. İlerici Kadınlar Derneği'nin dernek lokalinin mühürlenmesi üzerine yüzlerce kadın Ankara'ya yürüdü. Büyük Kadın Yürüyüşü adını taşıyan eylem Türkiye tarihinin ilk kitlesel ve en uzun kadın yürüyüşüydü.

21 Temmuz

1960. Seylan'da Sirimavo Bandaranaike, dünyanın ilk kadın başbakanı oldu.

22 Temmuz

1948. 16 yaşından küçük çocukların ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılması yasaklandı.

1992. Operet, tiyatro ve sinema sanatçısı Toto Karaca yaşama veda etti. Sanatçı bir dönemin çarliston kraliçesi olarak ün yapmıştı.

23 Temmuz

1941. İlk kadın tiyatro sanatçımız Afife Jale yaşama veda etti.

26 Temmuz

1952. Eva Peron yaşama veda etti.

27 Temmuz

1979. Zonguldak ve Mersin'de, yağ bulamayan ev kadınları gösteri yaptı.

28 Temmuz

1992. Cumhuriyet döneminin ilk kadın yazarlarından Mebrure Alevöl yaşama veda etti.

1818. Uğultulu Tepeler'in İngiliz yazarı Emily (Jane) Brontë dünyaya geldi.

30 Temmuz

2002. Kadın erkek eşitliğine katkı sağlayacak olan CEDAW İhtiyari Protokolü hükümetin önerisiyle TBMM'de onaylandı.

Eva Peron

Evita lakaplı Eva Peron, Arjantin'de 1943 askeri darbesinden sonra, diktatör Juan Domingo Peron ile evlendi. Peron'un iktidarı biraz da eşi Eva'nın kitleler üzerindeki uyuşturucu etkisi üzerine kuruluydu. Evita, Peron'un başkan olduğu gün Casa Rosada'nın balkonunda duygusal ve akıllıca hazırlanmış konuşmasını çarpıcı görüntüsü ile birleştirerek halkı kendine hayran bıraktı, "Arjantin, ağlama bana" sözleriyle... Yaşama veda ettiğinde 33 yaşındaydı.

Hamiyet Yüceses

Daha 11 yaşında sahneye çıkarak ev geçindirmeye başladı. Soyadı kanununda "ailenin reisi" olarak, hocaları Selahattin Pınar ve Saadettin Kaynak'ın armağanı "Yüceses" soyadını aldı. Taş plaklardan uzunçalarlara "Bakmıyor çeşm-i siyah"tan "Makber"e, radyodan sahnelerle Türk musikisinin Cumhuriyet tarihini yazdı.

Gözümün önünde şöyle bir hatıra var; "yedi iklim-dört mevsim" ve yaşadığımız topraklar... Memleketin dört bir köşesinden, ülkenin kuzeybatısında gizli bir küçük kasabaya, Küçükkuysu'ya uzanan yollar... Gaziantep'ten Meryem, fıstık yeşili bir yol çizdi. Diyarbakır'dan Naşide, güneydoğunun sarı sıcağını yol arkadaşı yaptı kendine. Antalya'dan Handan, güneyin portakal renkli güneşini beraberinde getirdi. Mersin'den Zozan, güler yüzlü bir "merhaba" çıkardı valizinden. Eskişehir'den Fatma, bozkırın dingin kahverengisine boyadı yolları... Samsun'dan Tane, kuzeyin yağmur bulutlarını yüklenip gelmiş olmalıydı, ki durmadan yağmur yağdı. Çanakkale'den Gülay'ın aniden fırlayan tansiyonu ve İzmir'den Fergül'ün son dakika engeli olmasaydı da onlar da bu büyük buluşmanın keyfini yaşasalardı keşke...

Kadınlar Küçükkuysu'da buluştu

Sibel K. Türker

Bir yolculuktan döndüğünde, tanıdıkların "Yediğin içtiğin senin olsun, gördüklerini anlat" derler. İşte bu nedenle sizlere yalayıp yuttuğum metrelerce küp oksijeni (çünkü Küçükkuysu ve civarı sayılı oksijen alanlarından biriyim) ve genel koordinatörümüz Halime Güner'in yaklaşık saat başı ismarladığı taze balıkları değil de, gördüklerimi anlatmanın daha anlamlı olacağını düşünüyorum.

Bildiğiniz gibi Yerel Kadın Muhabirler Ağı projemiz hayata geçeli iki ay oluyor. Bu süreç içinde muhabirlerimiz bize birbirinden önemli haberler yollamaya devam etti.

Sekiz ilde kadının gündemini bizim için ayrı ayrı izlediler, anlatılmayan hikayelerin peşine düştüler, "Orada" olmanın uzak olmak ve bilinmemek anlamına gelmediğini hepimize bir kez daha gösterdiler. Doğru adreste ve doğru kadınlarla buluşmanın her şeyi daha da güzel kıldığını gördük bir kez daha. Küçükkuysu'daki buluşmanın amacı da kadın muhabirlerimizle ikinci toplantımızı gerçekleştirmek, genel bir değerlendirme yapmak, birbirimizi daha iyi tanıyarak bundan sonraki çalışmalarımızın ne yönde sürmesi gerektiğine hep birlikte karar vermekti. Ancak muhteşem bir zamanlama yapmışız ki, aynı tarihte Küçükkuysu Kadın Dayanışma Grubu'nun Kadın Kütüphanesi açılışına katıldık. Yine aynı amaçla Küçükkuysu'da bulunan Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı çalışanları ve Mor Bülten ekibiyle bir araya geldik. Bunca akıl fikir sahibi kadın bir araya gelince işbirliği ve dayanışmanın tadı başka türlü oluyor.

Küçükkuysu'ya vardığımız cuma günü akşama doğru ilk muhabirlerimiz gelmeye başladı. Bendeniz Ankara'dan buraya gelene dek gözümü kırpmadan izledim yer gök Ege ikliminin, yeşilin, asırlık zeytin ağaçlarının ve denizin karşısında değil nutfuk, bedenim de tutulmuş bir vaziyettedim (bedenim on dört saatlik otobüs yolculuğundan dolayı da tutulmuş olabilir) ve Küçükkuysu denilen, bakır ve ıssız yeryüzü köşecığının nasıl böyle güzel olabildiğini düşünüp düşünüp durmakta, insanlara, kedilere, kedilere acımasız tavırlar sergileyen köpeklerle, ama illa ki teknelere ve ufka dalıp giderken orada bir şair misyonuyla bulunmadığını kendime sık sık hatırlatır durumdaydım.

İlk gelenler (izinle soyadlarını yazmayacağım) Eskişehir muhabirimiz Fatma ve aramızda yeni katılan Samsun'dan Tane'ydiler. Gece geç saatlere doğru gelen Mersin'den Zozan ise en yeni muhabirimizdi. Diğer muhabirlerimiz ertesi gün ulaştılar Küçükkuysu'ya. Diyarbakır'dan Naşide, Antalya'dan Handan, Gaziantep'ten Sevgi'yi temsilen Meryem... Cumhuriyet Gazetesi muhabiri Hilal Köse ve Hürriyet Gazetesi'nden her pazar haber-yazılarını keyifle okuduğumuz gazeteci Emel Armutçu ise Yerel Kadın Muhabirler projemize ilgi duyarak habercilerimizle röportaj yapmak için Küçükkuysu'ya gelmişlerdi.

Cumartesi günü tam bir buluşma günüyü bizler için. Sabah saatlerindeki toplantımıza Mor Bülten ekibi ve Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı'ndan arkadaşlarımız da katıldı. Medeni Yasa ve Ceza Yasası'ndaki asla yeterli diyemeyeceğimiz ancak kısmen olumlu bulduğumuz değişikliklerden geri dönmek için çalışmalar yapan hükümetin icraatlarını tartıştık birlikte. Ve yine Medeni Yasa için bir imza kampanyası başlatmış olduklarını öğrendik, işbirliği konusunda anlaştık. Arkadaşlarımızın çıkardığı Mor Bülten için dayanışma sözü verdik. Öğleden sonra ise Küçükkuysu Kadın Dayanışma Grubu'nun öncülüğünde, "kadın kahvesi" Cafe Piano'da açılan Kadın Kütüphanesi'ndeydik herkes. Küçükkuysulu kadınların büyük ilgi gösterdiği açılış Belediye Başkanı yaptı. Hediye edilen kitaplar kitaplığa yerleştirildi, Uçan Süpürge ve Mor Bülten kendisini tanıttı. Anneannemizin eteğine sarılarak ille de parka gitmek istediğini söyleyen kız çocuğu hariç tüm kadınlar bizleri ilgiyle dinlediler. Mor Bülten sözcüğü Av. Hülya Gülbahar, Medeni Yasa ve Ceza Yasası hakkındaki itirazlarımızı yeniden dile getirdi.

Öğleden sonra saatleri ise muhabirlerimiz için röportaj zamanıydı. Gazeteci Emel Armutçu ve ardından genç muhabir arkadaş Hilal Köse projemizi ve kadın muhabirlerimizi tanımak için sorular sordular, fotoğraf çektiler (Hürriyetin ünlü fotoğrafçısı Kutup Dalgakıran'a fotoğraflar konusunda güvenimiz sonsuz). Muhabirlerimiz ve biz kendimizi ifade olanağı bulmuş olmaktan ötürü mutluyduk.

Ve buluşmanın son günü pazar saatleri Uçan Süpürge kadrosu ve yerel kadın muhabirlerin asıl toplantı zamanıydı. Şimdiye kadar birlikte yaptığımız çalışmalar değerlendirildi, bundan sonra yapacaklarımız konuşuldu. Bire bir muhabirlerimizin bu süreç içinde edindikleri deneyimleri paylaştık, karşılaştıkları zorlukları dinledik ve çözüm yollarını birlikte bulmaya çalıştık.

Öğlen saatlerinde ise Nusratlı Köyü'ndeydik. Küçükkuysu'ya 8 km. uzaklıktaki bu doğa harikası köye gidiş nedenimiz Küçükkuysu Kadın Dayanışma Grubu'ndan Süheyla Doğan'dı. Sevgili Süheyla, Küçükkuysu'yu görüp aşık olmuş ve kocasıyla birlikte orada yaşamaya karar vermiş. Yıllarca Antalya'da devlet memuru olarak çalıştıktan sonra yakmış gemilerini, Nusratlı'da eski bir köy evi almış. Ancak taahhüdünde bulunmayan ve sözüne güvenilmeyen bir müteahhide yakasını kapırcına, almış sazı, almış betonu, harcı eline. Kendisi inşaat mühendisi ve eminiz mesleğinde hiç bu denli saha tecrübesi yaşamamıştır. Süheyla gemileri yakmış dedik ama taa oralardan gönül verdiği kadın hareketi için çalışmaktan geri durmuyor. Ev restore etmesi ve pis müteahhide beddua bile etmemesi gibi şahane özelliklerinin yanında çok güzel rezene kavurması yapıyor.

Nusratlı Köyü'nde eski okul binasında bizi köylü kadınlar ve mis gibi kızarmış hamur kokusu karşılıyor. Bizim ülkeye has bir özellik bir sıcaklıktır ya, misafir ağırlamayı sevmeğe işte tam da bunu hissediyoruz. Öyle sıcak öyle güler yüzlü ki Nusratlı'lı kadınlar. Sanki kırk yıllık dostlarıydı da bizi yeniden görmüşler gibi. Köyün erkeklerinin de hakkını yemeyelim. Başta köy muhtarı ve öğretmeni olmak üzere derin bir misafirperverlik gösteriyorlar. Ezine peynirleri kesiliyor, kekik ve zeytinyağı getiriliyor. Hamurların yanında gül reçeli, salatalık, domates ve tabii ki çay. Kaz dağlarına sırtını vermiş bu güzelim köy ve insanları içimizi okşuyor, belki unuttuğumuz şeyleri yeniden hatırlatıyor. Her yer çam kokuyor, zeytin ağaçları bin yıllık kadim tanıklıklarını sürdürüyor. Yine tanıtıyoruz kendimizi, yine kadınlarla sohbet ediyor, derterini dinliyoruz.

Yanımda oturan elli yaşlarında bir köylü kadın "Okul okumadım ya, hayatı okudum" diyor. Devam ediyor ardından: "Bizim köyün yoksulu çok. Kadınlar için yaptığımız işleri, oyaları satacak bir yer olsa da elimize üç-beş kuruş geçse. Gençler köyde durmuyor zaten. Kimse zeytinle uğraşmak istemiyor. Gençler hep Küçükkuysu'ya gitti."

İnsan 65 haneli bu küçük köyde bile yoksulluğun adını duyuyor yeniden. Mor Bülten'den Özgül Kaptan, kadınların kendisine ulaşmasını istiyor. Yaptıkları işleri alıcısına ulaştırmak ve onlara bir gelir kapısı açmak için tekrar tekrar üzerinde duruyor. Bu arada Küçükkuysu Belediyesi'nin de kadınlar için bir stand açacağını öğreniyoruz. Süheyla'nın evine doğru çıkarken kadınlardan biri korunmuş bir köşeyi gösteriyor: "Köyün yatırıdır. Herkese gönlündekini verir." Yatırın yanından suskuyla geçiyorum. Doğanın en güzelini verdiği bu kadınlara, yatırın da tüm istediklerini vermesini dileyerek.

Küçükkuysu'dan ayrılırken düşünüyorum. Kadınlar dipsiz kuyularda kalmazın. Küçükkuysu gibi güzel ve temiz, doku-nulmamış, hırpalanmamış kalsın yürekleri. Öyle kalsın ki, sesimizi duyuralım birbirimize. Kimse kendi sesiyle yalnız kalmazın.

Kadınlar Kahvesi

Deniz kenarında gezinirken sıra sıra lokantaların, cafelerin arasında ilk bakışta pek fark edilmese de Kadınlar Kahvesi olarak bilinen Cafe Piano'nun şöhreti buralara kadar ulaştı. Küçükkuysu'daki kısa konukluğumuz sırasında ziyaret ettiğimiz ve içindeki kütüphanenin açılış törenine katıldığımız bu kahvenin işletmecisi, Ayşe Burak.

Ayşe, Adatepe köyünde yaşıyor. "Kadınlar Kahvesi" açma fikrinin nereden çıktığını merak ediyoruz. "Benim de ihtiyacım vardı böyle bir yere..." diye anlatmaya başlıyor: "... Alışveriş ya da başka bir şey için dışarı çıktığımda oturup bir yorgunluk kahvesi içebileceğim bir yer yoktu. Biraz da köyden sıkılmışım artık, hayat çok monotondur. Hem kendim için hem de böyle bir yere ihtiyaç duyan kadınlar için açtım bu kahveyi."

İki kadının bir araya gelince üçüncü kadının dedikodusunu yapmaya başladığı o kabul günlerinden nefret ediyor Ayşe. Kadınların Cafe Piano buluşmaları hiç böyle olmuyor ama. Kadın Dayanışma Grubu ve elbette Süheyla geldiği zaman toplantı yapılıyor kahvede, yani pazartesi günleri. Cafe Piano, her ne kadar Kadınlar Kahvesi olarak bilinsede Ayşe'nin amacı yalnızca kadınları ağırlamak değil. "Kadın, eşiyse ya da yakınıyla gelebilir buraya" diyor Ayşe; "yalnız gelen erkekleri almıyoruz ama. Çünkü, kahvede tek başına oturan erkekler olduğunu bilirse adam eşini buraya göndermez. Kocasıyla bile gelmeye çekinen kadınlar var."

Kadınlar Cafe Piano'da oyun oynuyor, örgü örüyor, sohbet ediyor... Kahvede bir piyano, kanepeler, koltuklar... ve bir kütüphane... Ayşe'yi dinleyelim: "Bir kütüphane oluşturmak için hepimiz üçer beşer kitap getirdik. Süheyla internetten bir çağrı yaptı, kitaba ihtiyacımız olduğunu söyledi. Bu duyurunun ardından çok sayıda kitap geldi; bugün Hürriyet gazetesinden çok sayıda kitap ve kaset geldi. Ka.Der de kitap gönderecek. Bu yardımların artarak sürmesine inanıyorum, kütüphanemiz bu desteklerle büyüyecek ve daha çok kadın yararlanacak."

Küçükkuysulu kadınların "kahvesi" var artık; bir kahve içimi uğramak, keyifli bir sohbete dalmak, kadınları konuşmak için kapısından içeri giriliverecek...

Nusratlı Köyü'nden bir kadın portresi

Süheyla Doğan

Küçükkuyu güncemizin en keyifli sayfalarından birinde Nusratlı köyünde geçirdiğimiz o doyumsuz zamanlar yazıldı. Köyün kadınlarının homumseverliği ve elbene Süheyla Doğan'ın güler yüzlü ev sahipliği hiç aklımdan çıkmayacak. Küçükkuyu Kadın Dayanışma Grubu'nun kurucusu olan Süheyla, Nusratlı köyünden bir kadının dramını anlatışı acılı bir öyküyle konuk oldu saygılarımıza...

Kendimi bir kez daha çok kötü hissettim bu gece... Onun yanında iyi gibi göründüm ancak o gidince göz yaşlarımı tutamadım işte. Yine bir kadın dramıydı dinlediğim.

Bu akşam evime üçüncü kez konuk oluyordu. Ancak konuşmaya başlayabildik sayılır... Köye yeni taşındımda bir akşam üzeri oğluya bana sıcak ekmek yollayan kadın... Kırk yaşlarında olmalı. Hep lacivert bir erkek ceketi giyer. Öyle güzel bir yüzü var ki... Genç kızlığında nasıldı kim bilir? On yedisindeyken daha, otuz üç yaşındaki bir adam tarafından kaçırılmış ve zorla evlenmek durumunda kalmış. İki kızı var; ikisi de küçük yaşta kaçarak evlenmiş ve başka köylere gitmiş. İki oğlu ve kocasıyla birlikte yaşıyor. Kocası kalp hastası ve çalışmıyor. Yirmi üç yaşındaki büyük oğlu günlük zeytin işlerine gidiyor ya da kuş avlayıp satıyor. On altı yaşındaki diğer oğlu da Küçükkuyu'da bir oto tamircisinde çıraklık yapıyor. Köyün en yoksul ailelerinden. Köyün emekçi kadını o. Köydeki varsıl ailelerin tarla, zeytin, çamaşır, temizlik işlerine gidiyor, yazın yazlıklar geldiğinde de Küçükkuyu'ya ev temizliği ve boya-badana yapmaya... Kendilerinin çok az tarlası var. Bunları daha önceki ziyaretinde öğrenmiştim.

Onu köyde her görüşümde mutlaka bir işten dönüyor oluyordu. Bugün akşam üzeri yürüyüşten dönerken evin önünde onunla karşılaştım yine. "Nereden geliyorsun?" dediğimde "Saliha'lara zeytin çuvallarını yıkamaya gitmişim de." dedi. "İçeri gelsene, bir çay içelim." dedim, "Şimdi yemek yapmam lazım, akşama gelirim." dedi. Akşam olduğunda gerçekten geldi. Köyden, işten gücünden bahsettik, biraz televizyon izledik. Çay yaptım ona, börek de ikram ettim, "Akşam yemeyenden sonra hiçbir şey yemem." dedi. Şaşırdım. Biz şehirliler kadınlar gibi tıknımıyordu yani... Zaten incecik. Öyle hüzünlü duruyordu ki bu gece. Bir ara konu çocuklara ve çocuk hasretine geldi. Köyde boşanma aşamasında olan bir kadın vardı, kocasının bir gece yarısı köye bırakıp gittiği, köyün diğer kadınlarının -hatta annesinin bile- cephe aldığı, kendi başına ayakta durmaya çalışan kadın, ondan bahsediyorduk. "Kocası çocuklarını göstermiyormuş ona." dedim. "Çocuk hasretini iyi bilirim, hapisteyken dokuz ay çocuklarımı göremedim." dedi. "Hayırdır, niye hapse girdin?" diye sordum, anlatmaya başladı:

"Evliliğimin başından itibaren kocamdan dayak yiyordum. Bir keresinde, küçük oğlum 4 yaşındayken, yine kavgaya etmiştik, beni arakolun ilişkiye zorlamıştı, karşı çıktığımda dayak yedim, beni evden kovdu ve Küçükkuyu'daki kız kardeşimin yanına bıraktı. Yirmi gün geçtikten sonra bir gün geldi ve beni jandarma karakolundan çağırıldıklarını söyleyerek karakola götürdü. Karakola gittiğimde on iki yaşındaki kızımı orada gördüm. Komutanla kızım yalnızdı. Kocam kızımı komutanla yalnız bırakıp beni almaya kendisi gelmişti. Halbuki kendisi kızımı kalabilir, komutan beni bir askerle çağırabilir ya da kendisi gelebilirdi. Komutan kızımı çerez, terlik falan almıştı. Komutan "Kızın senden şikayetçi, kızını bir adama para karşılında satıyormuşsun, seni nezarete attıracağım." dedi. Daha sonra karakola bir genci çağırıldı, pazarda börek satardı. Kendisini o gence sattığımı söylemiş kızım, genci de benimle birlikte nezarete attılar, sonra da mahkemeye çıkardılar. Dünyam yıkılmıştı. Ben hapisteyken mahkemem sürdü, kızımı İstanbul'a muayeneye götürdüler. Raporlar iyi çıktı. Bu arada kocam bana boşanma davası açtı, kızımın namusu kirlendi diye, halbuki benden kurtulmak için bu tezgahı komutanla

birlikte kurmuştu. Hapisteyken çocuklarımı göremedim. Onları çok özledim. Çok hasretlik çektim. Raporlar iyi çıkınca genci de beni de serbest bıraktılar. Dışarı çıkınca kız kardeşime döndüm yine. Ama yengem gelip bizi kocamla barıştırdı, ben de eve döndüm. O günden sonra kızıma ve kocama karşı hiç iyi şeyler hissedemedim. Ama kızım ben çıkınca çok ağladı. "Beni babam zorladı, beni affet anne." dedi. Sonra öğrendim ki ben hapisteyken evde adam ve oğullarım yokken komutan bizim eve girer çıkarmış, jandarmalar kapıyı tutarmış, eve kimseyi almamış. Bir keresinde küçük kızım eve girmek istemiş, jandarma içeri almamış, onun üzerine kızım tarlaya gidip babasını bulmuş ve durumu anlatmış, babası eve gelmiş, komutanı kızımın yemek (!) yerken yakalamış, onun üzerine komutanı dövmüş ve evden kovmuş."

Ben hemen araya girip "Kızına tecavüz etmiş olmasın?" diye sordum, "Olabilir." dedi, bu düşünceden uzak durmaya çalışan çok sıkıntılı bir sesle; belki de gerçeği biliyordu ama kabul etmek istemiyordu. "Kocam canı sıkılınca beni döver, elimden bir şey gelmez, oğullarım da ses çıkarmazlar, babalarından korkarlar. Üçümüzü de evden kovmakla tehdit eder. Üçümüz birden nereye gideriz? Ev kiralamaya para yok, iş az. Şimdi hiç değilse başımızı sokacak bir ev var. Karşı koysam, adam kalp hastası, ölür gider elimin altında, günaha girerim. Dayak yediğimde karakola gittim kaç kez ama her seferinde beni eve geri yolladılar 'olur böyle şeyler' diye. Bir keresinde de kaymakama çıktım, bana kalacak bir yer bul dedim. O da bana 'Çok gençsin, güzelsin, seni bir yere yerleştiririm ama orada başına kötü şeyler gelebilir, oralar iyi yerler değil, kötü yola düşersin.' dedi. Ben de geri geldim. Eskisi kadar değilse de yine de kızınca döver beni. Ben de köy azalarına söylerim, onlar adamı sıkıştırır. Bir süre düzelir sonra yeniden başlar."

"Oğulların koca adam olmuşlar, birlikte yeni bir hayat kurabilirsiniz belki." dedim. "Hangi oğul? Büyük oğlumdan da dayak yedim." demez mi? İçice ezildim büzüldüm; "İki yıl önceydi. Evde yağ kalmamıştı. Bir haftadır yemekleri sırf suyla pişirmek zorunda kalıyordum. Fabrikada biraz yağımız vardı. Ancak gidilip alınması gerekiyordu. Eski bir Serçe arabamız vardı. Anahtarı kocamdaydı. Büyük oğlum "Anne, babamdan anahtarı al da, yağ alıp geleyim, böyle yavan yemek yenmiyor." dedi. Ben de anahtarı istedim, alamadım, inat ediyor vermiyordu. Oğlan da "Sen anahtarı almıyorsun, yavan yemek yapıyorsun." diye beni dövdü. Her tarafım morardı. Kocam beni zorla karakola götürüp oğlumdan şikayetçi olmam için zorladı. Doktor raporu filan aldık. Neredeyse bir yıl mahkemelerde sürdüm. Bu yüzden oğlumla aram açıldı. Beni sevmiyor artık. Adam hem kızımın hem de oğlumla aramı açtı. Yuva toplaması gerekirken hep dağıtmaya çalıştı. Ben hangi oğluma güvenip de gideyim? Küçük oğlan işinden haftada on milyon lira alıyor, kendi yol parasına yetmiyor ki aldığı, yol parasını bile ben tamamlıyorum. Böyle geçinip gidiyoruz işte, olsun varsın artık, yaşlanmaya başladık, belki eceliyle ölür de kurtulurum."

Ne diyeceğimi şaşırmıştım, kocasının yanı sıra bir de oğlundan dayak yiyordu. Güvenebileceği, dayanabileceği kimsesi yoktu. Kim bilir bana anlatmadığı daha ne öyküleri vardı? Dilediği zaman bana gelebileceğini söyledim. Bir de "Bazen onu ben kovuyorum ama gitmiyor, bizi o evden kovuyor, burası benim evim, siz gidin diyor." dedi. Çaresiz görünüyordu. Yoksuldu. Köyde hem yoksul hem de dul olmak çok zordu. Boşanmaya çalışan o kadına herkes orospu gözüyle bakıyordu. Ona da öyle bakarlardı...

Daha ne kadar sabredebek bilmiyorum. Onu dinlemeye devam ediyorum. Köydeki en yakın arkadaşım.

Küçükkuyu'da zaman

Selen Doğan

Denize kıyısı olan kentlerde başka türlü yaşanır... İskelelerin hüzünlü endamına bakakalır insan, suyun yüzündeki kendi suretine aldırılmaya çalışarak... Denize döktüğü iç çekişlerin balıkçı ağlarına takılıp suyun yüzüne tekrar çıkmasından korkarak... Dalga sesini, uzak bir sevgilinin ayak sesleri sanarak... Denize kıyısı olan insanlar da vardır ve severler böyle kentleri. Kumdan kale yapmayı, rakı şişesinde balık olmayı, denize amors durmayı severler. Suyun kenarında neşe içinde taş toplamayı da... Uzun sürmüş günlerin sakin akşamlarında acıklı bir ezginin ve yaban bir 'şimdi'nin içinde geçmiş ve gelecek her anı saklayarak kendi kıyılarına çekilme de. Severler.

Küçükkuyu'da zaman... Bitsin mi, yoksa sürsün mü bilemediğim o tuhaf an... Kendi kıyılarına çekilme me razı olan, soru sormayan, sordurmaman bir büyük zaman... Hiçbir zaman o 'kıyı'ya yaklaşmayacak olan bir kayık geçti alınımdan. Kayıkla birlikte, beni savuran, soyup çırılçıplak bırakan ve sırf bu yüzden dayanılmaz olan uzaklıklar geçti. Bir kedi, ayaklarıma sürünerek yanımdan geçti. Bir balıkçı, kovasına doldurduğu balıkların çırpışlarını izleyerek önümden geçti. Bir kız çocuğu, can çekişen bir yaprağın ölgün bedenine dokunarak geçti. Bir kadın, belki de içini dökmek için, kesinlikle içini dökmek için suya bıraktı bakışlarını. Tarihiz bir sızı, göğsümü ikiye böldü. Benden denize yürek yüküyle özlem döküldü. Kükrek yüküyle ağırbaşlı kayıkta alınımdan orta yerinde öylece durdu. Yazgıma yeni bir bozgun eklemek ister gibi...

Bir küçükkuyu'da bu Küçükkuyu... Dilimde eski bir şarkıyla dar sokaklarını adımladığım bir derin kuyu... Göğsümü rüzgarına bağışladığım bir avuç gökyüzü... Kadınlarla erkeklerin başka başka hayatların peşinden koştuğu, o hiç yazılmamış öykülerin küçük kasabası... Cebimi, dingin suyun kenarında sabırla dalga bekleyen taşlarla doldurdum... Bir gün yazılır belki taşların da öyküsü. Ve mutlaka birilerinin aklında kalacaktır, kasaba ışıklarının altında kimselere görünmediğini sanarak sudaki balıkları sayan kadının yüzü...

Küçükkuyu güncesinden bir yaprak düştü yere. Sessiz sedasız bir iç yolculukta bu. Balıkları saydığım gören oldu mu?..

Yağmurla karşılayan Küçükkuyu

Handan Sema Ceylan

Cuma akşamı yağmurla karşıladı bizi Küçükkuyu. Tıpkı bize benziyordu bu bakımdan, küçük damlacıklar gibi biz de birer birer düştük Küçükkuyu'ya. Cumartesi birbirimizle kavuşmanın heyecanı daha geçmeden kolları sıvadık ve son gelişmeleri değerlendirdik. Ve Piano Cafe'nin kadınlarıyla buluştuk. Kurdukları kütüphane ilk günden cevabını vermiş, ilk kitap okunmak için alınmıştı. Mor Çatı ve Mor Bülten ekibiyle birlikte oradaki kadınların heyecanına tanık olduk. Ertesi gün Nusratlı köyünün sakinleri ağırladı bizi. Her şey bir ışık hüzüyle oldu, yola nasıl çıktık hatırlamıyorum, galiba hâlâ kendimi Küçükkuyu'da hissediyordum.

İlk gün yaşanan o meşhur "çanta" krizimizi son gün "zeytin" krizimiz takip etse de biz belki de orada yaşadıklarımızdan bahsedeceğimiz çünkü bu sadece bizi kavuşturan değil aklımıza unlem işaretleri koyan bir zaman dilimi oldu. Kadınlardan kadınları haberdar etmenin önemini çok daha iyi anladım, Tane'nin dediği gibi "kızkardeşler" in birbirine söyleyecekleri çok şey var.

Uçan Süpürge, 'Sivil Toplum Kuruluşları Semineri'ndeydi

Uçan Süpürge, 30-31 Mayıs 2003 tarihlerinde Avrupa Konseyi/Avrupa Komisyonu tarafından 'İnsan Hakları ve Demokratik İlkeler Konusunda Bilinç Oluşturma' başlıklı proje kapsamında düzenlenen Sivil Toplum Kuruluşları Semineri'ndeydi.

Bu proje, ilk kez genel olarak kamuoyunda İnsan Hakları Başkanlığı tarafından Avrupa Birliği Komisyonu ve Avrupa Konseyi ile birlikte tasarlandı. Amaç, ilgili bütün tarafları ve tüm ortak kaygıları tutarlı biçimde kapsayacak, insan hakları ve demokratik kurallar anlayışı konusunda bilinçlenme sağlayacak ve geliştirecek kapsamlı bir ulusal kampanya başlatmaktır. Bu bağlamda Avrupa Konseyi/Avrupa Komisyonu Projesi'ne, İnsan Hakları Başkanlığı ile işbirliği içinde ve İnsan Hakları Kurulları, İnsan Hakları On Yılı Eğitimi Ulusal Komitesi, Sivil Toplum Kuruluşları ve basın ile ortak çalışarak aşağıda belirtilen görevler verildi.

- * Türkiye'de insan haklarını geliştirmeye yönelik kapsamlı bir ulusal yaklaşımı simgeleyecek kampanya planı oluşturmak ve uygulamak.
- * Ülke genelinde İnsan Hakları Kurulları ile birlikte çalışarak bu kurulların insan hakları bilincini ve anlayışını geliştirme çabalarını güçlendirmek.
- * Malzemeler üretip bunları ülke çapında dağıtmak.
- * Kamuoyu için birkaç TV spotu yapmak.
- * Kamu görevlileri ve sivil toplum kuruluşları için seminerler düzenlemek.
- * Genel ilgiyi çekecek insan hakları konularında yazılar yayımlanması için Türk basını ile birlikte çalışmak.

"İnsan Hakları Uluslararası ve Ulusal Standart ve Mekanizmaları, Türkiye'deki Uygulamaları" konulu seminerin ilk gününde şu başlıklar üzerinde konuşuldu: Uluslararası Hukuk, Standartlar ve Mekanizmalar, Kadın Hakları ve Uluslararası Hukuk (Prof. Dr. Feride Acar), Mekanizmalar; İfade, Din, Vicdan, Düşünce ve Örgütlenme Özgürlüğü; İşkence, Kötü Muamele, Gözaltı ve Tutukluluk. Seminerin ikinci günü ise çalışma grupları oluşturuldu: İşkence ve Kötü Muamele; Mülteciler; İfade, Din, Vicdan, Düşünce ve Örgütlenme Özgürlüğü; Kadın ve Şiddet. Av. N. Yasemin Bülbul'un raporluluğunda oluşturulan çalışma grubunun konuşmacıları Kadın Dayanışma Vakfı'ndan Nazik Işık ile Cumhuriyet Kadınları Derneği'nden Şenal Sarıhan'dı. Av. N. Yasemin Bülbul'un hazırladığı rapor sonucunu 20. bültenimizde okuyabilirsiniz.

Avrupa Birliği Komisyonu ve Avrupa Konseyi'nin program etkinlikleri için tahsis ettiği maddi fonlara ek olarak, farklı sektörlerde mevcut uzmanlık ve kaynakların kullanımının en üst düzeye çıkarılması gereği vurgulandı. Sevgili Feride Acar'ın da söylediği gibi, Türkiye'nin taraf olduğu ilk insan hakları sözleşmesi, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi CEDAW'dır. (Sözleşmenin İngilizce aslında "ayrımcılığın yok edilmesi" olarak telaffuz edilen ifade, Türkçe çevirisinde "önlenmesi" olarak yer almaktadır!!!) Her şeyden önce, taraf devletlerin ve sivil toplum kuruluşlarının söz konusu belgeyi kullanma konusundaki niyet ve becerileri ile sınırlı bir adım. İfadeyi "ayrımcılığın önlenmesi" değil "ayrımcılığın ortadan kaldırılması" olarak ilan ediyoruz!

Ve CEDAW'ın 1. maddesini yeniden okuyoruz:

Madde 1- İşbu sözleşmeye göre, "kadınlara karşı ayırım" deyimi kadınların, medeni durumlarına bakılmaksızın ve kadın ile erkek eşitliğine dayalı olarak politik, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve diğer sahalardaki insan hakları ve temel özgürlüklerinin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen veya ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan ve cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayırım, mahrumiyet veya kısıtlama anlamına gelecektir.

Kadınlar DİKASUM'da buluştu

Diyarbakır'da yaşayan ya da değişik sebeplerle kırdan şehre göç ederek yerleşen kadınlar, biriken sorunlarını çözebilmek amacıyla Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi'ne (DİKASUM) başvuruyor. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi bünyesinde açılan ve DİKASUM'un işlettiği Çamaşır Evi ve Tandır Evi ile yüzlerce kadına ulaşılabilecek. Diyarbakır muhabirimiz Naşide Bulutekin yazdı.

DİKASUM, Belediye Kanunu'nun 15. maddesinin ek hükümlerine dayanarak 20 Temmuz 2001 tarihinde Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin Meclis kararıyla kuruldu. Çalışmalarına 1 Ekim 2001 tarihi itibarıyla hız verilen merkezin 4 profesyoneli ve 15 gönüllüsü sayesinde yüzlerce kadına ulaşıldı. DİKASUM Koordinatörü Handan Coşkun, merkeze Mayıs 2003 itibarıyla 400'e yakın kadının başvurduğunu belirterek başvuruların sosyal hizmet uzmanı tarafından sosyal hizmet mesleğinin yöntemleri kullanılarak değerlendirilmesini alınıldığını söyledi. Yapılan değerlendirme sonrasında; "sosyal kişisel çalışma", "toplumsal çalışma" ve "aile ile çalışma" yöntemleriyle çalışmaların sürdürüldüğünü aktaran Coşkun, "Sosyal kişisel çalışma çerçevesinde, kişiye yaşadığı sorun alanına göre psikolojik destek veriliyor. Kadının yaşadığı sorun psikolojik desteğin dışında herhangi bir yardımcı veya yönlendirmeye gerektiriyorsa soruna çözüm olabilecek kurum ve kuruluşlara havale edilerek, konunun takibi yapılıyor." dedi. DİKASUM'a başvuran kadının yaşadığı sorunun, kadının yanı sıra aileyi de etkilemesi halinde ya da sorunun kaynağı "aile" olduğu durumlarda uzmanların kadınıla birlikte aileyle de görüşüğünü vurgulayan Coşkun, çocuklarla da ilgilenmeye çalıştıklarını söyledi.

kadınlara eğitim imkanı da sunulacak

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin Hasırlı Mahallesi'nde açtığı Çamaşır Evi ve Tandır Evi, DİKASUM personeli tarafından işletilecek. Handan Coşkun'un aktardığı bilgilere göre, göç nedeniyle Hasırlı Mahallesi'ne yerleşen aileler çok yoksul olduğu için belediyeye hiçbir ücret istemeden hizmet sunacak. Omo Kadınlar Kulübü, DİKASUM'un sponsoru, ama "bir süreliğine". Omo Kadınlar Kulübü'ne teşekkür eden Handan Coşkun, bu desteği çok anlamlı bulduklarını söyledi ve ekledi: "Sponsor buldukça mahalledeki kadınlara ücretsiz çamaşır yıkama dışında değişik hizmetler sunmak da hedeflerimiz arasında. Birçok ailenin evinde çamaşır makinesinin bulunmadığı göz önüne alınarak kurulan Çamaşır Evi'nde bir kütüphane, çocuklar için oyun alanı ve bir kafeterya bulunuyor. Çamaşır Evi'nin yapıldığı yerde 150 metrekaarelik bir alana kurulan Tandır Evi'nde de kadınlar, hijyenik ortamda ekmek pişirecekler. Tandır Evi'nin açılmasıyla daha sağlıklı koşullarda ekmek yapılabilir. Çamaşır Evi ve Tandır Evi'nde oluşturulan eğitim sınıfları da kadınlara eğitim imkanı sunulacak. Burada çocuklarla ilgili düzenlemeler de dikkate alınarak oyun sahaları oluşturuldu. Çamaşır Evi ve Tandır Evi'nde oluşturulan standartlarda kadınlar katıldıkları kurslarda geliştirdikleri el becerileriyle ortaya çıkardıkları ürünleri de sergileyecek."

ev ev dolaşıldı

Kurum elemanlarından iki kişinin düzenli olarak saha çalışmasına çıkararak 581 hane dolaştığını söyleyen Handan Coşkun, şunları söyledi: "Saha çalışması sırasında kurum tanıtımları broşür dağıtıldı. Başvuruda bulunan 11 kişi için yeşil kart işlemleri başlatıldı. Başvuran 5 kişi için Dicle Üniversitesi Hastanesi ve Devlet Hastanesi ile görüşülerek tedavi aşamasında destek sunumu sürdürüldü. Sağlık problemleri nedeniyle başvuruda bulunan 60 kişinin ilaçları temin edildi. Ekonomik yoksulluk içerisinde olup çalışamayacak durumda olan müracaatçıları, aynı ve nakdi yardım alabilmeleri için İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na yönlendirildi."

kadın kuruluşlarıyla ortak çalışıldı

DİKASUM, kadınlara hizmet veren bazı dernek ve vakıflarla ortak çalışmalar yaparak kadınların yaşadıkları sorunların çözümünü konusunda çalışmalarını hızlandırdı. DİKASUM Koordinatörü Handan

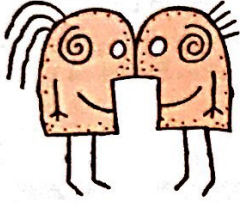
Eskişehir KA-DER'den yerel seçimlerde kadınlara destek

Eskişehir Kadın Adayları Destekleme ve Eğitim Derneği (KA-DER), bir basın açıklaması yaparak kadınların yerel seçimlerde muhtar aday olmaları için destekleyeceklerini söyledi. KA-DER ayrıca, 25 Mayıs pazar günü Serdivan Kadınlar Kahvesi'nde çok sayıda kadına bilgi vermek amacıyla bir toplantı düzenledi. Eskişehir muhabirimiz Fatma Demirci Akhaya, basın açıklamasındaydı ve Uçan Haber okurları için KA-DER yönetim kurulu üyesi Zehra Kırac'la konuştu.

KA-DER yönetim kurulu üyesi Zehra Kırac, KA-DER'in özellikle bir siyasi partinin arka bahçesi olmadığını; hangi partiden ya da görüşten olursa olsun, politik yaşamda yer almaları için kadınlara her zaman destek olacağını belirtti. Kırac, KA-DER üyesi iki kadının derneğin İstanbul'daki genel merkezinde, muhtar adaylarına eğitim vermek için yerel seçimler, muhtarlık, azalık, encümen üyeliği gibi konularda eğitim aldığını söyledi. KA-DER yönetimi, yaklaşan yerel seçimlerde kadınların muhtarlık ve belediye başkanlığı adaylıklarının desteklenmesi için çalışmalarına başladı bile. Çünkü KA-DER, kadınların siyasal kararlara katılacak sorunların üstesinden gelebileceğine inanıyor.

Küçükkuyu Kadın Dayanışma Grubu

Küçükkuyu Kadın Dayanışma Grubu, 'büyük kenti' terk edip kendine 'küçük köyde' yeni bir hayat kuran Süheyla Doğan tarafından yaklaşık üç ay önce kuruldu. *Küçükkuyu'daki kısa konukluğumuz sırasında Süheyla'nın boş bir anını yakalamadık ama grubun kuruluşunda çok emeği geçen Zekiye Uslu ile görüştük; ince belli bardakta demli çay eşliğinde...*

Uçan Sürpürge: Küçükkuyu Kadın Dayanışma Grubu nasıl ortaya çıktı, anlatır mısınız?

Zekiye Uslu: Bu fikir Süheyla'dan çıktı. Ben on iki yıldır burada yaşıyorum. Her cuma pazar kurulu Küçükkuyu'da; ben de pazar yerinde savaşa hayır gösterisine çıkıyordum. Süheyla görmüş beni ve Kadınlar Kahvesi'nde sormuş, bu kimdir diye. Ben de tesadüfen oradaydım, tanışık. Samimi bir ilişkimiz oldu. Süheyla, Kadın Dayanışma Grubu kurma fikrini açtı bana. Ben de seve seve yardımcı olabileceğimi söyledim; hatta bu düşüncenin buradaki kadınlara duyurulmasını üzerine aldım. Kadınlar, kahvede buluşup toplantılar yapıyorlardı, onlara ilettim bu düşüncemizi. Böylece başladık.

U.S.: Daha önce neler yapıyordunuz?

Z.U.: CHP'nin kadın kolları başkanı olarak çalıştım. Çalışmayı, üretmeyi, yeni insanlar tanımayı seviyorum. Küçükkuyu'nun yerlisi sayılırım artık.

U.S.: Kadın Dayanışma Grubu olarak bu beldedeki ve çevre köylerdeki kadınlarla ilgili neler yapmayı planlıyorsunuz?

Z.U.: Zeytin üreten, zeytinyağı ve tarhana yapan kadınların bu ürünlerini ambalajlı olarak pazarlayarak satabilmeleri için çalışmalar yapacağız. El işi yapan kadınlar için Küçükkuyu'da tezgahlar kuracağız, tezgahların yerini belirledik. Üç tezgaha dönüşümlü olarak ikişer kişi yerleşeceğiz. İhtiyacı olan kadınlar, yaptıkları el işlerini satıp para kazanabilecekler.

U.S.: Bu, kadınlar böylece kendi markalarını yaratabilecekler anlamına mı geliyor?

Z.U.: Tabii ki. Kendi ürettiklerini satıp kendi paralarını kazanacaklar. Buradaki kadınlar üretiyorlar ama ürünlerini satamıyorlar. Bunu sağlayacağız.

U.S.: Kadın Dayanışma Grubu kendini nasıl çeviriyor? Herhangi bir yerden parasal destek alınmıyor bildiğim kadarıyla...

Z.U.: Kendi yağımızla kavruluyoruz. Grubumuzun toplanma yeri, Kadınlar Kahvesi. Burada bir kütüphane oluşturduk. Bunu kendi olanaklarımızla yaptık mesela. Kütüphaneyi yapmak için tahta parasını aramızda topladık. Aramızdan bir arkadaş tahtaları boyadı, monte ettik ve kütüphanemiz çıktı ortaya. Bütün bu işleri hep dayanışma içinde yapıyoruz. Kadınlar Kahvesi'nde her pazartesi saat 14.00'de toplanıyoruz. Neler yapacağımızı tartışıyoruz. Çalışmalarımız, projelerimiz hakkında fikir alışverişi yapıyoruz.

U.S.: Grupta köylerden kadınlar da var mı?

Z.U.: Şu an yok ama onları da yanımızda görmek istiyoruz. Köylü kadınlara gönüllü eğitimler eşliğinde eğiteceğiz. Dikis-nakış hocamız var, Nazire, o gelecek, kadınlara el becerisini geliştirmeye yönelik eğitim verecek. Köylü kadınlar çekiniyorlar ama yakında gelecekler. Süheyla köyden iki kadını zorla getirmeyi başardı; sıra diğerlerinde.

U.S.: Küçükkuyu'da kadına yönelik çalışmalar yapan başka kuruluşlar da var mı?

Z.U.: Yardım Sevenler Derneği var, bunun dışında yok.

U.S.: Bizi Kadın Dayanışma Grubu ile tanıştırdığınız için teşekkür ederiz.

Kadınlar evden çıktı!

Samsun'da yeni bir kadın derneği kuruldu: **Tüm Kadınlar Eğitim Kültür Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği**, ya da kısa adıyla **KAY-DER**. Başlıca amacı kadının toplumsal hayatta daha etkin rol almasını sağlamak olan dernek, ev kadınlarıyla iş kadınları arasında köprü kurmayı da hedefliyor. Samsun muhabirimiz **Tane Alper Ünver**, **KAY-DER'i** yazdı.

Kadınların toplumda daha etkin hale gelmesi amacıyla açılan derneklere bir yenisi daha eklendi. Samsun'da ev kadınları ile iş kadınları arasında dayanışmayı sağlamak ve kadınları sosyal, kültürel, ekonomik alanda daha aktif ve üretken kılmak amacıyla bir dernek kuruldu. Kısa adı **KAY-DER** olan **Tüm Kadınlar Eğitim Kültür Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği'nin** kurucularının 'ev kadınları' olması dikkat çekti.

Samsun'da 10 ev kadını ve bir emekli öğretmen tarafından geçtiğimiz günlerde kurulan **Tüm Kadınlar Eğitim Kültür Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği**, öncelikle bu kentte, daha sonra da ülke genelinde kadınlar arasında dayanışmayı sağlamak ve kadınların toplumda daha etkin olmalarına katkıda bulunmak amacıyla faaliyet gösterecek.

Türkiye'de Atatürk sayesinde kadınlara yasal olarak birçok hak verilmesine karşın bunun topluma aynı şekilde yansımadağı belirten derneğin kurucu üyelerinden emekli öğretmen **Handan Bayraktar**, **KAY-DER** olarak insan, çocuk, aile, çevre, toplum, eğitim ve kültür konularında toplumu bilgilendirmek amacıyla paneller, konferanslar ve seminerler düzenleyeceklerini belirterek "Ayrıca eğitim-öğretimi kalkınmanın ve çağdaşlaşmanın vazgeçilmez unsuru kabul ederek çalışmalar yapacağız... Yurt, pansiyon, kitaplık, okuma salonları, ana okulu ve eğitim kampları açmayı planlıyoruz. İhtiyaç sahibi ailelere her türlü desteği vereceğiz." dedi. Yöresel zenginliklerin kendileri için çok önemli olduğunu kaydeden kurucu üyelerden ev kadını **Güzin Giritli** de, yöresel kültürleri tanıtmak ve geliştirmek amacıyla kurslar düzenleyeceklerini dile getirdi. Genel merkezi Samsun'da olan dernek, bir yıl içinde diğer illerde de şubeler açmayı planlıyor.

İzmir'in varoşlarında 'okul' sevinci

Ege Çağdaş Eğitim Vakfı (EÇEV), eğitim hizmetlerini her geçen gün artıran yardımlarla sürdürüyor. Bugüne kadar üç bin öğrenciye burs imkanı sağlayan **EÇEV'e** bu kez de **İzmir Büyükşehir Belediyesi'nden** destek geldi. **İzmir muhabirimiz Fergül Özgüven** yazdı...

Karşıyaka'nın Yamanlar semtinde lokanta olarak kullanılan bir bina, **İzmir Büyükşehir Belediyesi** tarafından dersliklere bölünerek eğitim faaliyetlerine uygun hale getirildi. Yaklaşık iki yüz milyar lira harcanan bu dev tesiste çocukların yanı sıra yetişkinler için de eğitim programları hazırlandı. Özellikle eğitim hizmetlerinden yeterli şekilde yararlanamayan, yoksul ve mahrumiyet bölgesi durumundaki gecekondü mahallelerinde yaşayan insanlar için hazırlanan binada kadınlara dikiş ve kuaförlük kursları, çocuklara da bilgisayar, resim ve spor dersleri verilecek.

Tesisin açılışına katılan **Büyükşehir Belediye Başkanı Ahmet Pirişina**, Türkiye'deki sorunların kaynağının eğitimsizlikten kaynaklandığını belirterek bu sorunun çözümü için sivil toplum kuruluşları ve vatandaşların yerel yönetimlerle işbirliği yapması gerektiğini söyledi. **EÇEV Başkanı Gülgün Ünal** ise binayı eğitim faaliyetlerine tahsis eden **Başkan Pirişina** ile dikiş makinelerini merkeze bağışlayan **Almanya'nın İzmir Başkonsolosu Ralf Breth'e** teşekkür ederek, tüm vatandaşları **EÇEV'e** destek vermeye davet etti.

Otuz kadın bir araya gelirse...

Muğla'da 30 kadının bir araya gelerek kurduğu Muğla Belediyesi Dayanışma Merkezi, bugüne kadar iki bin dar gelirli aileye yardım eli uzattı. **İzmir muhabirimiz Fergül Özgüven**, **Dayanışma Merkezi'nin** çalışmalarını anlatıyor...

Kimileri birkaç kadını bir arada görünce hemen "ne kaynatıyor-sunuz" ya da "kadınlar hamamına buyurun" şeklinde sözüm ona iyi niyetli bir laf atar ortaya. Oysa bu, bilinçaltı kadın tanımlamalarından biridir ve "söz ancak bu tür şeylerle uğraşırız" gibi bir anlama gelir. Muğlalı kadınlar da böyle düşünenlerin "ağzının payını vermek için" bir araya gelip, dar gelirli aileler ve onların okul çağındaki çocukları için el ele verdiler.

Geçen yıl 30 kadın gönüllü tarafından kurulan **Muğla Belediyesi Dayanışma Merkezi**, bugüne kadar 2 bin dar gelirli aileye toplam 7 milyar tutarında yardım sağladı. Ayrıca 11 öğrenciye de burs veren merkez, muhtarlar ve Sosyal Yardımlaşma Vakfı aracılığıyla il merkezi ve köylerdeki ihtiyacı olan kişileri belirleyerek destek sağlıyor. Eski garajda lokanta olarak kullanılan iş yerinin belediye tarafından boşaltılması ile buraya yerleşen kadınlar, evlerden giyilebilecek durumda olan her türlü giysiyi topluyorlar. Bu giysiler, dikiş bilen kadınların da katkısıyla elden geçiriliyor ve mağazadaki raflara yerleştiriliyor. Bugüne kadar ihtiyacı olan 2 bin kişi hiçbir ücret ödemedi bu giysilere sahip oldu. **Muğla Belediyesi Dayanışma Merkezi** ilk kurulduğu dönemde sadece giyecek yardımında bulunuyordu. Ancak Muğlalı yardımseverlerin katkılarıyla yardım malzemeleri çoğaldı. Giyecekten beyaz eşyaya hatta ev eşyasına kadar değişik yardımlarda bulunuldu. **Muğla Belediye Başkanı Osman Gürün'ün** eşi **Gülsüm Gürün'ün** de aralarında bulunduğu kadınlar, haftanın iki günü açık olan merkeze ihtiyacı olanları ve dayanışmada bulunmak isteyenleri beklediklerini bildirdiler. **Muğla Belediye Başkanı Dr. Osman Gürün** de Muğlalı yardımseverlere destek çağrısında bulundu: "Yardımsever vatandaşlarımızın yaptıkları yardımları ve sağladıkları katkıları sürdürmelerini diliyorum. Onların katkıları sürece önümüzdeki dönem ekonomik durumu iyi olmayan öğrencilerimize burs vermeyi planlıyoruz. Bu konuda bütün Muğlalı yardımseverlerin katkılarına bekliyoruz."

İhtiyaç sahibi kadınlara çağrı

Samsun Yerel Gündem 21, yakında **El Emegi Pazarı'nı** açacak. Ev kadınları da el emeği göz nuru ürünlerini bu pazarda satarak aile bütçesine katkıda bulunacak. **Samsun muhabirimiz Tane Alper Ünver** yazdı.

Samsun Yerel Gündem 21 Kadınlar Konseyi, önümüzdeki günlerde üç ayrı yerde faaliyete geçecek olan **Kadınlar El Emegi Pazarı'nda** yaptıkları el ürünlerini sergileyip satabilecek ihtiyaç sahibi kadınlar arıyor. Bu yılki Kadınlar El Emegi Pazarı'na Sahil Kafe'den sonra Gazi Kültür Merkezi ve Gençlik Parkı da dahil edildi. Yerel Gündem 21 Kadınlar Konseyi Başkanı **Havva Karabulut**, önümüzdeki günlerde faaliyete geçecekleri 'Kadınlar El Emegi Pazarı'ndaki amaçlarının ev kadınlarının aile bütçelerine katkıda bulunmalarını sağlamak ve kadının toplumdaki yaratıcılığının sergilenmesine fırsat tanımak olduğunu söyledi. **Büyükşehir Belediyesi'nin** desteğiyle faaliyete geçecek olan pazarda, kadınların evlerinde yaptıkları ürünlerin sergileneceğini kaydeden **Karabulut**, "Bu yıl El Emegi Pazarı Samsun'un üç ayrı yerinde kurulacak. Ev kadınları, evlerinde yaptıkları ürünleri pazarda sergileyip satabilecekler. Sattuklarından elde edilen gelirin tümü de kendilerine kalacak. Biz burada sadece ev kadınlarına aracı olacağız." diye konuştu. **Kadınlar El Emegi Pazarı'na** katılmak isteyen kadınların **Büyükşehir Belediyesi Yerel Gündem 21** birimine ya da **Gazi Kültür Merkezi'ne** başvurması gerekiyor.

“Devlet hiçbir zaman sosyal sorunların çözümünden elini eteğini çekemez, bu lükse sahip değil!”

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Araştırma Görevlisi Gülsüm Çamur Duyan, “Türkiye’de Kadın Yoksulluğu: Halk Ekmek Büfelerinde Bir Araştırma” konulu bir araştırma yaptı. Araştırma, Ankara Keçiören’deki bir alt sosyo-ekonomik düzeydeki mahallede Halk Ekmek kuyruğunda bekleyen kadınlarla yapılan görüşmeler ekseninde yoksulluğa kadın gözüyle bakıyor. Gülsüm Çamur Duyan’la kadınların “yoksulluklarını” ve “yoksunluklarını” konuştuk.

Uçan Süpürge: ‘Türkiye’de Kadın Yoksulluğu’ konulu araştırmanızın amacı nedir?

Gülsüm Çamur Duyan: Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de yoksul kadını tanıma, yoksulluğu yaşama durumlarını ortaya koymak şeklinde planlandı. Alt sosyo-ekonomik düzeyde bir gecekondu bölgesindeki bir Halk Ekmek kuyruğunda, görüşmeyi kabul eden 35 kadın üzerinde gerçekleştirilen bir çalışma...

U.S.: Bu 35 kadın örneklem olarak yeterli mi?

G.D.: Genele ilişkin çok yeterli bir sayı değil elbette, ama 35 kadın bir öncül çalışma için yeterli olabilir, bize bazı fikirler verebilir, bazı yorumlar yapmamızı sağlayabilir. Araştırma daha kapsamlı bir şekilde devam edecek. Keçiören’de alt sosyo-ekonomik düzeydeki mahalleleri temsil etme oranına sahip bir örneklemle daha yüksek olacak bu sayı.

U.S.: Kadınların yoksullaşması ya da yoksulluğun kadınlaşması... Araştırma sırasında gördüğünüz kadınlar yoksulluklarını nasıl yaşıyorlar, nelerden yoksunlar?

G.D.: Gördüğüm kadınlar, sosyal güvenceden yoksun. Bu kadınların eşleri geçici işlerde çalışıyor veya işsizlikle mücadele ediyorlar. Kırsal kesimden büyük kentlere göç deneyimi olan kadınlar. Kadınlar kenti kullanma olanaklarından yoksunlar. Kızılay’ı görmeyen kadınlar var hâlâ, oradaki mağazalardan giyinme hayaliyle yaşayan kadınlar var... Bildiğimiz gibi, yoksulluğun çeşitli nedenleri var. Yoksulluğun toplumsal nedenlerinin başında da yaşanan ekonomik

krizler geliyor. Bu araştırmadan da bu sonuç çıktı. Araştırma sırasında, 2001 Şubat’ından bu yana Halk Ekmek büfelerinden ekmek alanların sayısının artmış olduğunu gördüm. Zaten krizle birlikte

herkesin yoksullaştığı bir gerçek. Konuştüğüm kadınların çoğu, “Önceleri geçerken bakardım, kuyruk yoksa ekmek alırdım, uzun kuyruk varsa beklemezdim.” dedi. Ama şimdi uzun saatler bekler hale gelmişler; “Artık daha da yoksullaştım, ekmegi buradan daha ucuza alıyorum, -ki kalabalık ailelere sahip bu kadınlar- marketten ya da fırından ekmek almak için yeterli param yok.” diyorlar. Bu kadınlar kalabalık aile üyesi; tahıl ağırlıklı, ekmek ağırlıklı besleniyorlar. Ama buradaki ekmeği alırken bile bütçesini düşünen, ucuz ekmeği bile almakta zorlanan kadınların olduğu sonucu ortaya çıktı.

U.S.: Bu kadınlar, yoksulken daha da yoksul hale mi geldiler?

G.D.: Önceleri daha iyi durumdaydılar, şimdi yoksullaştılar diyemeyiz. Bunlar yine gecekonduya yaşayan -apartmanlarda ise kapıcı dairelerinde yaşayan- kadınlar. Yine yoksullar, yine sosyal güvenceden yoksunlar, yine enformal sektörlerde çalışıyorlar, gündeliğe/temizliğe gidiyorlar mesela. Bu kadınların yaptığı, aile bütçesine katkı vermek, geçim adına yaratıcılıktan başka bir şey değil. Yoksulluğun kadınlar üzerinde de çok arttığı, yoksulluğun derinleştiği ortada! Çünkü ekonomik krizle birlikte orta tabaka iyice daraldı, burada olanların bir kısmı alt tabakaya kaydı ve burası büyüdü. Bizim toplumumuzda kadın -çok klasik söylem ama- hâlâ erkeğin uzantısı konumunda. Ama yoksullukla baş başa kalındığında careyi yine kadın üretiyor. Yine kadının yaratıcılığı ortaya çıkıyor. Sosyal yardım kurumlarından yardım alan kadınların sayısı erkeklere göre daha fazla. Erkek, ailenin babası çünkü, her şeyi, hiç boyun eğer mi?! Bu durum hem erkeklik onurunu zedeliyor, hem de erkekler “daha bencil”. Erkeğin çok da umurunda değil, ama kadın evini, çocuğunu daha çok düşünmek zorunda kalıyor. Çünkü kadına biçilen roller var; o kadın akşama yemeği hazır edecek, evde çocuğu var, evde yaşlısı var... Hem yoksullukla mücadele et, hem evi derle topla, fedakarlık yap, bu da yetmezmiş gibi kendi ihtiyacını geri plana at, hâlâ kendi ihtiyacını inkar et... Bütün bunlar kadına işlendi, bu yüzden kadın evdeki rollerinin dışına çıkamıyor ama bir yandan da kendinin farkına vararak

“Bari çocuğum okusun, farklı işler yapsın, bu kuyruklarda saatlerce beklemesin.” diyor.

Marjinal işlerde yoğun olarak kadın da yer almakta artık. Bu biraz da toplumumuzda aile yapısının değişmesiyle ilgili. Önceleri gecekonduya yaşayan genç kızlar evde otururdu, şimdi oralarda evli kadınların çalışmasına bile kimse bir şey demiyor. Çalışmayan kadın ayıplanıyor neredeyse. Kadınlar yaratıcı; ev eksenli çalışmalar yapıyorlar. Çocuklarını okutmak için el işi yapıyorlar. Gördüğüm kadınların hemen hepsi şöyle dedi: “Çocuklarımı okutmak istiyorum, çünkü onlara yoksulluğumu emanet etmek istemiyorum. Çünkü yoksulluk bize ailemizden genetik bir hastalık gibi kaldı. Doğdum, hep yokluk ve yoksulluk içinde büyüdüm, ama şimdi yine böyleyim; evlendim, çocuklarım oldu, yine yoksulum...” Ucuz yerlerden alışveriş yapıyor bu kadınlar. Bu bir yaratıcılık aslında. Pazarlara daha geç saatlerde gidip kalıntılar topluyorlar. Ya da nerede ucuz sebze, ucuz giysi var oradalar.

U.S.: Yoksulluk sosyal davranışları da değiştiriyor; iyimser bir bakışla, yoksulluğun kadınların bilincini yükselttiğini söyleyebilir miyiz?

G.D.: Yoksullar, ama “bilinçten yoksun” değil bu kadınlar. Bizim daha sağlam, gerçekçi kadın politikalarımız olsa... Sadece kadını işe yerleştirmek değil önemli olan. Toplumda belirli kuruluşlar yaygınlaştırılmalı. Sosyal refah hizmetleri daha etkin düzenlenmeli; Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu’na bağlı toplum merkezleri, halk eğitim merkezleri yaygınlaştırılabilir ve daha etkin hizmetler vermek üzere organize edilebilir. Muhtarlıklar çok etkin işletilebilir, yerel yönetimler, belediyeler de öyle... Sokak sokak araştırılmalı, hangi sokakta hangi aile ne tür özelliklere sahip, evde kim dayak yer, kim şiddete uğrar, hangi çocuk cinsel/fiziksel/duygusal istismara maruz kalır, hangi yaşlı tek başına yaşar, hangi evde sosyal güvenceden yoksun kaç kişi var... Bunlar araştırılmalı, ailenin her türlü özelliğinin bilinmesini sağlayacak bir ağ kurulmalı ve bunlara yönelik çeşitli hizmetler geliştirilmeli. Yoksul kadınlar için belediyeler belirli günlerde pazarlarını açabilir; el emeğini değerlendirecek, bunu daha etkin ve sürekli hale getirebilecek faaliyetler olabilir.

"yoksulluk her zaman katmerli sorunlar grubudur, beraberinde birçok sorunu da getirir"

U.S.: Bu dediğiniz uygulama Ankara'da da var mı?

G.D.: Ankara'da Elvankent'te semt pazarında el emeğini değerlendiren kadınlar var (Sincan Toplum Merkezi'nin düzenlediği bir çalışma bu), ama bunlar tek tük örnekler. Bu tür ve benzeri uygulamalar bizim ulusal politikalarımıza girmeli. Herhangi bir toplum merkezi ya da sivil toplum kuruluşunda çok parlak fikirleri olan uygulamacıların çabaları ile sınırlı kalmamalı, bu bizim kadın örgütlenmelerinde ya da kadına yönelik hizmet veren her türlü kurum/kuruluşun ve bireysel her türlü çalışmanın bir araya gelip aynı yere aynı gözle bakmayla başarılabilir bir iş olmalı. Çünkü o kadınlarda potansiyel var, Halk Ekmek kuyruğunda saatlerce beklemek bile o kadınların sabrını ve gücünü gösteriyor. Ben bu çalışmayı kışın çok karlı günlerinden birinde yaptım; bir gün boyunca ayaklarım dondu, o kadınlar saatlerce bekliyorlar. Aralarında yaşlılar da vardı, bu çok üzücü ve utanç verici. Diyor ki yaşlı kadınlar; "Üşüyorum, donuyorum her gün burada beklerken, hastalanıyorum ama sosyal güvencem yok". Yoksulluk her zaman katmerli sorunlar grubudur, beraberinde birçok sorunu da getirir.

U.S.: Bu araştırmayı yaparken farklı disiplinlerden de yardım aldınız mı?

G.D.: Hayır, bu multi-disipliner bir araştırma değil. Sosyal hizmet odağından, sosyal hizmet mesleği disiplininden baktığım bir araştırma. Bu çalışmada özellikle bu kadınların kim olduğunu araştırmak istedim; belirli temel özelliklerini, sosyal, demografik, ekonomik niteliklerini ortaya koymak istedim. Yoksulluklarını nasıl dile getirdiklerini, Halk Ekmek kuyruğunda beklemenin ne olduğunu kendi ifadeleriyle vermekti amacım. Sosyal hizmet çalışmalarında da feminist yaklaşımda da kadının güçlendirilmesi temeldir. Sosyal hizmetlerde marjinal grupların, daha alt, dışlanmış grupların güçlendirilmesi esastır. Biz insanların güçsüz yanlarından çok güçlü yanlarını keşfederiz. Bu perspektiften baktım. Bu, dediğim gibi bu alanda yapılan öncül bir çalışma niteliğinde. Daha geniş çaplı olarak sürecek. Odağım, sosyal hizmet; fakat çareler ararken elbette multi-disipliner bir anlayışla öneriler sunacağım. Belki bu kadınların psikiyatrik rahatsızlıkları, eğitimleri için profesyonellere ilişkin önerilerim olacak.

U.S.: Bu çalışmayı yaparken tezinizi yoksulluğun önlenmesinde bir devlet politikası olması gerektiği üzerine mi kurdunuz?

G.D.: Ben, sosyal devlet uygulamalarının cılızlaşmasından yakınan biriyim. Özelleştirmeye karşıyım, hâlâ devletin belirli sosyal

sorunlarda hizmet ve programlar geliştirirken "temel ve vazgeçilmez taş" olduğu inancındayım. Ama devlet aynı zamanda belirli açılardan çerçeve çizerek önderlik yapabilir ya da destek olabilir, "ilgilenilen" konu ile ilgili sivil toplum örgütleri veya başka çabalar devreye girebilir, bireysel her türlü girişim olabilir, bunlarla birlikte ortak hareket edilmeli. Devlet hiçbir zaman sosyal sorunların çözümünden elini eteğini çekemez, bu lükse sahip değil. Biz ne yazık ki, 1980 darbesinden sonra dünyadaki eğilimle, yani küreselleşme politikalarıyla birlikte üretim düzeyimizin git gide azaldığını, dışa bağımlı kıldığımızı, neo-liberal politikalarla birlikte de devletin ekonomik işlevlerinin törpülediğini ve böylece sosyal işlevlerinin zayıfladığını görüyoruz. Eğitime, sağlığa, adalete, sosyal güvenliğe, sosyal hizmetlere yapılan yatırımların oranı da git gide düşüyor. Küreselleşme

çok çarpıcı söylemlerle geldi; insan hakları, özgürlük, demokrasi, çoğulcu katılım... bunlar çok güzel, ama bizim gibi ekonomisi zayıf (ya da zayıflatılan) ülkelerde bu söylemlerin hiçbir öneminin olmadığı görüldü. Nerede yoksul insanın insan hakları? Yoksul kadının katılımı nerede? Kadın kendini ne kadar ifade edebiliyor, bu kadına yıllarca ne verildi? Önceden Halk Ekmek kuyruğunun yanından yalnızca bakıp geçen kadınlar şimdi bu kuyruklarda bekler olmuşlar. Bu bir gerçek, bunu bir-iki kadın söylemiş olabilir, sayının önemi yok, bu yaşanıyor. Bu ve benzeri örnekler eminim çoktur. Binlerce insana da ulaşsak, çok geniş çaplı araştırmalar da yapsak çok farklı sonuçlar çıkmayacak. Devlet belirli temel sosyal refah hizmetlerinden vazgeçmemeli, sağlık politikalarına yatırımı keyfi olarak yapmamalı, eğitim yatırımlarında azaltmaya gitmemeli. Biz gerçekten yoksul bir ülkemiz. Kalkınmadan söz ediyoruz,

kalkınmanın önemli unsurunun çocuklar ve kadınlar olduğu söyleniyor, oysa dünyada en yoksul grup çocuklar, ikinci sırada da kadınlar var. Çocuklar ve kadınlar ihmal edilerek kalkınma nasıl sağlanabilir? Bizim ülkemiz, üst sosyo-ekonomik düzeydeki belirli bir elit gruptan ibaret değil ki! Bizim kendimize ilişkin sosyal yapımız, sistemimiz var. Hâlâ geleneksel birtakım kurumlarımızın varlığıyla bu yoksulluk ya da yoksulluğun sosyal patlama boyutu önlenmiş durumda. Bu nereye kadar sürecek? "Aile yapımız güçlü" gibi bir yargının arkasına sığınmamalıyız. Yoksullukla topyekün mücadele edilmeli. Akademisyenler hep unutuluyor. Biz yaptığımız çalışmalarda sivil toplum örgütleriyle, devletin ilgili organlarıyla bir araya gelelim, herkes kendi bilgisini, deneyimini, bakış açısını işin içine katsın. Üniversiteler niye var bu ülkede? Araştırmacılar niye var? Bu eksiklikler hep yanlış politikaların ürünü diye düşünüyorum.

U.S.: Yoksullukla topyekün mücadele konusunda bir çağrınız var mı?

G.D.: Ben şuna inanıyorum; güçlerin bir araya getirilmesi çok önemli. Benzer konularda hizmet veren, benzer görüş açlarına sahip o kadar çok kurum ve proje var ki, bunların koordine edilmesi çok önemli. Güçler bir araya geldiğinde biz sorunlarla daha rahat baş edebiliriz. İkinci önemsedim nokta da şu; bütün mahallelerde çok etkin işleyecek "toplum merkezleri" kurulmalı ve yaygınlaştırılmalı. Mahallege tanı koyacak toplum merkezleri... Sosyal sorunların etkilediği insanların kim olduğunu belirleyebilecek, bunlara yönelik çeşitli multi-disipliner çalışmalar gerçekleştirebilecek toplum merkezlerinin varlığı çok önemli. Bir ailede bir kişiyi eğitmek, diğer fertleri de eğitmek anlamına gelir. Kadınlar çok güçlü ve yaratıcı, bu potansiyeli değerlendirmeliyiz.

U.S.: Gecekondu semtlerinden söz ediyorsunuz ama Ankara'nın sosyo-ekonomik düzeyi yüksek bölgelerinde, örneğin Çankaya'da bir yanda refah yaşanırken diğer yanda varoş gelenekleri sürüyor. Buralara yönelik çalışmalar var mı?

G.D.: Sosyal hizmet odağından soruyorsanız, Çankaya için benim bir çalışmam yok. Mamak, büyük gecekondu bölgelerimizden biri olduğu için orada sosyal hizmete ihtiyaç daha da belirginleşiyor. Ama bu, Çankaya ele alınmasın anlamına gelmesin. Keçiören'de de gecekondu bölgeleri var. Eskiden gecekondu-ları insanlar kendi mülkü olarak yaparken şimdi kiracı olarak oralarda yaşıyor. O bölgeden kurtulup giden insanlar evlerini kiraya veriyorlar. Sincan ise apayrı bir bölge. Sincan Toplum Merkezi'ndeki meslektaşlarımla çok güzel çalışmaları var. Ankara'yı bir bütün olarak ele aldığımızda yoksul kesim yok diyemeyiz. Çankaya'dan Mamak'a kadar her bölgede yoksulluk ve yoksunluk söz konusu.

U.S.: Yoksulluk, kadınları iş sahibi yapmakla ortadan kalkmıyor. Gündelikçi kadınlar örneğini verdiniz konuşmanın başında; kadın çalışıyor bu da istihdam demek ama buna karşın kadın yine yoksul. Bu da apayrı bir sorun galiba?

G.D.: Elbette. Çalışıyor olmak, yoksulluktan kurtulmak anlamına gelmiyor. Araştırmalar gösteriyor ki kadın ve çocuk iş gücü, aile bütçesine yüzde 40-50 oranında katkıda bulunuyor. Bu kadınların çoğu asgari ücretten daha az kazanıyorlar. Gündelikçi kadınların gündeliği şu aralar 25-30 milyon. O kadar yoksul ve kalabalık ailelere sahipler ki, kazandıkları yetmiyor. Hâlâ geleneksel aile yapısını koruyan aileler var. Kadın, yoksulluğunu nasıl yaşıyor? Daha az harcama yaparak belki. Çocuğuna harcıyor parayı, çocuğunu üniversiteye hazırlık kurslarına gönderenler var. Bu kadınların çalışıklara işler de düzenli değil. Çok etkili hizmetlerimiz yok ne yazık ki. Kaynaklarımızın rasyonel kullanımını çok önemli. Kaynak açısından da sivil inisiyatif açısından da çok güçlü bir ülkeyiz aslında. Sorunların biri de bunların etkili kullanımının sağlanmaması...

U.S.: Araştırmanız sırasında araştırmacı kimliğinizi dışarıda bırakmak mümkün olmamıştır elbette ama bir kadın olarak geçekondü bölgelerinde neler gözlemlediniz?

G.D.: Halk Ekmek kuyruğundaki görüşmeler sırasında ben çok üşüdüm, ama onlar yoksulluğa olduğu gibi soğuğa karşı da dirençliyidiler, sabırla bekliyorlardı. Çocuklarıyla birlikte gelmişlerdi. Yaşlı kadınlar yanlarında getirdikleri karton parçalarını yere serip üzerine oturuyorlardı. Uzun saatler bekliyorlardı, bu çok zor. Sabah 10.30 gibi görüşmelerime başlamıştım, "...hâlâ kahvaltı yapmadık..." diyorlardı. Alacakları ekmekle gidip kahvaltı yapacaklarını söylüyorlardı. Gördüm ki öğünleri de geriden geliyor. Üstleri başları perişandı. Seyyar satıcılardan alıyorlar giysileri, ya da gündeliği gittikleri evlerden alıyorlar. Yeni giysi giyen kadın sayısı çok az. Çok üzüldüm. Bu bir insanlık meselesi aynı zamanda. Temiz, yeni bir giysi giymek bir hak. Genç kızlar da dikkatimi çekti, kuyrukta bekliyorlardı. Onların duygularını anlamaya çalıştım. Utanıyorlar bazıları. Kuyrukta beklerken örgü örenleri gördüm. Çok takdir edilecek şeyler bunlar. Yine anladım ki kadın hemen her yerde güçlü.

U.S.: Belki de bu zorunluluk ortaya çıkarıyor onların içindeki gücü?

G.D.: Evet. Şafaktepe Toplum Merkezi'ne devam eden bir grup kadınla yapılan bir araştırmada (bir meslektaşımın), öğün atlamak ya da aç yatmak, birlikte ortaklaşa bir şeyler pişirmek gibi bazı stratejilerden söz ediliyordu. Bu, kadının zorunluluktan dolayı yarattığı bir yaratıcılık.

U.S.: Yurt dışındaki benzeri araştırmaları da izleyip bizdeki çalışmalarla karşılaştırıyor musunuz?

G.D.: Yoksulluğun kadınlaşması boyutunda, Amerika'da özellikle zenci yoksul kadınlarla yapılan çalışmalara sıklıkla rastlamak mümkün. Kadınların yoksullukla birlikte şiddet de yaşadıklarını ortaya koyuyor dışarıdaki araştırmalar. Yoksul kadınların şiddete maruz kalmaları ön planda. Yoksul kadınların fahişelik yapması gibi başka sosyal sorunlar da ele alınıyor. Özellikle yoksul kadınlar ve HIV/AIDS ya da cinsel yolla bulaşan hastalıklara ilişkin araştırmalar da yaygın.

U.S.: Bizdeki araştırmaların yoksulluğun alt başlıklarını ele almaması, daha genel kalmasını neye bağlıyorsunuz?

G.D.: Yoksulluk oldukça gündemde olan bir konu olmasına karşın, yoksul kadınlarla ilgili çok detaylı çalışmalar yok. Kadın yine ihmal edilen durumda. Bizde önce yoksul kadını anlamaya ihtiyaç var. Daha sonra kendi içlerinde yaşadıklarına bakabiliriz. Araştırma yaparken de kadın gözüyle bakmak gerekiyor. Yoksulluğun kadınlaşması 1970'lerde dile getirilmiş bir kavram, bugün de gündemde. Kadınlık durumuyla yoksulluk durumu arasındaki kesişme noktalarını anlamalıyız. Kadının kendi iç dünyasında yoksullukla nasıl mücadele ettiğine bakmalıyız.

Yoksulluk, kadının güçlenmesi ve ev-eksenli çalışan kadınlar (1)

Ev-Eksenli Çalışan Kadınlar Çalışma Grubu

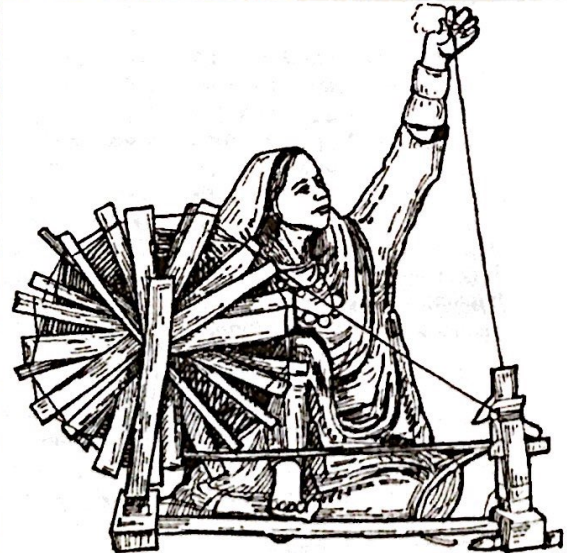
Yoksulluk ve Ev Eksenli Çalışma İlişkisi:

Yoksulluk, ev eksenli çalışan kadınlarla iki temel şekilde ilişkilidir:

Yoksulluğun ev eksenli çalışmanın nedeni ve sonucu olması biçimindeki ilişki;

Yoksulluğun kadınlaşması açısından ev eksenli çalışmanın özel bir örnek oluşturmaları.

Birincisi, yani yoksulluğun ev eksenli çalışmanın hem nedeni hem de sonucu olması, özetle şöyle açıklanabilir: Yoksullar, günlük yaşamlarını sürdürmek için muhtaç oldukları geliri sağlayan her işi kabul etmek ve yapmak zorundadırlar. Formel sektördeki sürekli ve görece olarak güvenceli işlerin peşinde koşacak, bu işler için yatırım yapacak zaman ve paraları olmadığı gibi, önlerine çıkan ve/veya görece olarak daha kolay elde edebildikleri, düşük ücretli, süresiz ama günü kurtaran ev eksenli işleri kabul etmek zorundadırlar. Ev eksenli işleri yoksulluklarının günlük yaşamla ilgili zorluklarını aşmak için kabul ederler. Bu kez de bir başka döngü başlar: İş, genellikle günde 12-14 saat çalışma gerektirir ve herhangi bir sosyal güvenlik söz konusu değildir. Yani, işe harcanacak zamanın çalışanın kendi isteğine göre düzenlenebildiği gerçek değil, bir teorik varsayımdır. Formel sektörde iş aramak, bu işlerin gerektirdiği ilişki ağlarına girmek ve oralarda kalmak için zaman yoktur. Ücretler, örneğin formel sektördeki işlerin gerektirdiği beceri sertifikalarını elde etmek için kurslara gitmek vb. yollardan yararlanmaya imkan vermeyecek ölçüde düşüktür. Ücret, sadece ve sadece günlük zorunlu giderler için harcanabilecek düzeydedir. Örneğin, ev eksenli çalışanların neredeyse tamamını oluşturan kadınlar, yoksul oldukları için ev eksenli çalışmakta, çalışma karşılığı gelirleriyle de çocuklarının zaten çok kıt ve pahalı olan bakım hizmetlerinden yararlanmalarını sağlayamayarak da evde çalışmayı sürdürmek zorunda olmaya devam etmektedirler.

Sigortasız olmak, hem hastalık vb. durumlarda ücret gelirinden yoksun kalmaya hem de hastalıktan kaynaklanan giderleri karşılamak zorunluluğuna yol açmaktadır.

O halde, yoksullukla ev eksenli çalışma arasındaki ilişkilerin birincisinden çıkan sonuç şudur: Ev eksenli çalışmanın halihazırdaki kötü koşulları, ev eksenli çalışanların "bu işe muhtaç" olmalarından yani yoksulluktan beslenmekte, bu anlamda yoksulluğun bir sonucu olarak devamlılık göstermektedir. Aynı zamanda, ev eksenli çalışmak çalışanları yoksulluktan kurtarmaya yetmediği gibi, ev eksenli çalışanların "çalışan yoksullar" olmalarına yol açmaktadır. Ve tüm diğer çalışan yoksulların durumunda olduğu gibi ev eksenli çalışanların örneğinde de, içinde bulundukları çalışma döngüsü yoksulluktan kurtulmaya bizi engel oluşturmaktadır.

İkinci ilişki, ev eksenli çalışma ve yoksulluk ilişkisinin kadınlar aleyhine cinsiyetçi bir özellik taşıdığı gerçeğidir. Çünkü, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de ev eksenli çalışanların ezici çoğunluğu kadındır. DİE 1999 verilerine göre, Türkiye'de evde ücretli ve yevmiyeli olarak çalışanların yüzde 95'i kadındır. Bir başka deyişle, ülkemizde de ev eksenli çalışanların yoksulluğu, asıl olarak kadın yoksulluğudur.

Bu gerçeği vurgulayan bir diğer bilgi/bulgu, doğrudan Ev Eksenli Çalışan Kadınlar Çalışma Grubu olarak 2001 yılı içinde ILO Türkiye Temsilciliği ve İş Müfettişleri Derneği'nin katkılarıyla çeşitli illerde, başta ev eksenli çalışan kadınlar olmak üzere tüm tarafların katılımıyla gerçekleştirdiğimiz yerel atölye çalışmalarından edinilmiştir ve çok çarpıcıdır. Haziran 2001 sonunda düzenlediğimiz Ankara Yerel Atölyesi'ne katılan SHÇEK (Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu) İl Müdürlüğü temsilcisi, İl Müdürlüğü'ne 2001 yılı içinde ayni-nakdi yardım talebiyle başvuranlardan ev ziyareti ile durumu saptanmış olan 150 ailenin tamamının kadın reisli aile olduğunu ve bu kadınların yüzde 80'inin ev eksenli çalıştığını Atölye Çalışmasında açıklamıştır.

Ev Eksenli Çalışma ve Kadının Güçlenmesi Arasındaki İlişki:

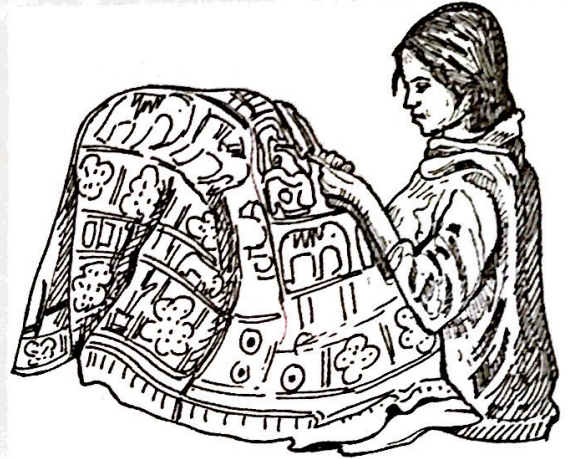
Ev eksenli çalışmanın yoksulluktan kurtulmaya elverişsiz bir çalışma türü olması, kadınların

güçlenmesi açısından önemsiz sayılmasına yol açmamalıdır.

Çünkü; Ev eksenli çalışan kadınlar elverişsiz koşullarda da olsa çalışmakta, az da olsa gelir elde etmektedirler. O halde, ev eksenli çalışan kadınların "gelir sağlayabilen bireyler" olduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir. İkinci olarak, ev eksenli çalışan kadınların bu çalışmadan elde ettikleri gelir -çok düşük olsa da- ailenin geçimlik ihtiyaçlarını karşılamakta önem taşımaktadır. Pek çok durumda, ev eksenli çalışan kadının çalışma karşılığı elde ettiği gelir, ailenin yaşamasını sağlayan "temel gelir"dir. Üçüncü olarak; araştırmalar, kadının ev eksenli çalışma gelirinin tamamen eve ve çocuklara harcadığını göstermektedir.

Ev eksenli çalışan kadınların çalışma karşılığı gelirleri üzerindeki denetimleri, akademik araştırmalarda yeterince ele alınmamış ve incelenmemiştir. Ancak, bu çalışma karşılığı gelirin kadının "kendisine ait bir para" olduğunu gösteren çalışmalar vardır. Bir başka deyişle, ev eksenli çalışan kadınlar, ne kadar az olursa olsun ve evin temel ihtiyaçlarına harcama baskısı ne kadar büyük olursa olsun, kendi ellerine geçen ve kendilerinin olduğu kabul gören bir gelire sahiptirler. Bu durumda, kadının kendine ait bir gelirinin olması ile bu gelirin kontrolünü elinde tutmasının bir arada olduğu hallerde, kadının özgüveninin gelişmesi, kadının güçlenmesi ve buna bağlı olarak kadının aile içi ve dışı ilişkilerde olumlu yönde güç kazanması üzerine çok sayıda çalışmanın varlığını anımsamak/anımsatmak gerekir. İlaveten, söz konusu olumlu değişimlerin mutlaka "büyük", "makro" değişimler olması gerekmediğini, hatta zaman zaman ölçülebilir, yani istatistiksel olarak anlamlı bile olmayabileceğini, ancak var olduklarının ortaya konabildiğini de unutmamak gerekir.

Öte yandan, aile içi şiddet gibi yoksulluk ortamında özgül formlar alabilen, yoksulluk içinde daha da ağırlaşan şartlarda, kadının özgüven kazanması, güçlenmesi, aile içi şiddetin sona erdirilmesinde kritik bir öge olarak ortaya çıkmaktadır. Gerek araştırma ve gerekse deneyim birikimi, şiddete karşı strateji geliştirmek ve uygulamakta kadının güçlenmesinin önemli olduğunu göstermektedir. Şiddet sorunsalı içindeki

güçlenmenin kendine özgü boyutları olduğu ve sadece ekonomik odaklı güçlenmeye indirgenemeyeceği bilinmekle birlikte, ekonomik odaklı güçlenmenin, kadının şiddete karşı güçlenmesinde önemli bir öge olduğu da göz ardı edilemeyecek denli açıktır.

Sonuç ve Öneri:

Kadının ev eksenli çalışması ile yoksulluk, yoksullukla ilişkili olarak ağırlaşan başka sorunlar ve kadının güçlenmesi arasında açık ve doğrudan "neden-sonuç-çözüm" türünden bağlar mevcuttur. Bu nedenle, her üç boyutta da program ve strateji geliştirirken ev eksenli çalışmaya ve ev eksenli çalışan kadınlara özel bir dikkat atfedilmesi gerekli ve zorunludur.

¹ Ev Eksenli Çalışan Kadınlar Çalışma Grubu, bu bildiriyi 2002 yılında Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE) Yoksulluk Sempozyumu'nda sundu.

Nazik Işık (Ankara)
Barış Sitesi 3 B Blok D: 25
M. Kemal Mah. 06530
Çankaya - Ankara
Tel: 0 312 284 41 78
e-posta: nisik@tnn.net, isik_nazik@yahoo.com

Asuman Türkün (Ankara)
e-posta: erendil@bilkent.edu.tr, aturkun@e-kolay.net

Gülcan Kaçan (Ankara)
e-posta: gulcankacan@hotmail.com

Olca Bingöl Öztürk (Ankara)
e-posta: bingololcay@yahoo.com

Dilek Hattatoğlu (Muğla)
Tel: 0 533 436 28 65
e-posta: dilekhattatoglu@superonline.com, hdilek@mu.edu.tr

Gaye Cön (Muğla)
e-posta: gayecon@e-kolay.net, gayecon@hotmail.com

Simel Eşim (Washington, DC, ABD)
ICRW
e-posta: sesim@icrw.org

Kadın bakış açısından Türk Ceza Kanunu reformu

Vakit gazetesi, kadın örgütlerinin Türk Ceza Kanunu ile ilgili taleplerini "kadınların edepsiz teklifi" başlığıyla duyurdu. TCK Kadın Çalışma Grubu, Vakit gazetesini ve beraberindeki zihniyeti, çağdaş, eşitlikçi bir toplum yaratmak için çalışan tüm kadınlar adına kınadığını bildiren bir basın açıklaması yaptı. 23 Mayıs 2003 tarihinde yapılan açıklama şöyle:

Geçtiğimiz günlerde Yargıtay 5. Dairesi, İzmir'de reşit olmayan bir kızı kaçırpı tecavüz eden sanığın cezasının "kızlık zarının bozulup bozulmamasına" göre düzenlenmesi gerektiğini açıkladı. Tüylerimizi diken diken eden bu açıklama, Türkiye'de yasaların cinsel suç vakalarında kadınların bedensel ve cinsel bütünlüklerini değil, ilkel gelenekleri korumakta olduğunu açıkça gözler önüne seriyor. TCK Kadın Çalışma Grubu olarak; cinsel suçların, namus cinayetlerinin, zorla evlendirmelerin ve bekaret kontrollerinin temel mağdurlarının kadınlar olduğu gerçeğinden yola çıkarak yürürlükteki TCK'yi, gündemdeki Tasarıları ve Avrupa ülkelerinin ceza kanunlarını inceledik. TCK reformunda cinsiyetçiliğin önüne geçilmesi için yapılması gereken değişiklikleri ve taleplerimizi "Kadın Bakış Açısından TCK" başlığı altında bir araya getirdik.

Öğrenmiş bulunuyoruz ki, AKP hükümeti, TCK Tasarısı'nda bir önceki hükümet tarafından yapılan bazı olumlu değişiklikleri tasarıdan çıkartmıştır. Bunu protesto ediyor ve gündemdeki tasarıda cinsel hak ve özgürlüklerin korunması ve kadına karşı ayrımcılığın engellenmesi için yapılması gereken değişiklikleri tartışmak, tespit ve taleplerimizi bireyle paylaşmak için bu açıklamayı yapıyoruz. Türk Ceza Kanunu ve Tasarı, kadınları BIREY olarak algılamamakta ve kadın bedeni üzerinde topluma ve aileye tasarruf yetkisi vermektedir. Tasarı, yürürlükteki TCK'nin bir adım ilerisine gidememekte ve Türkiye'nin altına imza koyduğu uluslararası sözleşmeleri ihlal etmektedir. Tasarı bu haliyle yasalarsa, milyonlarca kadının maruz kaldığı insan hakları ihlallerini yasa eliyle teşvik edecektir. Yeni TCK'nin aşağıdaki ilke ve talepler doğrultusunda düzenlenmesi gerekmektedir:

- * Cinsel suçlar "topluma karşı" değil, "kişilere karşı" işlenen suçlardır! Kadınların bedenleri topluma değil, kendilerine aittir!
- * Tecavüz, taciz, cinsel istismar gibi suçlar sadece ve sadece kişilerin "cinsel bütünlüğüne" karşı işlenen suçlardır! Tasarıda yer alan "edep töreleri" kavramının evrensel hukukta yeri yoktur!
- * Evlilik, tecavüzü meşru kılmaz! Evlilik içi tecavüz TCK'de açıkça suç olarak düzenlenmelidir! Tecavüz kapsamı genişletilmeli ve tecavüz suçunun takibi şikayete bağlı olmamalıdır!
- * Kadınları tecavüzcüleri ve kendilerini kaçıranlarla evlenmek zorunda bırakmak tecavüzcüyü korumak ve ömür boyu tecavüzü meşrulaştırmaktır!
- * Namus cinayetlerinin önüne geçilmesi için, namus cinayetleri de tıpkı kan gütme saikiyle işlenen cinayetler gibi ağırlaştırıcı sebep sayılmalıdır!
- * Tasarıda "ayrımcılık" maddesi tüm alanlarda ayrımcılığı önlemeye yönelik düzenlenmeli ve kişilere "cinsel yönelim" sebebiyle ayrımcılık uygulanması açıkça suç olarak düzenlenmelidir! TCK, "evli-bekar", "bakire-bakire olmayan" kadın ayrımından tamamen arındırılmalıdır!
- * Göz altında cinsel taciz ve tecavüzün önüne geçmek için tüm yasal tedbirler alınmalıdır!
- * "İş Yurtdışı Cinsel Taciz" açıkça suç olarak tanımlanmalıdır. Çocuklara karşı işlenen cinsel suçlarda "rıza" aranmaz!
- * Bekaret kontrolleri suç olarak düzenlenmelidir!

TCK KADIN ÇALIŞMA GRUBU:

Cumhuriyet Kadınları Derneği, Diyarbakır Barosu Kadın Komisyonu, İstanbul Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi, İstanbul Valiliği İnsan Hakları Masası, İstanbul Valiliği Kadının Statüsü Birimi, İzmir Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi, İzmir Barosu Kadın Komisyonu, Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Vakfı, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Uçan Süpürge.

DESTEK VEREN KURULUŞLAR:

Çanakale Kadının El Emegini Değerlendirme Derneği-Kadın Danışma Merkezi, Gazi Mahallesi Kadının İnsan Hakları Grubu, Edirne Kadının İnsan Hakları ve El Ürünleri Girişimi, Filmor: Kadınların Sinema Atölyesi, İris Eşitlik Gözlem Grubu, Kadınlarla Dayanışma Vakfı, Kadın Adayları Destekleme ve Eğitime Derneği, Kibele Kadın Kooperatifi, KATAGİ Okmeydanı, Atölye Morkağı, Sincan Toplum Merkezi'ni Koruma ve Geliştirme Derneği, Van Kadının İnsan Hakları İnisiyatifi.

Yeni Ceza Yasası aslında kadınları cezalandırıyor!

Adalet Bakanı Cemil Çiçek, Aysel Çelikel döneminde kadın örgütlerinin yoğun girişimi sonucunda Ceza Yasa Tasarısı'na alınan maddeleri tasarıdan ayıkladı. İşte tasarıdan çıkarılan maddeler:

- * Psikolojik baskı kullanarak cinsel ilişki kurulması, tecavüz suçunu oluşturur. (Söz konusu düzenleme tasarıdan çıkarıldığı için psikolojik baskı uygulayarak cinsel ilişki kuran kişiler hakkında dava açılmayacak)
- * Tecavüz eylemi kolluk kuvvetleri tarafından gözaltı sürecinde işlenirse, verilecek ceza yarı oranında artırılır. (Bu hüküm tasarıdan çıkarıldığı için kolluk kuvvetleri gözaltı sürecinde tecavüz eylemini gerçekleştirirse ceza artırımına gidilmeyecek ve diğer tecavüz eylemlerinde olduğu gibi 8 yıla kadar hapis cezası verilecek)
- * Evlilikte zorla cinsel ilişki tecavüz suçunu oluşturur. (Tasarıdan bu hüküm de çıkarıldığı için, eşyle zorla cinsel ilişki kuran kişiler, 'aile bireylerine kötü muameleden' yargılanacak)
- * Tecavüz eyleminde cezanın evlilik yoluyla ertelenmesi, mağdurun hakim huzurunda iradesiyle evliliği kabul etmesi şartına bağlıdır. Hakim huzurunda beyanda bulunmadan yapılacak evliliklerde sanık hakkındaki ceza ertelenmez. (Bu hüküm de değiştirildi. Mağdur, hakim huzurunda beyanda bulunmadan evlilik yaparsa, sanık cezadan kurtulabilecek)
- * Tecavüz suçunu işleyenler hakkında, şikayet şartı aranmaksızın işlem yapılır. (Yeni düzenlemeye göre, mağdur şikayetçi olmazsa, sanık hakkında işlem yapılamayacak)
- * Cinsel organa herhangi bir nesnenin sokulması da tecavüz suçunu oluşturur. (Bu hüküm tasarıdan tamamen çıkarıldı)
- * Psikolojik baskı kullanarak cinsel tacizde bulunulması 'ırza tasaddi' suçunu oluşturur. (Bu hüküm de tasarıdan çıkarıldığı için psikolojik baskı uygulayarak taciz eylemini gerçekleştirenler suç işlememiş sayılacaklar)
- * Cebir, şiddet, tehdit, hile veya şehvet hissi veya evlenme maksadıyla ergin bir kimseyi kaçıran veya bir yerde alıkoyan kimseye dört yıldan yedi yıla kadar hapis cezası verilir. (Bu hüküm, tasarıda değiştirilerek kaçırılan kişinin bekar olması halinde sanık hakkında altı yıla kadar hapis, kaçırılan kişinin evli olması halinde sanık hakkında yedi yıla kadar hapis cezası verilecek şeklinde yeniden düzenlendi)

Yeni İş Yasası neler getiriyor?

Cumhurbaşkanı Sezer'in onayladığı İş Yasası'na göre; iş ilişkisinde dil, ırk, cinsiyet, siyasal düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri ayırım yapılmayacak, eşit değerde bir iş için cinsiyet nedeniyle daha düşük ücret verilemeyecek. Irk, renk, cinsiyet, medeni hal, aile yükümlülükleri, hamilelik, doğum, din, siyasi görüş, iş sözleşmesinin feshi için geçerli bir neden olamayacak. Sendika üyeliği, sendikanın iş yeri temsilciliği, sözleşmeden doğan hakları takip için işveren aleyhine adli makamlara başvurmak gibi nedenler iş akdinin feshi için geçerli bir neden olarak sayılmayacak. Her türlü işçi asgari ücret kapsamında olacak. Haftalık 45 saati aşan süreler 'fazla çalışma' sayılacak. Fazla çalışma ücreti saat ücretinin yüzde 25 fazlası olarak uygulanacak. İşçi, fazla çalıştığı her saat için 1.5 saatlik "serbest zaman" (izin) kullanabilecek. Fazla çalışma süresi toplamı, 1 yılda 270 saati aşamayacak. İşçilerin gece çalışması 7.5 saati geçmeyecek. Gece çalıştırılan işçiler, masrafları işveren tarafından karşılanmak üzere 2 yılda bir düzenli olarak sağlık kontrolünden geçirilecek.

Yeni İş Yasası'yla düzenlenen "Hamilelik ve Doğum Hakları" ise şöyle:

Kadın işçilere doğumdan önce 8 ve doğumdan sonra 8 hafta olmak üzere toplam 16 hafta izin verilecek. Çoğul gebeliklerde doğum öncesi izin süresi 10 haftaya çıkarılacak. İsteği halinde kadın işçiye, doğum izninin tamamlanmasının ardından 6 aya kadar ücretsiz izin verilecek. Bu süre yıllık izin hesabında dikkate alınmayacak. Kadın işçilere bir yaşımdan küçük çocukları için günlük 1.5 saat emzirme izni verilecek.

UÇAN SÜPÜRGE
ULUSLARARASI
KADIN FİLMLERİ
FESTİVALİ

● 8-15 MAYIS 2003 ● FLYING BROOM
INTERNATIONAL
WOMEN'S FILM
FESTİVAL

Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali

1998 yılından bugüne Türkiye'nin ilk kadın filmleri festivali, Uçan Süpürge Kadın Filmleri Festivali bu sene altıncı yaşını doldurdu. Bu altı yılda neler yaşadık, hangi düşleri ve kadınları bir araya getirdik, dilerseniz birlikte hatırlayalım.

6. uçan süpürge KADIN FİLMLERİ FESTİVALİ 8-15 mayıs may 2003

WOMEN'S FILM FESTIVAL

1. UÇAN SÜPÜRGE ULUSLARARASI KADIN FİLMLERİ FESTİVALİ

4-11 Haziran 1998

Yıl 1998... İlk festivalimizin programında, sinemamızın en uzun soluklu kadın yönetmeni olan **Bilge Olgaç**'a özel bir yer ayırdık. Bilge Olgaç'a saygı ve onu anma amacıyla hazırladığımız belgesel filmle sinema tarihimizin arşivine önemli bir yapıt kazandırmış olduk. Bu belgesel, festivalimizin açılış filmi oldu. Festivalde 8 ülkeden 27 film gösterildi. Macaristan, İngiltere, Yunanistan, Arjantin, İtalya, Norveç, Avustralya, ABD ve Hollanda konuk ülkelerdi. Filmlerin yanı sıra *Kamera Arkasındaki Kadınlar* ve *Türk Sinemasında Kadın İmgesi* başlıklı iki panel düzenledik. Çok ilgi çeken bir başka bölüm ise *Şiddet Başrolde* adlı çalışmaydı. Bu bölüm için Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi ile yapılan ortak çalışma sonucu sinemamız başlangıcından bugüne tarandı ve görsel mal-

zemeler arşivlenerek bir döngü belgesel elde edildi. Afiş, fotoğraf ve lobilerden oluşan bir sergi çerçevesinde video art gösterimi yapıldı. Ayrıca, Mamak ve Yenimahalle belediyeleri ile yapılan ortak çalışma sonucu ilk kez bir festival, sinemayı kentin çeşitli mahallelerindeki kadınlara taşıdı.

2. UÇAN SÜPÜRGE ULUSLARARASI KADIN FİLMLERİ FESTİVALİ

31 Mayıs-6 Haziran 1999

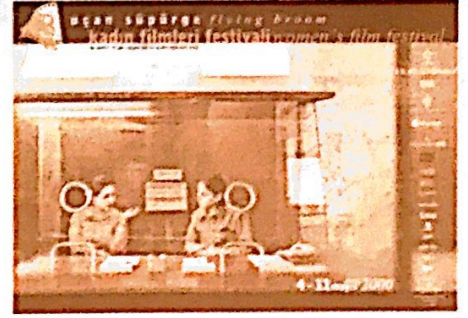
Yıl 1999... Festivalimiz, sinemamızdan başlayarak kadın emeğini görünür kılmak ilkesini ikinci yılında **Türkan Şoray**'la sürdürdü. Türkan Şoray'ın sinemamızın ilk büyük starlarından biri olmasının yanı sıra sinemamız için kamera arkasında da emek vermiş bir sanatçı olarak anımsanması ve tanınması için bir belgesel film yapıldı. Belgesel, festivalin açılış filmi oldu. Şoray'ın yönetmenliğini de yaptığı iki filminin de yer aldığı festivalde, *Oyuncu Türkan Şoray* başlığı altında sanatçının beş filmi gösterildi. Festivalde 13 ülkeden 91 film sunuldu. Almanya, Yugoslavya, İngiltere, Çek Cumhuriyeti, Yeni Zelanda, Kanada, Avustralya, İsrail, ABD, Hong Kong, Mısır, Fransa ve Azerbaycan konuk ülkelerdi. Almanya'dan **Jeanine Meeraphel**, Azerbaycan'dan **Gülbeniz Azimzade**, İsrail'den **Keren Yedaya**, İngiltere'den **Minkie Spiro** konuk yönetmenler olarak ağırlandı. Panel başlıklarımız ise *Onlar Starı Tartışıyor*, *Biz Bize* ve *Biz Bir Film Yaptık*'tı. 36 sanatçının eserlerinin sergilendiği Kadın Ressamlar Sergisi ile festivalimiz görsel sanatlardaki kadın emeğinin de ortaya çıkarılmasında küçük bir adım attı. Festivalimizin ikinci yılında ilk kez kısa film ve belgesel yarışması düzenledik. 106 eserin başvurduğu yarışmada 8 eser ödüle değer bulundu. Sinemamıza kadın konulu 106 senaryo kazandırmış olduk.

3. UÇAN SÜPÜRGE ULUSLARARASI KADIN FİLMLERİ FESTİVALİ

4-11 Mayıs 2000

Yıl 2000... Üçüncü festivalimiz, *tematik* bir festivaldi. Sinemamıza emek vermiş kadınları hatırlatmak ve onların emeklerini unutturmamak için başlattığımız *Sinemamız* bölümünün konuğu **Neriman Köksal**'dı. 1999 yılında yitirdiğimiz sanatçı için hazırladığımız bu özel bölümde onu anlatan bir belgesel film ve onun adına hazırlanmış özel bir sergi izleyicilere sunuldu. **Ülkü Erakalın**'ın *Türk Sinemasındaki 40. Yılında Ölümsüz Kadınlar* sergisi, **Neriman Köksal Film Afişleri** sergisi ve **Nebil Özgentürk**'ün hazırladığı *Bir Yudum İnsan: Neriman Köksal* belgeseli ile **Neriman Köksal**'ı andık. Festivalde 24 ülkeden 84 film gösterildi. UNESCO'nun önerisi doğrultusunda 2000 yılının Birleşmiş Milletler tarafından *Barış Kültürü Yılı* olmasından esinlenilerek tamamını **Kadın ve Barış** olarak belirledik. Bu çerçevede Yunanistan'dan gelen 20 kişilik WinPeace ekibi ve Kuzey ve Güney Kıbrıs'tan kadınlar festivalin konuğu oldu. WinPeace ekibinin sözcüsü **Margarita Papandreaou**, *Kadın ve Barış* konulu panelde konuşmacı olarak yer aldı. *Kadın ve Barış* başlıklı bölümde, **Tomris Giritlioğlu** Suyun Öte Yanı, **Yeşim Ustaoglu** Güneşe Yolculuk, **Handan İpekçi** Babam Askerde ve **Biket İlhan** da Kayıkçı filmleriyle festivale konuk oldular. Festivalimizin "**Kız Arkadaşlar Arasında**" konulu kısa film öyküsü ve belgesel senaryosu yarışmasına toplam 67 yapıt katıldı, 28'i finale kaldı.

4. UÇAN SÜPÜRGE ULUSLARARASI KADIN FİLMLERİ FESTİVALİ

3-10 Mayıs 2001

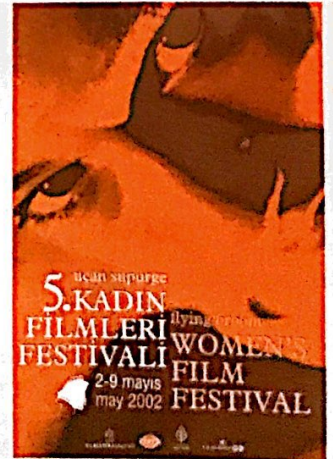
Yıl 2001... Festivalimiz 1980 öncesinde sinemamıza emek vermiş kamera arkasındaki kadınların izleyiciye tanıtılması için bir araştırma yaptı. Aylar süren bu araştırmada sinemamızın ilk gününden başlayarak birçok kadın ortaya çıkarıldı. Bu araştırma sonucunda yazılan belgesel film senaryosu, TRT ile ortak gerçekleştirdiğimiz belgesel bir filme dönüştü: **Ötekinin Sesi-Yeşilçam'ın Görünmeyen Kadınları**. Aynı başlık altında yaptığımız panele **Agah Özgüç**, **Burçak Evren** ve yönetmenlerimiz katıldı. Açılış gecemizde Türkiye'nin dört büyük starı **Fatma Girik**, **Hülya Koçyiğit**, **Filiz Akın** ve **Türkan Şoray** sunuşumuzu yaptı. Yeşilçam'ın ilk kadın yönetmenleri **Birsan Kaya**, **Lale Oraloğlu**, **Evrin Fer** ve **Ayten Kuyululu**'yu yeniden hatırlamanın ve hatırlatmanın heyecanını yaşadık. Festivalde 27 ülkeden 61 film gösterildi. *Ustaya Saygı* bölümünde Fransa'dan **Agnes Varda**'nın, *Toplu Gösteri* bölümünde ise Arjantin'den **Maria Luisa Bemberg**'in filmleri vardı. Macaristan, Hollanda, Çekoslovakya, Amerika, Meksika ve Kanada'dan toplam 12 kadın yönetmenin yanı sıra, Amerika Kongre Kütüphanesi'nden

Rosemary Hanes de konuklarımız arasındaydı. *Film Çözümlemesi* bölümümüzde **Peter Howitt**'in yönettiği *Sliding Doors* adlı film **Ulus Paker** ve **Tül Akbal**'ın katılımıyla Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde gerçekleştirildi. Komedi türüne ayırdığımız kısa film öyküsü yarışmamıza 76 eser katıldı, 15'i yarışmanın ödül sisteminde yapılan yeniliğe uygun olarak festivalin konuğu oldu. 15 genç senaryo yazarı aday, British Council'da **İşıl Özgentürk**'ün yönetmenliğinde düzenlenen Senaryo Yazım Atölyesi'ne üç gün süreyle katıldı. Atölye çalışması sonunda katılımcıların senaryo tekniği ile yeniden yazdıkları film öyküleri kitap olarak basıldı.

5. UÇAN SÜPÜRGE ULUSLARARASI KADIN FİLMLERİ FESTİVALİ

2-9 Mayıs 2002

Yıl 2002... Festivalimizin açılış gecesini **Zuhal Olcay** sundu. 18 ülkeden 103 filmin gösterildiği festivale Costa Rica, Hollanda, Meksika, Almanya, Kanada, İngiltere, Amerika, Macaristan'dan katılan 23'ü yönetmen toplam 54 konuk, filmleri üzerine söyleşiler yaptı. Festival, yeni filmlerin yanı sıra feminist sinema tarihinde yeri olan, geçmişe ışık tutan önemli kadın yönetmenlerin filmlerine de yer verdi. Bu kapsamda, Alman yönetmen **Leni Riefenstahl**'ın filmleri ülkemizde ilk kez gösterildi. Üç kadın yönetmen **Ayten Kuyululu**, **Mahinur Ergun** ve **Nisan Akman** festivalde filmleriyle yer aldılar. **İşıl Özgentürk** yönetmenliğinde 21 katılımcıyla gerçekleştirilen Kısa Film Öyküsü Atölye Çalışması üç gün boyunca British Council'da yapıldı. Çankaya Belediyesi Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde "**TV Dizilerinde Kadının Değişen Rolü**" başlıklı bir panel düzenlendi.

Yarışmalı mı yarışmamalı mı?

Ayşegül Oğuz

Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali başladığı günden bu yana festival programına 'yarışmalı' bir bölüm eklemek, tartışma konusuydu. Bir festivalin uluslararası kimliğinin geçerlilik kazanması için bir ya da birkaç yarışmalı bölümünün olması gerekiyordu, ki dördüncü festivalden itibaren festivalimize en uygun yarışma formatını düşünmeye başladık. Seçilecek filmleri yarışma kapsamında değerlendirmek, hem yönetmenler hem de filmler için *prestij* demekti. Biz

FIPRESCI

de bu değerlendirmenin Uluslararası Sinema Eleştirmenleri Birliği (FIPRESCI) tarafından yapılmasını istedik. Festivalin beşinci yılında bir gözlemci geldi ve bir hafta boyunca festivalin tüm koşullarını gözden geçirdi. Altıncı

festivalin hazırlıklarına henüz başlamıştık ki FIPRESCI'nin Almanya'daki merkezinden aldığımız "siz hazırsanız biz de hazırız" haberiyle hemen kolları sıvadık. Haftalar boyu, "Kaç filmlik bir bölüm oluşturacağız?", "Bu bölüm hangi başlık altında yer alacak?" gibi bir yığın soruyla boğuştuğundan sonra nihayet programımızda yer alan filmlerden 12'siyle yarışmalı bölümümüzü oluşturup festivalin sürekli bölümlerinden biri olan "Her Biri Ayrı Renk" in içine yerleştirdik.

Bu arada merakla beklediğimiz jüri üyelerimiz de belli olmuştu. Türkiye'den *Radikal* gazetesi yazarı Yeşim Tabak, Almanya'dan *Der Tages Spiegel* yazarı Daniela Sannwald ve Romanya'dan 9 O'clock yazarı Cristina Corciovescu, FIPRESCI tarihinin tamamı kadınlardan oluşan ilk jürisi oldular ve biz de bu ödülü veren ilk kadın filmleri festivali olmanın yanına bir başka gururu daha eklemiş olduk.

Ölçütümüz, bu bölümde yer alacak film-

lerin, genç yönetmenlerin yakın tarihli filmleri olmasıydı. Tamamı ilk ya da ikinci filmlerden oluşan bölümde yer alan filmleri hatırlatalım:

- **Evli Bir Çiftin Portresi**, Isabelle Stever / Almanya
- **Magonya**, Ineke Smits / Hollanda
- **Karamuk**, Sülbiye V. Günar / Almanya
- **Karikatür**, Saara Saarela / Finlandiya
- **Katliam**, Delpine Gleize, / Fransa
- **Bana Aştan Söz Et**, Sophie Marceau / Fransa
- **Şanslı Bir Gün**, Sandra Gugliotta / Arjantin
- **Zamanımız**, Rakhshan Bani-Etemad / İran
- **Öfkeli Öpücükler**, Judith Kennel / İsviçre
- **Yuva**, Phyllis Katrapani / Kanada
- **Aydın Yüzleri**, Guita Schyster / Meksika
- **Gönlümdeki Köşk Olmasa**, Elizabeth Rygard / Danimarka-Türkiye-İzlanda

Bu 12 filmi bir araya getirmemize olanak tanıyan tek özellik, ilk ya da ikinci film olmaları değildi yalnızca. Her ne kadar bunun ötesinde bir amaç belirlememiş olsak da 'yarışmalı bölüm' teması kendiliğinden ortaya çıkmış gibiydi. Bu tema benzerliği Danışma Kurulu üyemiz Prof. Dr. Oğuz

Onaran'ın da dikkatini çekti ve kendisi bu konuyla ilgili bir yazı yazdı:

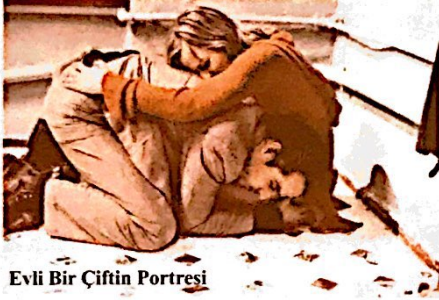
"FIPRESCI yarışmasına gelen filmler

arasında mutlu olmak, dilediği gibi, aklına estiği gibi yaşamak isteyen, ama bunun için ne yapması gerektiğini bilmeyen hırçın, huysuz, tek sözcükle sevgisiz genç kızların anlatıldığı filmler var. Bu genç kızlara acıyoruz ama bu sevgisizlik karşısında da dehşete kapılıyoruz. Bu filmlerden biri, Almanya'da doğup büyüyen Sülbiye V. Günar'ın ilk uzun filmi olan **Karamuk**. Bu filmde annesinin bir gençlik serüveni dolayısıyla babasının bir Türk olduğunu 17 yaşında öğrenen bir kızın kimlik arayışı da ek bir izlek olarak yer alıyor. Kendisini seven, onun için üzülen annesine karşı çok hırçın, sevgisiz davranan bu kızın tek amacı, Fransa'daki bir moda tasarımı okuluna gitmek. Zaten bunun için gerekli parayı ararken babasının kimliğini de aramaya girişiyor, sonunda da Türk babasından istediği parayı elde edip amacına kavuşuyor. Film, Almanya'daki başarılı bir Türk iş adamını ve çevresini tanıtmak açısından da epey ilginç. Günar senaryoyu kendi kişisel deneyimlerinden yola çıkarak yazmış.

Karamuk'taki genç kızın belli bir amacı var; bu amacı gerçekleştirmek için de her yola başvuruyor. Oysa bir İsviçre filmi olan **Öfkeli Öpücükler**'deki Lea, yalnızca özgür olmak, başka bir deyişle dilediği gibi yaşamak istiyor. Bu yüzden annesi onu yatılı bir Katolik kız okuluna gönderiyor. Bu filmde de ana-kız ilişkisi son derece bozuk. Lea'nın özgür olma isteğiyle okuldaki disiplin uyuşmuyor elbette. Lea aslında başkaldıran bir kişi ama neden başkaldırdığını, bunun için ne yapması gerektiğini, baş kaldırmanın sorumluluğunu nasıl taşıyacağını bilmiyor. Okuldan kurtulmak için bir arkadaşıyla birlikte genç bir rahibi baştan çıkartıp onu cinsel tacizle suçlamayı

tasarlıyor. Ama işler tasarlandığı gibi gitmiyor. Lea belki de insanların yaşamda birtakım sorumluluklarının da olduğunu, özgürlüğün başboşluk demek olmadığını anlamaya başlıyor. Yatılı okula gönderilen ve disiplin cezasıyla okuldan uzaklaştırılan yönetmen Judith Kennel filmin kendi geçmişinden de izler taşıdığını söylüyor. Bu film, yönetmenin ilk uzun filmi.

Evli Bir Çiftin Portresi

Alman yönetmen Isabelle Stever'in de ilk filmi olan *Evli Bir Çiftin Portresi*, farklı toplumsal tabakalardan gelen genç bir çiftin evliliklerini kutlamak için verdikleri partinin, alkolle uyuşturucunun da etkisiyle nasıl bir karabasana dönüştüğünü anlatıyor. Birbirlerinden hoşlanan, bu yüzden de yaşamlarını birleştirme kararı vermiş iki kişinin birbirlerine ne türlü işkenceler yapabileceklerini görüp dehşete kapılıyor. Aykırı iki uç gibi görünen sevgiyle nefretin bir paranın iki yüzü gibi birbirine yapışık olduğunu anlatıyor film bize. Ayrıca yönetmenin verdiği ipuçlarından bu kişilerin yaşamda da tutunamamış oldukları anlaşılıyor. Ayrıca filmde kişiler arasında korkunç bir iletişimsizlik de var. Öfkeli Öpücükler filminde Lea'yı oynayan Maria Simon burada genç kadını oynuyor. Bu oyuncunun olağanüstü oyunu için bu filmi görmeye değer.

Arjantinli yönetmen Sandra Gugliotta'nın ilk filmi olan *Şanslı Bir Gün*'ün kahramanı

Şanslı Bir Gün

Elsa ise olmayacak bir hayal peşinde koşan bir genç kız.

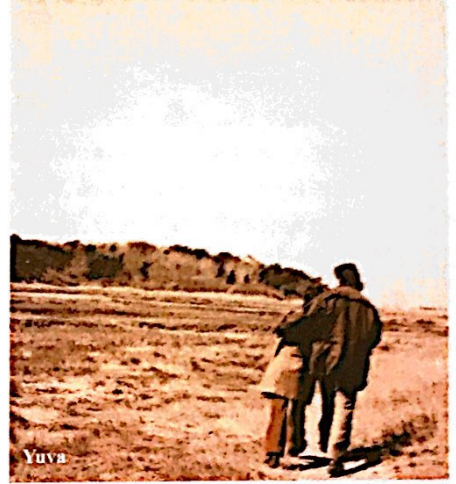
Sokaklarda reklam dağıtarak, ufak çapta dolandırıcılık yaparak yaşamını sürdüren Elsa mutlu olmak istiyor. Bunun için de tek gecelik bir ilişki yaşamasına karşın aşık olduğu bir İtalyan gencinin peşinden İtalya'ya gitmek istiyor. İlginçtir, ilk filmi yapan kadın yönetmenlerin filmlerinde anne ya yok, ya filmin kahramanı olan genç kızlar annelerine çok kötü davranıyorlar, ya da bu filmde olduğu gibi anne huysuz, sevimsiz gösteriliyor. Buna karşılık babayla büyükbaba çok sevimli, Elsa'ya karşı sevgiyle, anlayışla davranan kişiler. Elsa da onları sevip onlarla iletişim kuruyor zaten. Nüfusunun yarıya yakını, İtalyan asıllı olan Arjantin'de İtalya'nın çoğunlukla bir "düş ülke" olarak görüldüğünü söyleyen yönetmen, Arjantin'in son Yıllarda yaşadığı ekonomik çöküntüden sonra bu özlemin daha da büyüdüğünü ileri sürüyor. Filmin kahramanı da bu düş ülkeye kaçmak istiyor zaten.

Gönlümdeki Köşk Olmasa

Danimarkalı yönetmen Elizabeth Rygard'ın filmi *Gönlümdeki Köşk Olmasa* (filmin adı Aşık Veysel'in Güzelliğinin On Para Etmez türküsünden alınmış), çok farklı bir film. Türk oyuncuların oynadığı filmin öyküsünün hemen hemen tamamı Türkiye'de bir köyde geçiyor. Yönetmen bu filmi yapmak için yedi yıl hazırlanmış, sık sık Türkiye'ye gelip Türkçe de öğrenmiş. Film, 70'li yıllarda zor ekonomik koşullar altında yaşayan bir ailenin Danimarka'ya çalışmaya gitmek zorunda kalışını anlatıyor. Danimarkalı bir yönetmenin yerel duyarlılığı, yerel havayı bir turist gibi değil de bizden biri gibi yakalayıp anlatabilmesi büyük başarı. Ayrıca, film ailenin küçük çocuğunun bakış açısından anlatıldığı için

daha bir sevimli oluyor. Film, Danimarka'da büyümüş, oraya kendini uyarlayabilmiş genç bir insanın yerinin, yurdunun neresi olması gerektiğini de soruyor.

Yuva

Türk anneye (Gönül Dönmez - Colin) Yunanlı bir babanın Kanada'da yaşayan kızı olan yönetmen Phyllis Katrapani de *Yuva* filminde bir yere ait olmak/ait hissetmek olgusunu ele alıyor, çeşitli ülkelerden Kanada'ya göç etmek zorunda kalan insanların bir kimlik ve bir yuva arayışlarını anlatıyor. Filmde bu sorunları tartışan genç bir çiftin yanında farklı ülkelerden gelen ikinci kuşak Montrealliler yuva ve ait olmak kavramlarını kendi yaşamlarından yola çıkarak yorumluyorlar. Çok sayıda insanın kendi yuvalarını, geçmişlerini bırakıp başka bir ülkede yeni bir yaşama başlamak zorunda kaldığı 20. yüzyılın en büyük sorunlarından biri olan bu köksüzlük, kimlik-sizlik filmde çeşitli kişilerin anlatımlarıyla elle tutulur bir kılığa bürünüyor. Ayrıca Türklerle ilgili övgüye değer olaylar da anlatılıyor."

Tabii Oğuz Onaran'ın yazısında bahsettiği filmlerin yanı sıra bu bölümde yer alan diğer filmler de ilginç özellikler taşıyordu. *Ayın Yüzleri*, bir kadın filmleri festivalinin perde arkasını ironik ve etkili bir dille anlatırken, *Karikatür* kuzeyin soğuk şehri Helsinki'den sıcak bir öykü getirmişti Ankara'ya. Doğadan ama en çok da kendi doğasından kopmuş kent insanlarıyla -başka coğrafyaların kentlerinde de yaşasak- kaygılarımızın ortak olduğunu fark ettik, şaşırdık. Zamanımız,

İran'dan hem tanıdık hem uzak bir öykü-yü yarı belgesel bir üslupla anlattı bize. Başkanlık seçimlerine aday olma *cüretini* gösteren genç bir kadının İran koşullarında yaşadığı türlü zorlukları aktaran film, belgesel boyutunun da etkisiyle oldukça çarpıcıydı. Yarışmalı bölümün en ilgi çeken filmlerinden biri, Fransız yapımı **Katliam** oldu. Ölü bir boğanın Fransa ve İspanya'da dağıtılan etleri üzerinden sıra dışı insan öyküleri anlatan film, insan ruhunun bilinmeyen noktalarına bir yolculuk sundu bize. Müzik ve rengin etkili kullanımıyla öne çıkan film, Cannes Film Festivali dahil birçok festivalde büyük ilgi

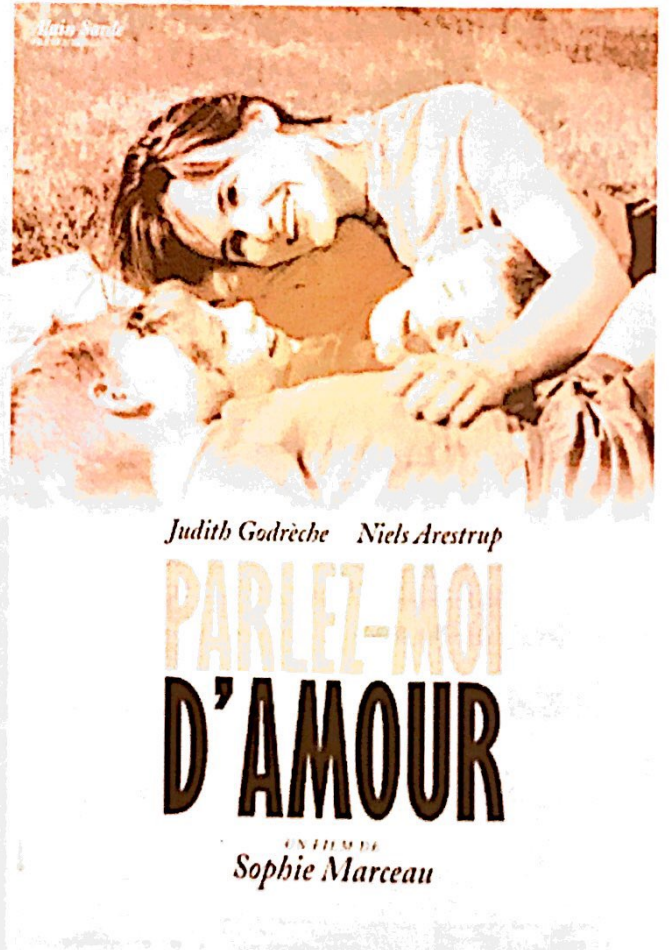
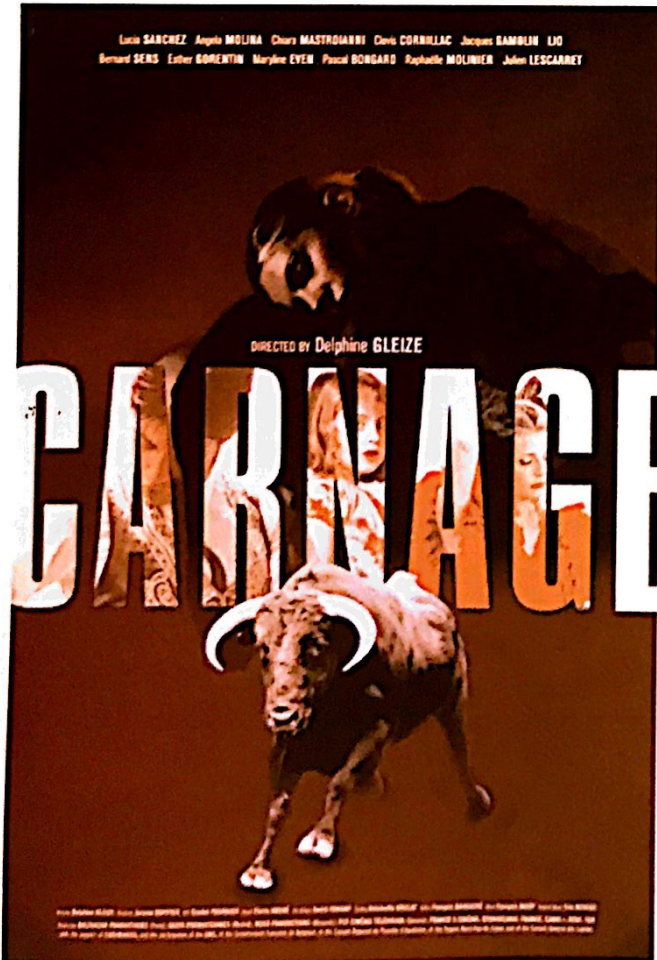
ve takdir toplamıştı. Festivallerdeki başarısını ödülleriyle taçlandıran filmlerden biri de Hollanda yapımı **Magonya** idi. **Ineke Smits**'in bu ilk uzun metrajlı filmi, hayali bir ülke üzerine üç çarpıcı öyküden oluşuyordu. Akıl hastanesinde yatan bir adamın oğluna anlattığı öyküler, adamın intiharına oğlunu hazırlama planının bir parçasıydı.

Farklı coğrafyalardan rengarenk hayat öyküleri vardı bu bölümde. Üstelik **Ineke Smits**'in yanı sıra, **Isabelle Stever**, **Judith Kennel**, **Sandra Gugliotta** ve **Karikatür** filminin senaristi **Vera Kiiskinen** ile başrol oyuncusu **Lisa Kuoppomaki** de bir hafta boyunca bizimleydi. Onlar da en az bizimki kadar büyük bir heyecanla sonucu beklediler.

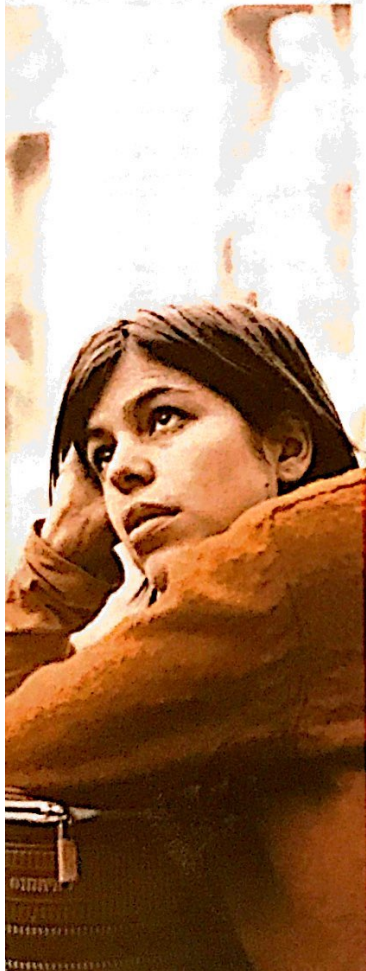
Nihayet 15 Mayıs günü jüri üyelerimiz festival ofisine geldiğinde heyecan ve merak son haddindeydi. Üstelik jürimiz

de bunun farkındaydı ve önce bizlerden tahmin almak istediler. Açıkçası hiçbiri sonucunu doğru tahmin edemedik. Ama profesyonel bir jürinin hepimizden çok daha ayrı bir bakış açısı ve beklentisi vardı. 6. Uçan Süpürge Kadın Filmleri Festivali'nin en iyi filmi olarak **Sandra Gugliotta**'nın filmi **Şanslı Bir Gün** seçildi. 15 Mayıs gecesi AnkaPol Sineması'nda düzenlediğimiz kapanış töreninde Sandra Gugliotta FIPRESCI Jürisi'nin elinden ödülünü aldı. Sandra okyanusun öbür yanından buralara kadar gelip festivalimize renk kattı ve *en iyi* filmin sahibi olarak elinde ödülüyle döndü ülkesine.

ŞANSLI BİR GÜN

UN DIA DE SUERTE
A LUCKY DAYARJANTİN, 2002, 94',
35mm, renkli, S&Byönetmen
Sandra Gugliottasenaryo
Sandra Gugliotta, Marcelo
Schapcesoyuncular
Valentina Bassi, Ferman
Miras, Doiro Vittori,
Damian De Santo, Lola
Berthetödülleri
Berlin Uluslararası Film
Festivali "Caligari Film
Ödülü", "Don Kişot Ödülü-
Özel Mansiyon" 2002

'Şanslı Bir Gün'ün şanslı bir günü

Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali'nin ilk FIPRESCI ödülünü kazanan "Şanslı Bir Gün", Arjantinli genç yönetmen Sandra Gugliotta'nın ilk uzun metrajlı filmi. Katıldığı uluslararası birçok festivalde de çeşitli ödüller kazanan yönetmen, 15 Mayıs gecesi festivalin kapanış töreninde ödülünü aldı.

Jüri, ödülü bu filme verme gerekçesini şöyle açıkladı:

"Uluslararası Sinema Eleştirmenleri Birliği jürisi, Arjantin'in ekonomik karmaşası içinde kişisel bir yolculuğu belgesel ve kurgusal unsurları birleştirerek ustaca görselleştirdiği için Sandra Gugliotta'nın Şanslı Bir Gün adlı filmi ödüle değer buldu."

Gerçekten de Arjantin'de 2000 yılında yaşanan büyük ekonomik kriz ve onu takip eden sosyal patlamanın gölgesinde yaşayan 25 yaşında genç bir kadın olan Elsa'yla tanışıyoruz bu filmde.

Sicilya kökenli büyük-babasının anlattığı İtalya öyküleriyle büyüyen Elsa, hayatının nereye gittiğini bilemeyen bir grup arkadaşıyla birlikte gününbirlik işlerde savrulup durur. Hepsinin ideal hayat tanımı farklı olsa da o ideallere ulaşmak için seçtikleri yollar birbirinin benzeridir. Elsa olmayacak bir hayal peşinde koşmaktadır. Sokaklarda reklam dağıtarak, ufak çapta dolandırıcılık yaparak yaşamını sürdürürken hayattan tek beklentisinin "sevdiği adamla mutlu olmak" olduğunu söyler. Bunun için de, tek gecelik bir ilişki yaşamasına karşın aşık olduğu bir İtalyan gencinin peşinden İtalya'ya gitmektir en büyük isteği.

Özellikle son iki yüz yılda İtalya'dan büyük oranda göç alan Arjantin'de nüfusun yarısı İtalyan kökenli. 20. yüzyılın başında dünyanın en zengin 10 ülkesinden biri olan Arjantin, takip eden süreçte ekonomik ve politik sorunlarla boğuşup durduğu için, İtalya Arjantinlilerin gözünde bir "düş ülke" olarak yer etmiş. Filmde de Elsa'nın Sicilyalı büyükbabası bu düş

ülkeyi anlatır torununa (Özellikle 2000 yılında yaşanan ağır kriz sonrası sokaktaki Arjantinli için İtalya'nın temsil ettikleri daha bir önem kazanmış.).

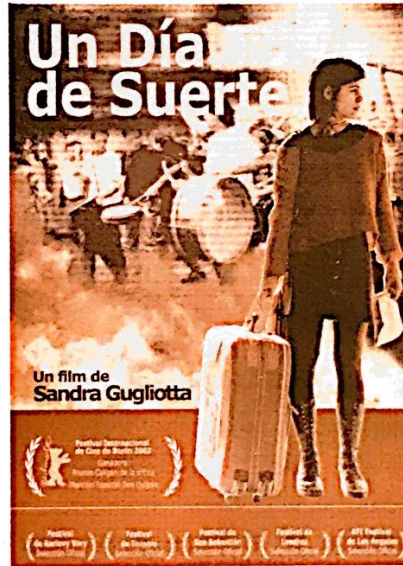
Elsa bir yandan hayalinin peşinden gidebilmek için para bulmaya çalışırken bir yandan da yakın arkadaşı Walter'la olan ilişkisini düzene koymak zorundadır. Elsa'ya olan aşkını gizlemeyen Walter ona yardım etmeye çalışan tek kişidir, bir anlamda. İdealindeki mutluluğu okyanusun öte yanında arayan Elsa için Walter'ın hisleri gurur okşayıcıdır ama ötesi yoktur.

Gugliotta kurmaca bir film çekmesine rağmen, kullandığı siyah beyaz bölümler belgesel havası taşıyor. 2000 yazının tüm ağırlığını ve Buenos Aires'in tüm keşmekeşini bu siyah beyaz görüntülerde izlemek, bizi Elsa'nın dünyasına daha bir yaklaştırıyor.

Gururunu ve umudunu kaybetmiş bir şehirde, vazgeçmemek ve belki de yaşadığını unutmamak için tutunacak bir şeyler arayan Elsa ve arkadaşları, empati kurmakta pek de zorlanmayacağımız karakterler. Özel hayatlarındaki karmaşa, ülkelerinin yaşadığı çöküntüyle birleşince bireylerin mutluluğu uzaklarda

araması anlaşılabilir bir hal alıyor. Koşulları Arjantin'e oldukça benzeyen Türkiye'de de genç neslin benzer bir arayış içinde olduğunu biliyoruz. Bizde de sık tekrarlanan politik ve onu takip eden ekonomik ve sosyal krizler gelecek kaygısını ve hayata karşı genel bir hoşnutsuzluk oluşturmuyor mu? "X" jenerasyonu olarak adlandırılan kuşak, geleceğini daha güvenli ve yaşanabilir koşulları olduğuna kanaat getirdiği uzaklarda aramak istemiyor mu?

Mutluluk görece bir kavram ve onu hangi koşulda bulabileceğimiz, hayattaki en büyük muamma. Elsa mutluluğunun peşinden İtalya'ya kadar gitmeyi göze alıyor. Oraya ulaştığında hiçbir şey planladığı gibi gitmiyor. Ama hissediyoruz ki, bu Elsa için pek de sorun olmayacak. Bir kere hayatımızın kontrolünü elimize almaya karar verdikten sonra bizi kim durdurabilir ki zaten!

Bu yıl 6.sı yapılan Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali, gösterdiği filmlerle ve festivale katılan konuklarıyla başarılı bir yılı daha geride bıraktı. Bu yıl 78 filmin gösterildiği festivalde ilk kez **Uçan Süpürge Onur Ödülü** ve **Bilge Olgaç Başarı Ödülleri** verildi.

Uçan Süpürge Onur Ödülü bu yıl, yıllarca Türk sinemasına emek vermiş bir oyuncuya, bir dönem sinemanın yıldızlarından biri olan **Sezer Sezin**'e verildi. Sezer Sezin'in festivalde üç filmi gösterildi: "**Üç Tekerlekli Bisiklet**", "**Meçhul Kahramanlar**" ve "**Meyhanecinin Kızı**"...

Bu filmlerin izleyici ile buluşması bu yılki festivalin en önemli etkinliklerinden biriydi. Türkiye'de 2 bin kadar film kaybolmuş durumda; kaybolmayan birçok film ise kıymeti bilinemediği için tozlu raflarda kaderine terk edilmiş bir halde duruyor. Bu ifadeler birçok defa birçok yazıda kullanıldı, ama bu cümlelerin yeniden kurulmuş olması aslında hiçbir şeyin değişmediğini gösteriyor.

Bu yıl Uçan Süpürge'nin, 1960'lı yıllarda sinemayı bırakmış olan **Sezer Sezin**'in Türk sinemasına vermiş olduğu emeği görünür kılmak için kendisine Onur Ödülü vermesi, Türk sinemasında çalışan kadınları unutmadığının ve unutulmamasını istediğinin göstergesi...

Bu yıl gösterilen üç **Sezer Sezin** filmi de Türk sineması severlerin arşivlerinde bulunması gereken değerli filmler.

Sezer Sezin filmleri

Didem Baltacı

Üç Tekerlekli Bisiklet

Yönetmen: Lütfü Ö. Akad, Memduh Ün
Oyuncular: Sezer Sezin, Ayhan Işık, Muazzez Arçay
1962

"Üç Tekerlekli Bisiklet", polisten kaçan Ali ile üç yıldır kocasından haber almayan çamaşırcı Hacer ve oğlunun öyküsünü anlatıyor.

Ali, hayatını cehenneme çeviren bir adamı ve ailesini öldürdüğü için hem kanundan hem de öldürdüğü adamın belalı akrabalarından kaçmaktadır. Ama yaralı olduğu için çevreden pek fazla uzaklaşamaz ve mahalledeki evlerden birine girer. Girdiği bu evde üç yıldır kocasından haber alamayan Hacer ve onun küçük oğlu yaşamaktadır. Hacer iyileşene kadar Ali'nin tavanarasındaki küçük odada yaşamasına izin verir. Ama oğlunun Ali'yi babası zannetmesi, Ali'nin bu evde düşündüğünden daha uzun kalmasına neden olacaktır. Oğlunun çok mutlu olduğunu gören ve Ali'den hoşlanmaya başlayan Hacer hiç sesini çıkarmaz ve bu yalanı sürdürür. Ali ile çok iyi anlaşmaya başlayan bu anne-oğul, belki de şimdiye kadar hiç yaşamadıkları bir aile ortamı bulmuşlardır. Ama bu, çok uzun sürmeyecektir. Çünkü Ali'yi arayan adamlar onun nerede saklandığını bulmuşlardır. Bu arada Hacer'in kocası da geri dönmüştür.

Ali, kaçmak ve polise teslim olmak arasında kararsız kalırken Hacer de Ali ve kocası arasında bir seçim yapamamaktadır. Oğlunun ise tek bir isteği vardır; yeni bulduğu ve ona üç tekerlekli bir bisiklet alan 'babasını' kaybetmemek...

1962 yapımı olan "**Üç Tekerlekli Bisiklet**" Orhan Kemal'in romanından uyarlanan ve Türk sinemasının iki önemli yönetmeninin (Lütfü Ö. Akad ve Memduh Ün) birlikte çalıştıkları bir film. **Sezer Sezin**

ve **Ayhan Işık**'ın başrollerini paylaştıkları film, kocasının terk ettiği bir kadının zorluklarla geçen hayatının hiç tanımadığı bir adamın varlığı ile değişmesini anlatır. Kadının tek başına yaşıyor olması, toplumumuzda kabul gören bir durum değildir ve bu konu filmlerde sık sık izleyiciye sunulur. Hacer tek başına, zor da olsa yaşamayı başarmaktadır. Her zaman olduğu gibi, yalnız yaşayan bir kadın olarak bazen erkeklerin tacizine uğrar ama böyle durumlarda mahalle halkı kadını değil, onu taciz eden erkeği yargılar. Türk filmlerinde eğer "iyi kadın" evliyse, hangi şartlar altında olursa olsun kocasından başkası ile birlikte olmaz, ister kocası onu terk etmiş olsun isterse dövüyor olsun. Türk filmlerinde erkeklerle birlikte olan kadınlar, "kötü kadın" olarak izleyicinin karşısına çıkar. "**Üç Tekerlekli Bisiklet**"te Hacer evli olmasına karşın başka bir erkeğe aşık olur. Aşık olduğu bu adam, bir katildir. Üstelik çocuğuna bu tanımadığı adamın babası olduğunu söyleyerek çocuğunun da Ali'yi ister istemez sevmesine neden olacaktır. Hayat Hacer için o zamana kadar hiç de istemediği bir yönde ilerlerken Hacer bir kadın olarak hayatında ilk defa istediği erkekle, istediği gibi yaşamak için savaşıyor. Ali'yi bekleyeceğini söylediğinde bunu gizlice değil, mahalledeki herkesin önünde yapar. Konusu ve oyuncuların performansı ile Türk sinemasının önemli filmlerinden biri "**Üç Tekerlekli Bisiklet**".

Meçhul Kahramanlar

Yönetmen: Ağâh Ün

Oyuncular: Sezer Sezin, Ayhan Işık, Madalet Tibet

1958

Anadolu'nun işgal altında olduğu dönemde vatanın bağımsızlığına kavuşması için çalışan meçhul kahramanların öyküsüdür bu film.

Zengin ve tanınmış bir ailenin kızı olan Ayşe, bir yüzbaşı olan nişanlısı ile aslında hiç de mutlu değildir. İmparatorluk taraftarı olan nişanlısının Mustafa Kemal ile birlikte vatanın kurtulması için çalışan kahramanları "eşkıya" olarak tanımlaması Ayşe'yi rahatsız eder. İlk başlarda bu işgali önemsemeyen Ayşe, babasının ölümünden sonra vatanperverlerle birlikte çalışmaya karar verir. Çünkü o da bu meçhul kahramanlardan biri olan mülazım Osman gibi vatanın ve milletin bu işgalden bir an önce kurtarılmasını istemektedir. İlk başlarda aralarında bir gerginlik olan Ayşe, Osman'ın yanına gelip onlarla birlikte savaşmak isteğini söylediğinde Osman bu isteği pek ciddiye almaz ve Ayşe'yi kovar. Bunun üzerine Ayşe gidip Kuvayı Milliye birliklerine katılır ve vatanı için çalışmaya başlar. Eski nişanlısının Osman'ı yakaladığını öğrenen Ayşe, Osman'ı ölümünden kurtarır. Bu olaydan sonra aralarındaki gerginlik aşka dönüşür. Bu iki vatanperver sevgili bundan sonra bütün güçleriyle savaşın kazanılması ve vatanın bağımsızlığına kavuşması için çalışacaklardır.

"Meçhul Kahramanlar" Milli Mücadele döneminde yaşanan, belki de birçok kez

filme çekilmiş bir konuyu ele alan ama bu konuyu izleyici sıkmadan ve yormadan veren bir film. Bu filmde Sezer Sezin içinde bulunduğu sınıf ile ülkesinin bağımsızlığı arasında kalan ve vatanı kurtarmak için her şeyi yapmaya hazır, güçlü bir kadın olarak izleyicinin karşısına çıkıyor. Düzenin devamını isteyen bir erkek yerine bağımsızlık için savaşan bir erkekle birlikte olmayı seçen bu kadın, sevdiği adamı ölümünden dahi kurtarıyor. Bir kadının bir erkeği kurtarması, filmlerde pek karşılaşılan bir durum değil. Özellikle geleneksel anlatı içinde kadın, kurban durumunda olandır ve her zaman için kurtarılması gerektir. Bu film bazı açılardan bakıldığında aslında bir "kadın filmi" olarak düşünülebilir. Film, milli mücadele döneminin şartları içinde yaşayan bir kadının hayatına çok yakından olmasa da ışık tutuyor. Daha önce de belirtildiği gibi ana teması "vatan sevgisi" olsa da içindeki küçük öyküleriyle farklı bir havası olan bir film, "Meçhul Kahramanlar".

Meyhanecinin Kızı

Yönetmen: Lütfü Ö. Akad

Oyuncular: Sezer Sezin, Turan Seyfioğlu, Üftade Kimi

1958

"Meyhanecinin Kızı", babasının meyhanesinde çalışan Zehra ile cinayetten hapis hanede yatmış ve yeni çıkmış olan Ali'nin güçlüklerle dolu öyküsünü anlatır.

Genç bir kadınla evli olan babası, meyhanenin bütün işlerini Zehra'ya bırakmıştır. Zamanının büyük bir bölümünü meyhanede geçiren Zehra, hayatın bütün zorluklarıyla baş etmeyi öğrenmiştir. Zehra, karısı tarafından sürekli aşağılanan babasına destek olmaya çalışırken aynı zamanda mahallenin kabadayısı Süleyman ile de başa çıkmak zorundadır.

Ali ise hâlâ işlediği cinayetin şokunu üzerinden atamamış bir adamdır; belaya karışmak istemese de bela hep yanı başındadır. Zehra ile aralarında başlayan ilişki ikisini de beklemedikleri bir sona götürecektir. Ali bu mahallede huzurlu olamayacakla-

rını bildiği için Zehra'ya buradan gitmeyi önerir. Ama Zehra yaşlı babasını terk edemeyeceğini ve babasının da meyhaneyi kapatamayacağını söyler.

Babası, karısının onu terk edip bir kabadere çalışmaya başlamasından sonra hastalanır, Zehra ne yapacağını bilemez. Ama aslında istediği tek şey, Ali ile birlikte bu mahalleden gitmek ve mutlu olmaktır. Babası ile konuşurlar ve onu da gitmeye ikna ederler. Tam gidecekleri gün Ali aslında Süleyman'ın işlediği bir cinayet yüzünden suçlanır ve kaçmak zorunda kalır. Zehra Ali'nin böyle bir şey yaptığına inanmaz ve onun dönmesini bekler. Ali döner ve birlikte gerçek katili bulmaya karar verirler. Bulurlar da, ama işler bekledikleri gibi gitmez.

Sezer Sezin "Meyhanecinin Kızı" filminde de yine tek başına hayatın getirdiği sorunlarla baş etmeye çalışan bir kadın olarak izleyicinin karşısına çıkıyor. Bu defa bir erkeğin yapamadığını yapıyor. Babasının tek başına işletemediği bir meyhanenin bütün işleriyle ilgilenen bir kadın Zehra. Erkeklerin mekanı olarak tanımlanan meyhanenin sürekli olmasını sağlayan bir kadın. Bu erkek dünyasının içinde karşısına çıkan erkek, istemeden bir insanın ölümüne neden olmuş biri. Bunun cezasını çekmiş olsa bile bu erkek yeniden böyle bir dünyanın içine girmekten korkuyor. Onu bu dünyanın içine sokacak kişinin bir kadın olması beklenirken (kara film örneklerinde olduğu gibi erkek sadece kadın yüzünden ve kadına olan zaafı yüzünden kara dünyanın içine sürüklenir) kadın, erkeği bu dünyadan uzak tutan oluyor. Kadın bu defa erkeği hem ölümünden hem de kara dünyanın içine girmekten kurtarıyor. Büyük bir fedakarlıkla, canından can koparak...

Peçete kağıdında anılar

Selim İleri

Agâh Özgüç'ün büyük bir sadakatle ve tutkulu bir kalemle yazdığı anıları okudum. Türk sinemasını an be an saptamaya çalışan araştırmacı, bu kez odağını Cahide Sonku'ya çeviriyor: "Cahide, Peçete Kağıdındaki Anılar..." Söz konusu Cahide kraliçelik, yıldızlık, ihtişam dönemini çoktan kapamış, meyhaneye köşelerinde gün dolduran yıkık, yalnız, umarsız ama karmaşık kişiliğinden hiçbir şey yitirmemiş, karmaşık kişiliğinin gizlerini küçük burjuvaca değer yargılarına hiç mi hiç acımak istemeyen, yine eşsiz bir kadındır. Bulanık birtakım sözler ve gecenin ileri bir saatinde Agâh Özgüç'e sesleniş: "Beni eve götür..."

Bu ev elbette Ayazpaşa'daki kapıları buzlu camlı, iç içe salonlu apartman dairesi ya da Suadiye-Bostancı yolu üzerindeki sarmaşık gülleriyle, leylaklara donanmış yörekent evi değildir. Cahide Sonku şimdi Balıkpazarı'nda köhne, alaturka bohem bir evde hayli ilginç bir ailenin yanına sığınmış yaşamaktadır (Evi, aileyi biliyorum. Rastlantı sonucu aylarca izlemiştim. Belki bir gün ben de yazma cesareti bulacağım 'O' Cahide'yi.). Ya da şöyle bir mekandır, Agâh Özgüç'ün saptayımıyla: "Elektriksiz, karanlık, ardiyeye benzeyen, rutubet kokan bu izbe yerde mum ışığında yaşıyordu. Bir yanda kırık dökük tahta bir karyola, bir yanda içi kirli çamaşır dolu bir leğen..." Her akşam meyhanelere sığınan Cahide Sonku'nun başında hâlâ tüllü, eski şapkalar, bereler...

Cahide Sonku gündemde. Öldüğü günü anımsıyorum. Ölümü kimsenin ilgisini çekmemişti. Milliyet Sanat Dergisi'ne telefon etmiş, bir yazı yazmak istediğimi söylemişim. 12 Eylül "ruhu"nu bütün şiddetiyle yaşıyordum. Aynı günlerde Vasfi Rıza Zobu'yla Bedia Muvahhit devlet sanatçısı onurunu paylaşıyorlar, zamanın "devlet başkanı" Kenan Evren tarafından kabul ediliyorlardı. İkisi de ne kadar bakımlı ihtiyaçlardı... Bu anılar kitabında Vasfi Rıza için "büyük bir sanatkar" diyor Cahide Sonku. Oysa kendi yaşamı çok daha yüce. Zenginlerin şımarttığı, sanatının hayli cılız kaldığı

söylenen bu olağanüstü güzel kadın, yalnız servetini değil, kendisine o serveti kazandıran güzelliğini de – bilerek bilmeyerek, bilinçle yarı bilinçle- şu alımsatım dünyasına iade edebiliyor; küstahlığı, horlayıcı tutumu ve akmamış gözyaşlarıyla şu mekanlar, paralar pullar, hesaplar kitaplar, yükselişler cemiyetine, şu kokuşmuş leş ortama en düşkün halinde bile meydan okuyordu. Sokak çocuklarını, sokak kızlarını; sokak çocuklarındaki, sokak kızlarındaki asaleti anlamak hiç şüphesiz öyle herkesin harcı değil.

Ama bazı sefil küçük burjuvalar, sözgelimi benim gibiler, alımsatımlara, ruhun aşağılandıkça aşağılanarak kimliğin sahte

yükselişlerine, paranın pulun iğrenç olanaklarına meydan okuyamamışken, hiçbir zaman okuyamayacakken kendi müthiş hiçliklerinde Cahide Sonku gibi büyük serüvenlerden, büyük fırtınalardan kimileyin yüz kızartıcı dersler çıkarabilirler. Kimileyin olası bu. "Büyük adamların kıymetini bilmedim. Ama pişman değilim. Başka türlüşünü de yapamazdım." O büyük adamlar...

"Cyrano de Bergerac adlı ünlü oyunu oynuyorduk... Ah Roxane ah... Şimdi nerede o? Roxane'nin Cahide'si bir meyhanede... Boşver... Sen iç Cahide, iç..."

Cahide Sonku'yu duyumsamak, öyle sanıyorum ki, yaradılışla yaşanan alımsatımlar dünyası arasındaki uçsuz bucaksız çelişkilere kalpten kalbe geçen bir isyan bildirisiyle doğru orantılı. İsyân, derme çatma yerli sosyalizmlerle kavranamayacağı gibi sokak çocuklarına, sokak

kızlarına bir kez olsun aşkı gerektiriyor. Üstelik sokakların insanları çok kibirliken: "Hayır... Kibirli falan değilim. Onu söyleyenler halt etmiş. Kibirli olmadım da hiç... Ben yıllar önce lağım çukurları üstünde akrabalarımı aradım."

Cahide, Peçete Kağıdındaki Anılar, Cahide Sonku'nun asıl kişiliğini, öz kimliğini kavramak konusunda saygın bir çalışma. Belki daha birçok söz söylenebilir, kitap için, Cahide Sonku için. Ama...

"...Hadi düş önüme, gidiyoruz..." Sokak çocuklarının, sokak kızlarının ardından gitmek bizim gibileri daima korkutacak. Alkol, bedeni para karşılığında şehvete satmak, güzelliğin edindirdiği serveti sokaklara savurmak, bedenini güzelliğini, yüzünün güzelliğini paramparça etmek, daima yok olmak, kendini yok etmek isteği çifte ahlaklılara yabancı. Sonunda bir noktada siz nasıl olsa "kurtulursunuz". Yalnız Cahide Sonku değil, adsız, sansız o kadar çok Cahide de bir gizli güç olarak kalır. Bazan olur, bazan onlara gönül verebilirsiniz... Bazan aşk...

Marleen Gorris'in kadınları

S. Ruken Öztürk

Feminist sinemanın radikal yönetmenlerinden ve senaristlerinden olan **Marleen Gorris**, Hollanda'nın Limburg bölgesinde işçi sınıfından bir ailenin çocuğu olarak 1948 yılında doğar. Ülkesinde İngilizce üzerine eğitim alır, İngiltere'ye tiyatro okumak için gider. 30'unda ilk senaryosunu yazar. Yine bir kadın yönetmen **Chantal Akerman**, onu "kendi filmini yapması konusunda" yüreklendirince *De Stilte Rond Christine M / A Question of Silence* ortaya çıkar. İlk filmi gösterildiğinde yıl 1982, yaşı 34'dür. Bu filmiyle hem **Créteil Kadın Filmleri Festivali**'nde hem de kendi ülkesinde (Hollanda Film Festivali) büyük ödülü alır. İlk filmindeki kadın karakterleri, cinayet işleyen sıradan üç kadın ve onların akıl hastası olmadığını savunan bir kadın psikiyatridir. Birbirini tanımayan üç kadın (bir ev kadını ve anne, bir sekreter ve bir garson) bir mağazada, mağaza sahibini vahşice öldürürler ve mahkemede eril dünyanın dilini kullanmayı reddederler. İlk filmiyle kadınların yaşamaya mahkum bırakıldığı erkeklerin dünyasını sorgulayan ve ona karşı duran yönetmen, 20 yıllık kariyeri boyunca, zaman zaman tonunu değiştirse de aynı kıskırtıcı tavrını sürdürür. İki yıl sonra gelen *Gebroken Spiegels / Broken Mirrors* (1984) filmi

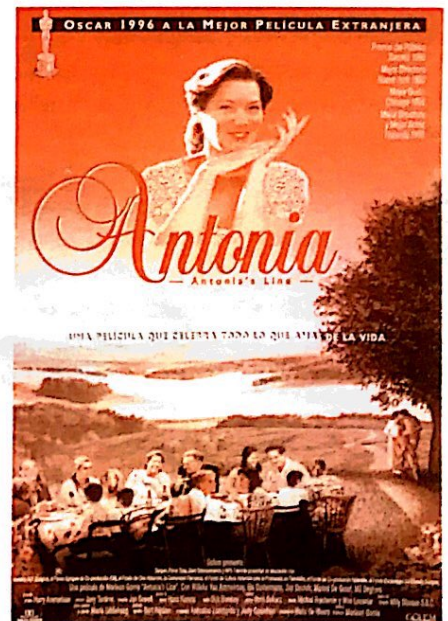
Amsterdam'daki bir genelevde ("Mutlu Ev") çok sayıda kadın "fahişenin" mutlu olmayan yaşamına odaklanır. Filmde genelev sahnelerine paralel kurguyla bize, gerilim filmlerinin kodlarını kullanarak yüzü gösterilmeyen bir erkeğin kadınları kaçıracak onları ölüme terk ettiğini gösterir; bu sahnelerde adamın kadınları "aç" bırakması da bir metafor olarak önemli işlev görür. Filmin adı olan *Kırık Aynalar*, bir yas geleneğini işaret eder. Genelevde genç bir kadın intihar edince, kadınlardan biri yas tutmak için aynaların üzerini örter ve bu gelenekten söz eder. Film, başka bir çaresi olmadığı için aralarına en son katılan kadının radikal bir eylemiyle tüm aynaları kırması ve işi bırakmasıyla sonuçlanacaktır. Bu film de ilk filmi gibi **Hollanda Film Festivali**'nde ödüllendirilir, ayrıca **San Francisco Lezbiyen ve Gay Film Festivali**'nde İzleyici Ödülü'nü alır. İlk iki filminden sonra Gorris, dikkatleri üzerine çeker. Feminist film literatüründe çok sık sözü edilen ve çözümlenen her iki film de *Uçan Süpürge Kadın Filmleri Festivali kapsamında, ülkemizde ilk kez gösterildi.*

1990'da İngilizce çektiği ve bir eleştirmen tarafından "90'ların feminist Sineklerin Tanrısı" olarak nitelenen *The Last Island*'dan sonra 1995'de yine kendi dilinde çektiği *Antonia* ile hem kendi ülkesinde ödüllendirilir hem de alışık olduğu izleyici ödüllerinden birini Toronto'dan alır; uluslararası başarısının kapılarını açarak ülkesine Oscar'ı (yabancı dilde en iyi film) getirir. Marleen Gorris'in *Antonia*'dan sonra uyarlamalar ilgisini çeker. Önce **Virginia Woolf**'un *Mrs. Dalloway*'i (1997), ardından **Nabokov**'un *The Luzhin Defence*'i (2000) gelir. Son filmi *Carolina* (2003) yurt dışında gösterilmeyi beklemektedir.

Özellikle ilk filmlerini çok düşük bütçeyle çeken yönetmen, Amerika'dan farklı olarak Avrupa geleneğini destekler. İlk filmleri, az parayla kaliteli filmler yapılabildiğinin kanıtıdır. En azından yönetmen, çalışmak

için Hollywood'a değil İngiltere'ye gitmiştir. Gorris'in, *Mrs. Dalloway*'e kadar çoklu kadın karakterleri anlattığını görüyoruz. Kadın karakterleri çok çeşitlidir ve filmlelerinde birbirinden farklı olay örgülerini iç içe geçirerek anlatır. Bu özelliğini, çok özel bir roman nedeniyle bozmuş görünür. Bu kez karakteri tektir. Artık **Clarissa** olmayan "Mrs. Dalloway"ın parti vereceği günü anlatan filmde **Virginia Woolf**'un derin ve zengin gözlemleri, bir kadının dünyasını, seçimlerini ve savaşın var olduğu bir dünyayı bütün çok boyutluluğuyla öne çıkarmaktadır. Çoklu anlatım, aslında yine söz konusudur.

Antonia'da filme adını veren ana karakterin soyunun (kızı, torunu ve torununun kızı) erkeksiz yaşamları büyüğü, masalsı ve mizahi bir dille anlatılır. Biçimini Hollanda resim geleneğinden alan *Antonia*, kadın-erkek dünyasındaki erkekler lehine olan iş bölümünü ve hiyerarşileri yıktığı gibi, bunu çok doğal bir biçimde yapar. Evlenmeden çocuk doğurabilmek, lezbiyen bir ilişkiye girebilmek, yaşamı, kimsenin denetimi ve baskısı olmadan dilediğince ve özgürce yaşamak, kadınlar için doğaldır. Ters değil... Sorgulayan, mücadele eden, güçlü kadın karakterleriyle **Marleen Gorris**, feminist film pratiğine ışık tutuyor.

Kısa Film Öyküsü Yarışması

Uçan Süpürge, cinsiyetler arası fark gözetmeksizin sahiplenilen bir hayatın yaşanmış sayılabileceğini düşünen ve gündelik hayatın başka türlü yaşanabileceğine inanan tüm insanları, ellerine kalemlerini almaya ve "her yer kırmızı" üzerine düşünüp tarihlerinin yanı sıra düşlerini de yazmaya davet ediyordu.

6. Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali çerçevesinde düzenlediği; katılımcıları yazmaya ve yazı aracılığı ile öykülerini hatırlamaya, sahiplenmeye, biriktirmeye, belgelemeye özendirme-yi amaçlayan Kısa Film Öyküsü Yarışması'nda bu yıl konu **Her Yer Kırmızı** idi. **Gereğesi** ise oldukça basit ve bir o kadar anlamlıydı: "Bulunduğumuz yüzyıl yeni dinamiklerini yaratıyor. İnsana ait değerlerin dolu dizgin değiştiği, coğrafi sınırların yeniden şekillenmeye başladığı, evrensel değerlerin kalıpları-

nı zorladığı bu günlerde ne yanımıza baksak yeni ve bilinmedik denizlere doğru açılıyor ufkumuz. Her yeni olana yaklaşmadaki cesaretsizlikle ve şaşkınlıkla sevinçler ve heyecanlar kadar üzüntüler ve acılar da bizlerle beraber büyüyor... Patriyarkın bu alanda geliştirmiş olduğu ayrımcılık politikalarının izlerini ise daima görmek mümkün. İşte tam da "yeni"nin içinde yeniden şekillenen kadının tüm alanlardaki savaşımını ortaya koymasını sağlamak amacıyla kısa film öyküsü yarışmasının temasını bu yıl tutkunun ve acının renginden yola çıkarak **Her Yer Kırmızı** olarak belirledik."

Bu yıl da geçen yıl olduğu gibi yarışmaya katılanlar, diğer katılımcıların da film öykülerini okuma olanağı buldular. Bu sistemle, yazarların birbirlerini tanı-malarını, kendilerini ve diğerlerini değerlendirme fırsatını yakalamalarını ve bu festivalin içinde daha aktif bir rol oynamalarını amaçladık. Ön elemeyi

geçen her eser sahibi festivale davet edildi ve yazar-yönetmen **Işıl Özgentürk** yönetmenliğindeki "senaryo yazarlığı" atölye çalışmasına katıl-ma olanağı buldu.

Paneller... İmza günleri...

6. Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali, bu yıl sadece filmleri ile değil aynı zamanda gerçekleştirdiği paneller ve imza günleriyle de büyük ilgi topladı. Bu yıl yapılan imza günlerinde Türk sinemasına yıllarca yardımcı yönetmen olarak emek vermiş olan **Leyla Özalp**'ın *Seni Seviyorum Sinema* adlı kitabının; Türk sineması üzerine yazdığı pek çok kitabıyla tanınan **Agâh Özgüç**'ün ise *Cahide: Peçete Kağıdındaki Anılar* adlı kitabının imza gününü Uçan Süpürge ile gerçekleştirmeleri bizi onurlandırdı.

Leyla Özalp kitabını imzalarken

9 Mayıs'ta, önceki yıllarda festivalimize konuk olan yönetmen **Ülkü Erakalın**, *Bir Cahide Vardı...* adlı belgeseli üzerinden **Cahide Sonku** ve dönemin Türk sinemasını kendi renkli anılarıyla birleştirerek bir konuşma yaptı.

Şükran Yücel

12 Mayıs'ta **Şükran Yücel** başkanlığında düzenlenen *Sinemada Edebiyat Uyarlamaları Üzerinden Kadın Roller* başlıklı panele **Işıl Özgentürk**, **Thomas Balkenhol** ve **Yeşim Tabak** katıldı. Çok sayıda izleyicinin katıldığı panelde, edebiyat uyarlamaları açısından kadının sinemadaki rolü irdelendi.

13 Mayıs'ta yapılan ve festival için Ankara'da bulunan konuk yönetmenlerin katıldığı panel oldukça ilginçti. Bu yıl festivalde gösterilen *"Tutkuyu Filme Almak"* adlı belgesel üzerinden gerçekleştirilen

İpek Bilgin

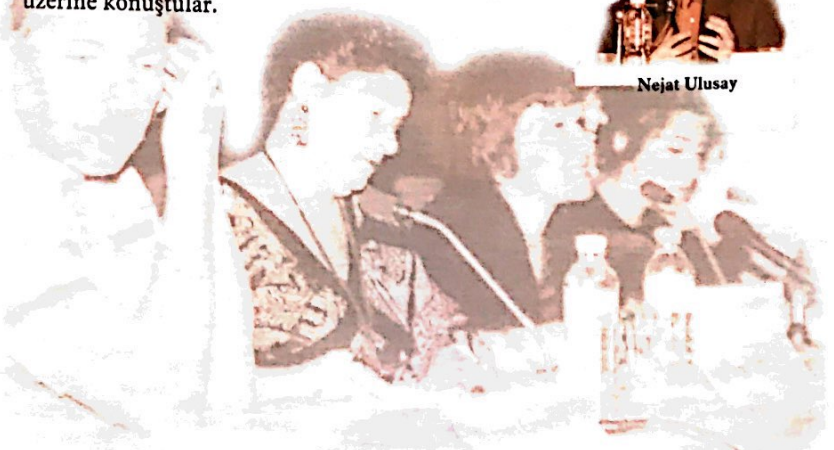
14 Mayıs'ta yapılan *Yıldız Olmak* başlıklı panele **Doç. Dr. Nejat Ulusay**, **İpek Bilgin**, **Hale Soygazi** ve **Rutkay Aziz**, "Türk sinemasında yıldız" olgusu üzerine konuştular.

Hale Soygazi

Nejat Ulusay

Açılış gecesinde Sezer Sezin ve gecenin sunucuları İpek Tuzcuoğlu ve Goncagül Sunar

Hülya Uçansu Bilge Olgaç Başarı Ödülü'nü alırken...

Kapanış gecesinde Keriman Ulusoy, Leyla Özalp ve Nilgün Abisel Bilge Olgaç Başarı Ödülleri'ni alırken...

Annie Pertan Bilge Olgaç Başarı Ödülü'nü alırken...

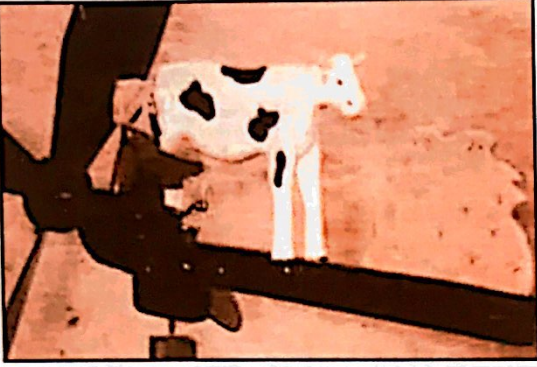
Kapanış gecesinde, sunucu Tilbe Saran, ödüllü filmin yönetmeni Sandra Gugliotta, FIPRESCI Jürisi ile...

Keriman Ulusoy Bilge Olgaç Başarı Ödülü'nü alırken...

Canan Gerede, filmi sonrasında seyircileriyle birlikte...

Kırsal alandaki kadınların sosyo-ekonomik statülerini güçlendirmek amacıyla başlatılan Tarım ve Köy İşleri Bakanlığınca 2000 yılında başlatılan "Kadın Çiftçiler Tarımsal Yayım Projesi" kapsamında köylü kadınlar sebzecilik, meyvecilik, arıcılık ve süt sığırcılığının yanı sıra aile ekonomisi konularında yaklaşık üç yıldır eğitim görüyor. 2003 yılına kadar Konya'nın ilçelerine bağlı köylerde 1500'ün üzerinde çiftçi kadın açılan kurslarla eğitim alırken 600'e yakın kadın da kendi tarlasında uygulamalı eğitim görerek verimin artırılması yönünde kendisini geliştirdi. Projeyi genişleterek sürdüren Tarım İl Müdürlüğü'nün açtığı kurslara bu yılın ilk üç ayında 119 çiftçi kadın katılırken bunların 25'i uygulamalı eğitim gördü. Açılan kursların yanı sıra 324 kadın, çiftçi toplantılarına katıldı, 119 kadına da tarımla ilgili yayınlar ulaştırıldı.

Fransa'da, evlenmek isteyen ancak çocuk yapmayacaklarını söyleyen bir çiftin kilisede dini tören yapma talebi reddedildi. Katolik düğün töreninde, çiftler "çocuk sahibi olma ve bir eş ve ebeveyn olarak sorumluluk almayı" kabul ettiklerini açıklamak zorunda. Kilise yetkilileri çocuksuz çiftlerin ya da daha sonra çocuk yapmayı düşünen çiftlerin nikahını kıydıklarını, ancak çocuk yapmayı tümüyle reddeden kişilerin nikahının kilisede kıyılmayacağını söylediler.

UNICEF ile Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu'nun ortaklaşa yürüttüğü "Hiçbir Çocuğu Sokakta Bırakmayın" kampanyasının ilk ayağı UNICEF Genel Direktörü Carol Bellamy'nin de katılacağı törenle, 16 Haziran pazarı günü İstanbul'da başlatılacak. Açılış törenine, Devlet Bakanı Güldal Akşit'i davet eden UNICEF Türkiye Temsilcisi Edmond McLoughney, kampanyanın birinci ayağının İstanbul'daki çalışmayla başlayacağını belirterek "Hiçbir çocuğun, eğitim olanaklarından yararlanma hakkından ve eğer sokakta yaşıyor veya çalışıyorsa korunma haklarından mahrum bırakılması" ilkelerini içerdiğini kaydetti. Kampanyanın, Orta ve Doğu Avrupa'da, 16 milyonu Türkiye'den olmak üzere toplam 26 milyon imzanın toplandığı "Çocuklar İçin Evet Deyin" kampanyasının devamı niteliğinde olduğunu ifade eden McLoughney, kampanyanın ikinci ayağı olan "Kız Çocuklarının Eğitimi" çalışmasının 17 Haziran'da Van'da başlatılacağını söyledi.

Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu, İslam'a göre kadınların, devlet başkanlığı dahil her tür yöneticilik yapabileceğine karar (!) verdi. 25 Mayıs 2003 tarihli kararda, "Bu itibarla, kadın olmak, hak ve fiil ehliyetini daraltan bir sebep değildir. Sahip olduğu hakların, kocası ya da başkası tarafından ihlal edilmesi halinde kadının hakime başvurarak haksızlığın giderilmesini isteme hakkı bulunmaktadır." denildi. Kararda, İslam dininin, insan olmaları veya temel hak ve sorumlulukları açısından kadınla erkek arasında herhangi bir farklılık öngörmediği vurgulandı.

Zinadan ölüm cezasına çarptırılan Nijeryalı Emine Laval'ın temyiz duruşması ikinci kez ertelendi. Katsina Eyalet Mahkemesi, üç çocuk annesi 33 yaşındaki Emine'nin yargılandığı davanın duruşmasını 27 Ağustos'a ertelede. Mart ayında yapılması planlanan duruşma, daha önce de 3 Haziran'a ertelenmişti. Eyalet mahkemesindeki duruşmanın, yeterli yargıç sayısına ulaşamadığı için ertelendiği kaydedildi.

Birçok yörede geleneksel olarak sürdürülen 'süt kardeşliği'nin, pek çok genetik hastalığa yol açan akraba evliliğinin önlenmesinde etkili olabileceği bildirildi. Türkiye Kas Hastalıkları Derneği İzmir Şubesi Başkanı Prof. Dr. Türe Tunçbay, Türkiye genelinde engellilik oranının yüzde 10 olduğunu, bunun da yüzde 50'sinden fazlasının akraba evliliklerinden kaynaklandığını belirterek yasayla engellenemeyen akraba evliliklerinde, gelenekten yararlanılabileceğini söyledi. İki yaşından küçük iki çocuğun, aynı kadından süt emmesiyle süt kardeş olmaları sağlanıyor. Bu çocukların ve bunların kardeşlerinin de birbirleriyle evlenmeleri yasak hale gelirken süt kardeşlerin çocuklarıyla, hatta torunlarıyla da evlenilemiyor.

İngiliz Prima kadın dergisi tarafından 1000 kadın üzerinde yapılan araştırmaya göre, kadınların yüzde 82'si mutfak işlerini tek başına hallediyor. Kadınların yarısından fazlası günde en az 1 saatlerini akşam yemeğine harcıyor, yalnızca yüzde 2'si internet üzerinden mutfak alışverişi yapıyor, geri kalanıysa alışverişe kendisi çıkıyor.

İzmir Barosu Kadın Hakları Danışma ve Uygulama Merkezi (KAHDUM), 12 Haziran 2003'te İzmir Barosu Yönetim Kurulu'nun aldığı tepeden inme bir kararla kapatıldı. Yaklaşık iki yıldır faaliyette olan KAHDUM, bugüne kadar 200 kadar kadına hukuki danışma hizmetinin yanı sıra adli yardım ve psikolojik hizmet de vermişti. Kapatılma kararının geri alınması için Kadın Kurultayı e-posta grubu üzerinden bir imza kampanyası başlatıldı. Kampanya, var olan hukukun kadınlar için ve kadın gözüyle bir kez daha yorumlanmasını isteyen tüm kadınları, bu kararın geri alınması için eyleme çağırıyor.

Fransa'nın Evian kasabasında düzenlenen G-8 zirvesini protesto eden binlerce küreselleşme karşıtı, polisle çatıştı. Küreselleşme karşıtları, bir kale gibi korunan Evian kentinin yakınındaki Lozan ve Cenevre kentleriyle Annemasse kasabasında polisle çatıştı. En şiddetli protestoların yapıldığı Lozan kentinde polis, göstericilere karşı göz yaşartıcı gaz kullandı. Göstericiler, attıkları sloganlarla "üçüncü dünyanın dış borç yükünün azaltulmasını" isterken G-8'i "yoksul ülkelerini istismar ederek kar etmekle" de suçluyor.

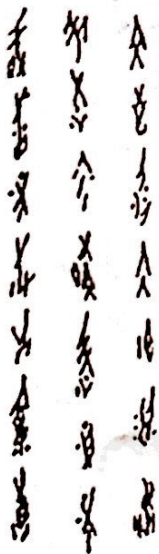
İngiltere'de yapılan bir araştırmaya göre; çalışan annelerin çocukları, annesi evde olan çocuklar kadar aktif, duygusal açıdan da yeterince sağlıklı. Davranışları ve ruhsal sağlıkları açısından, çalışan annelerin çocuklarıyla ev kadınlarının çocukları arasında fark bulunmadığını savunan araştırmacılar, İngiltere'nin güneybatı kesiminde yaşayan 14 bin çocuk üzerinde bir çalışma yaptı. 10 yıl süren araştırma sırasında, annesi çalıştığı için kreşe giden çocukların ruhsal değişkenlikler göstermediği, huysuzluk yapmadığı ve herhangi bir duygusal sorun sergilemediği belirlendi. Araştırmanın sonucunu yorumlayan Bristol Üniversitesi'nden uzmanlar, "Bu çocuklar, fiziksel açıdan da en az annesi evde olan çocuklar kadar aktif" dedi.

Rusya Yüksek Mahkemesi, Müslüman kadınların nüfus cüzdanlarında başörtülü fotoğraf kullanmalarına izin verdi. Tataristan'da 10 genç kızın başörtülü resim çekirmek için başlattığı mücadele, Temyiz Dairesi'nin dün aldığı kararla sona erdi. Mahkeme, genç kızların dini inançları gereği başörtülü resim çekme isteklerini haklı buldu. Rusya İçişleri Bakanlığı, 1997'de nüfus cüzdanlarında yüzün tamamının görünmesini engelleyecek fotoğraf kullanılmasını yasaklamıştı. Florida'nın Orlando kentinde peçeli fotoğrafı nedeniyle ehliyetinin iptal edilmesi üzerine mahkemeye başvuran 35 yaşındaki Sultan Freeman, din özgürlüğü hakkını savundu. Önceki günkü duruşmada elinde Kuran'la ifade veren Freeman, "Peçemi açmıyorum. Allah'a karşı gelemem. İncam buna izin vermiyor. Yüzümün fotoğrafının çekilmesi günah!" dedi.

Katar'da, 29 Nisan'da kadınların oy hakkı olması ve makamlara aday olabilmelerini içeren yazılı Anayasa üzerine yapılan referandumun ezici bir çoğunlukla kabul edilmesinin ardından ilk defa bir kadın bakan atandı. 1999 yılında basına yansıyan bir haberde şöyle deniyordu: "Katar tarihinin ilk 'gerçek' seçimleri yapıldı. Belediye Konseyi'ne girebilmek için yarışan adaylardan altısının kadın olması, Katar Emiri Şeyh Hamid bin Halife el Tani'nin 'Dünya Kadınlar Günü' hediyesi olarak yorumlandı. Böylece, bütün Körfez bölgesinde kadınlar ilk kez seçimlere katılmış oldu. Seçilmiş bir parlamentosu bulunan tek Körfez ülkesi olan Kuveyt'te kadınların seçme ve seçilme hakkı bulunmuyor. Umman'ın Danışma Konseyi'nde iki kadın üye bulunuyor ancak bunlar dolaylı yoldan seçilmiş üyeler." Katar'ın 'kadın bakanı', 'seçilmiş' değil, 'atanmış' ama bu da önemli bir gelişme.

ABD Kongresi'nin alt kanadı Temsilciler Meclisi, hamileliğin son aylarında kürtaj yapılmasını yasaklayan tasarıyı kabul etti. Temsilciler Meclisi'ndeki oylamada muhafazakarların desteklediği tasarı 139 oya karşı 282 oyla açık farkla kabul edildi.

Senato'da daha önce benzer bir tasarı kabul edildiğinden, Başkan George Bush'un Kongre'de onay gören bu tasarıyı imzalayarak uygulamaya koymasına bekleniyor. Hamileliğin geç aylarındaki kürtaj konusu, uzun zamandır Amerikan kamuoyunda tartışılıyor. Bu yönetime karşı olan çevrelerce, "kısmi doğum" olarak adlandırılan hamileliğin son aylarındaki kürtajda, doğuma zorlanan cenin, canlı halde başının karından çıkarılmasından hemen sonra öldürülüyor. Bu özelliğiyle bu kürtajlar, "açıkça cinayet" olarak değerlendiriliyor.

Nushu Text

坐 头 教
似 插 她
观 珍 打
音 珠 粉
出 放 便
佛 豪 梳
堂 光 妆

Chinese Transliteration

Çin'in orta kesimindeki Hunan eyaleti ile güneyindeki Guangxi Zhuang Özerk Bölgesi'nde yüzyıllarca kadınlar arasında haberleşmek amacıyla kullanılan ve Nushu adı verilen dile ait bugüne kadar 1800 kelime tespit edilebildi. Bu bölgelerde yaşayan Yao milliyetinden kadınlar bu yazıyı genellikle ipek veya nakış üzerine işlediler. Nushu ile ilgili araştırma yapan uzmanlar, bu yazı türünün dünyada kullanılan ilk dil türlerinden biri olduğunu, ancak ne zaman ortaya çıktığını kesin olarak tespit edemediklerini belirttiler.

Savaş, Şiddet ve Göç Konferansı Sonuç Bildirgesi

24-25 Mayıs 2003

24-25 Mayıs 2003 tarihlerinde Hollanda'nın Amsterdam kentinde düzenlenen Savaş, Şiddet ve Göç konulu konferansta katılımcılar kadının din, devlet, geleneksel toplum ve küreselleşmedeki yerini tartıştı.

Afganistan, Cezayir, Kürdistan, Yugoslavya, Hindistan, Filipinler, Irak, Türkiye ve Hollanda gibi ülkelerden konferansa katılan kadın temsilciler kendi ülkelerindeki somut durumdan söz ettiler.

Genel olarak altı çizilen husus, eril ve Batı egemenlikli küresel sisteme karşı farklılıklarımızı gözeterek ortak alternatifler geliştirmenin gerekliliği. Dolayısıyla, alternatif arayışımız cinsiyet konusuna endekslilikle birlikte sınıf, din, ırk, ulus, çevre, cinsel yönelim, toplumsal ve kültürel ilişkiler gibi çeşitli yönleri de içermek durumundadır.

ABD, kendi küresel egemenliğini dayatmak üzere yeni bir model arayışında iken kadınların alternatiflerin oluşturulması ve çözümlerin bulunmasında aktif, etken ve eşit bir role sahip olmaları önemlidir. Barış, demokrasi, özgürlük, eşitlik ve onur mücadelesinin taban örgütlemesiyle başlaması gerekmektedir. Bu açıdan Dünya Sosyal Forumu veya konferans sırasında Kürt kadınlar tarafından yeni bir Toplumsal Sözleşme için yapılan çağrı önemli bir adımdır. Bunun gibi konular hakkındaki tartışmaları kadınlar, erkekler ve Hollanda'daki çeşitli sivil örgütlenmeler arasında ve de uluslararası düzeyde yaygınlaştırmak, katılımcıların geleceğe yönelik ortak bir hedefi olarak dillendirildi. Katılımcılar, dünyanın güney parçasında gelişen girişimlerle daha yakın bir işbirliği içinde bulunmayı amaçlıyorlar. Bu çerçevede daha geniş bir katılımcılar yelpazesini içeren, başta bu konferansta temsil edilmeyen Afrika olmak üzere değişik bölge ve kıtadan temsilcilerin katılımıyla gerçekleştirilmesi öngörülen ikinci bir konferansı düzenleme hedefini önüne koydular.

Bu bağlamda Savaş, Şiddet ve Göç konulu konferansın katılımcıları tüm birey ve örgütleri, aktif olarak katılıp söz konusu tartışmaları ve ilişkileri geliştirmeye katkı sağlamaya davet ediyorlar.

Amsterdam, 25.05.2003

KONFERANS KATILIMCILARI

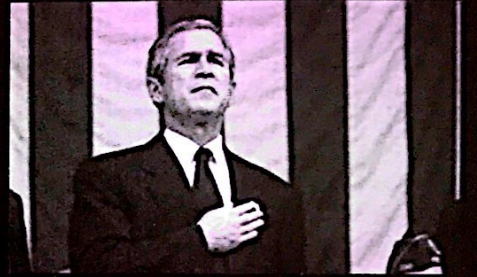

"meğer Irak'ta kitle imha silahı yokmuş..."

• BM Çocuk Fonu UNICEF, müttefik güçleri yardım konvoylarının serbestçe dolaşmasına izin verir ve yağmacıları su kaynaklarından uzak tutarsa, 300 binden fazla Iraklı çocuğun büyük bölümünün birçoğunun kurtulabileceğini bildirdi. Örgüt, kent merkezlerinde 5 yaşın altındaki çocukların yüzde 7,7'sinin kötü beslendiğini, bunun bir önceki yılın iki katı olduğunu kaydetti. Bağdat'taki UNICEF temsilcisi Carel De Rooy, savaş öncesinde Iraklı çocukların kötü beslendiğinin bilindiğini belirterek, "Ancak son bulgular, bu durumu tersine çevirmek için bir şey yapılmadığını gösteriyor."

• İngiltere'de yayınlanan *The Observer* gazetesi, askeri istihbarata dayanarak hazırlanan bir haritayı ele geçirdiğini, haritanın Irak'ta bulunan ve milyonlarca sivil için hayatı tehlike yaratan patlamamış bombaların yerlerini gösterdiğini yazdı. Haritanın bir fotoğrafına da yer veren gazete, patlayıcıların arasında kara mayınları ve anti-tank mayınları da bulunduğunu belirtirken, patlamamış bombaların geniş bir coğrafyada yaygın halde olduklarına dikkat çekti.

• *Uluslararası Af Örgütü*, ABD yönetiminin 'terörle savaşının', insan haklarını tehdit ederek, uluslararası hukuku etkisiz kılarak ve hükümetlerin araştırma yapmalarını engelleyerek dünyayı daha tehlikeli hale getirdiğini bildirdi. Uluslararası Af Örgütü'nün 2002 yılında 151 ülkedeki insan hakları durumunun incelendiği yıllık raporunda, Irak'taki durumun belirsizliğine dikkat çekildi ve devrilen otoritenin yerine alternatif bir otorite getirilmediği vurgulandı. Irak'ta yağma ve şiddet olaylarına tanıklık edildiği kaydedilen raporda, BM koruması altındaki bazı bölgelerde bile insanların zorla yerlerinden edildiği ifade edildi. Raporda, Irak'ta ABD ve İngiltere'nin askeri varlığının, etkili geçiş yönetimi arayışlarının ne kadar süreceğinin bilinmediği ve BM'nin alacağı role ilişkin anlaşmazlık bulunduğu belirtildi.

• ABD Savunma Bakanlığı, "Irak'ın sahip olduğu düşünülen kitle imha silahlarının ABD çıkarlarına tehdit teşkil ettiği" görüşünü desteklemek amacıyla, istihbarat bulgularını çarpıttığı yolundaki suçlamaları bertaraf etmek için kampanya başlattı. ABD'li yetkililer, Irak'ın sahip olduğu sanılan kimyasal ve biyolojik silahlarıyla nükleer silah geliştirme planlarını, Irak savaşına gerekçe olarak göstermişlerdi, ancak Saddam Hüseyin rejiminin devrilmesinden bu yana Irak'ta kitle imha silahı bulunamadı.

• Irak'a savaşın temel nedeni olarak gösterilen kitle imha silahlarına ilişkin halen hiçbir izin bulunamaması, Amerikan yönetimine eleştirilerin dozunu artarken ABD, çabalarını bu silahların bir an önce bulunması üzerine yoğunlaştırdı. Pentagon da, gelecek hafta 1400 kadar istihbarat uzmanını, kitle imha silahlarının bulunması için bölgeye gönderiyor. Çalışmaları yürütecek bu gruba, "Irak Araştırma Grubu" adı verildi. Ekipte Amerikalı uzmanların yanı sıra İngiliz ve Avusturyalı uzmanların da yer alacağı belirtildi.

• ABD Senatosu Silahlı Hizmetler Komitesi Başkanı Senatör John Warner, ABD Başkanı George W. Bush yönetiminin, Irak'tan gelen kimyasal ve biyolojik silah tehdidini kasten abartıp abartmadığı konusunu açığa kavuşturmak amacıyla tam bir soruşturma başlatacaklarını söyledi.

• ABD'li güvenlik uzmanları ve eski istihbaratçılar, Beyaz Saray'ı, Irak'a saldırısı haklı çıkarmak için istihbarat kurumlarının verilerini çarpıtmakla suçladı. Suçlamaların odağında, diğer istihbarat birimlerinin topladığı verileri değerlendiren ABD Savunma Bakanlığı'nın dört kişilik ekibi yer alıyor.

• *The Independent on Sunday* gazetesi, İngiltere Başbakanı Tony Blair'in İngiliz istihbaratının yönetiminden gelen uyarılara rağmen, "güvenilmez bir kaynak" olarak addedilen Iraklı bir rejim muhalifinin ortaya attığı "Irak'ın kitle imha silahlarının 45 dakikada aktif hale gelebileceği" bilgisini Irak savaşına öncesinde gerekçe olarak kullandığını öne sürdü.

• ABD'nin Irak'ı işgaline karşı Avrupa'da oluşan muhalefetin liderliğini yaptığı için ABD Başkanı George W. Bush'un öfkesini üstüne çeken Fransa Cumhurbaşkanı Jacques Chirac, "meşruiyeti olmayan bir savaşın, sırf kazanıldığı için meşruiyet kazanamayacağını" söyledi.

• ABD Başkanı Bush, 1 haftalık gezisinin ilk durağı olan Polonya'da Irak savaşına verdiği destekten ötürü Varşova yönetimine teşekkür etti ve Avrupa ülkelerini terörizme karşı işbirliğine çağırdı. George Bush, Polonya'daki konuşmasında, ülkesinin müttefikleriyle birlikte "güvenliği yayma inisiyatifi" başlattığını da açıkladı. Üçüncü Dünya ülkelerindeki yoksulluğun azaltılmasına yardımcı olmak için küresel serbest ticaretin genişletilmesi çağrısında da bulunan Bush, Amerika ve Avustralya'nın, küresel ticari engelleri kaldırmak için gösterilecek çabalara önderlik etmesi gerektiğini belirtti.

Türkiye, Af Örgütü'nün raporlarında "en kötü altı ülke" kategorisinden çıkamıyor bir türlü. İşte Af Örgütü'nün 2003 raporundan başlıklar...

Uluslararası Af Örgütü'nün 2003 yılı raporunda Türkiye, 'kötü muamele ve işkencenin devam ettiği ülkeler' arasında gösterildi. Af Örgütü, Türkiye'nin yanı sıra Arnavutluk, Ermenistan, Azerbaycan, Belarus, Bulgaristan, Gürcistan, Kazakistan, Moldova, Rusya, Tacikistan, Türkmenistan, Ukrayna, Özbekistan ve Sırbistan-Karadağ'ı da kötü muamele ve işkence olan ülkeler arasında gösterdi ve bunlarla ilgili belgeler sundu. Türkiye, raporda, Ermenistan, Belarus, Finlandiya, Rusya ve İsviçre ile birlikte 'düşünce suçlularının cezaevine atıldığı' 6 ülke arasında gösterildi.

Türkiye'de bazı düşünce suçlularının, Kürt sorunu, F tipi cezaevleri ya da İslamcılığa ilişkin görüşlerini açıkladığı için cezaevine atıldığı veya yargılanmayla karşı karşıya olduğu ifade edilen raporda, 'Türkiye'de önemli yasal reformlara karşı gözetiminde kötü muamele ve işkencenin halen yaygın olduğu' öne sürüldü.

Uluslararası Af Örgütü'nün 2002 yılındaki insan hakları ihlallerini değerlendirdiği yıllık raporda, Türkiye'nin AB'ye girebilmesi için gerekli yasal düzenlemeleri parlamentoya getirdiği, reform yasaları arasında gözetiminde alınmayla ilgili düzenlemeler, geçmişte ifade özgürlüğünü sınırlayan yasalarla ilgili iyileştirme çalışmalarının bulunduğu da belirtildi.

Ankara 1. Sulh Ceza Mahkemesi, aralarında, yaşamını yitiren Ayşenur Zarakolu ve Nebahat Altuok'un da bulunduğu 45 İHD yöneticisine yasak yayın cezası kesti

Ankara 1. Sulh Ceza Mahkemesi, yasak yayın bulundurulduğu iddiasıyla İnsan Hakları Derneği Merkez Yürütme Kurulu, GYK asil ve yedek üyeleri, Onur ve Denetleme Kurulu asil ve yedek üyelerinden oluşan 45 kişinin ifadelerini dahi almaya gerek duymadan, 3 ay hapis cezası ve 35 milyon 591 biner lira para cezası verdi. Mah-

kemenin ceza verdiği İHD yöneticileri arasında, yaşamalarını yitiren Nebahat Altuok ve Ayşenur Zarakolu da bulunuyor. Ankara polisinin 25 Ocak 2001 tarihinde İHD Genel Merkezi'nde yaptığı arama sonrası el konulan yayınlar hakkında toplatma kararı bulunduğu gerekçesiyle İHD merkez yöneticilerinin tamamı hakkında 1. Sulh Ceza Mahkemesi'nde dava açıldı. 5 Mayıs'ta İHD'liler duruşmaya çağırılmadan hakim, TCK'nin 526/1 maddesi uyarınca 45 kişiye 3 ay hapis 35 milyon 591 biner lira da para cezası verdi. Mahkeme, hapis cezasını ise para cezasına çevirdi. Mahkemenin haklarında ceza verdiği İHD yöneticileri arasında yaşamalarını yitiren Nebahat Altuok ile Ayşenur Zarakolu da bulunuyor. 45 İHD yöneticisine verilen para cezasını dün temyiz eden Avukat Levent Kanat, 9. Sulh Ceza Mahkemesi'nin kararı üzerine İHD Genel Merkez binasında yapılan arama sırasında, müvekkillerinin büyük bir kısmının dernek binasında bulunmadığını, el konulan dosya, klasör, kitap belge gibi yayınların dokümanın yapılmadığını söyledi. Müvekkillerinin mahkemeye dahi çağırılmadığını belirten Av. Kanat, savunmalarının alınmadan ceza verildiğine dikkat çekti. Av. Kanat, müvekkillerinin ifadelerinin alınmadan ceza verilmesini Türkiye açısından bir iç hukuk hükmü olan ve tüm organlar için bağlayıcı nitelikteki Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 6. maddesine aykırı olduğunu belirtti. Av. Kanat, müvekkillerine savunma hakkı verilmeden, tanıklar dinlenmeden ceza verilmesini ise AİHS'nin 6/1,6/3a-b-c hükümlerini açık ihlali olduğunu vurguladı. Kararda, 33 adet yasak yayın bulundugunun belirtildiğini ifade eden Av. Kanat, bunların hangi mahkeme tarafından toplatıldığı ve toplatılan yayınların akıbetlerinin ne olduğunun ise bilinmediğine dikkat çekti. Av. Kanat, mahkemenin İHD yöneticilerini cezalandırırken, kimlerin yönetici olup olmadığını araştırmadığına da dikkat çekerek, "Bu yaklaşım sonucunda suçun işlendiği tarihte ölmüş olan Ayşenur Zarakolu ve Nebahat Altuok ya da dernek yöneticiliğinden ayrılmış olan ya da hiç dernek yöneticiliği yapmayan bir çok kişiye ceza verilmiştir" dedi.

Av. Kanat, verilen mahkeme kararının hukuka aykırı olduğunu ve bu tür kararlar nedeniyle Türkiye'nin AİHM'de mahkum edildiğine dikkat çekerek davanın kaldırılmasını ve İHD yöneticilerinin beraatine karar verilmesini talep etti.

Nisan 2003 Türkiye İnsan Hakları İhlal Raporu*

I. YAŞAM HAKKI

1. Yargısız İnfaz		
Yargısız infaz	3 ölü	
Dur ihbarı	2 ölü	
Silah Kullanma Yetkisinin İhlali	3 ölü	5 yaralı
Toplam	8 ölü	5 yaralı
2. Cezaevinde Ölümler	1	
3. Gözetiminde ölüm	1	
4. Kaybetmeler		
Kayıp ihtimali bulunanlar	1	
Ölü olarak bulunanlar	1	
5. Faali Meçhul Saldırıları	7 ölü	1 yaralı
6. Kuşku ölüm	2 ölü	
7. Silahlı Çatışmalar	4 ölü	2 yaralı
8. Resmi Hata		
Polis ve asker intiharları	3 ölü	1 yaralı
9. Saldırıya Uğrayanlar		
Üniversite Öğrencisi	2	
Öğretmen	2	
Gazeteci	2	
Toplam	6 yaralı	
10. Mayın ve sahipsiz bomba	3 ölü	2 yaralı
11. Kadına ve çocuğa yönelik şiddet		
Kadına Yönelik Şiddet	1 ölü	6 yaralı
Namus Cinayeti	1 ölü	
Kuşku Kadın İntiharları	4	
Toplam	6 ölü	6 yaralı

12. İşkence, Kötü Muamele, Aşaglayıcı ve İnsanlık dışı

Muameleye Uğrayanlar		
Gözetiminde işkence ve kötü muamele maruz kalanlar	43	
Kaçırma, tehdit ve ajanlık teklif edilenler	14	
Ev, köy vb. yerlerde işkence	12 kişi	
Toplumsal Gösterilere Müdahalede Yaralanınlar	37 kişi	
Toplam	106	

II. KİŞİ GÜVENLİĞİ

Gözetiminde alınanlar	452	
Gözetiminde alınan Sığınmacı ve göçmenler	161	
Toplam	613	
Tutuklananlar	56	

Cezaevleri

Sağlık koşulları, Hasta tutuklu, Tedavinin engellenmesi	5 kişi	
---	--------	--

III. İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

Sansür, Yasaklama, Kısıtlama		
Yasaklanan etkinlikler	6 (tiyatro, film ve şölen)	
İnsan Hakları faaliyetleri	1	
Toplatılan ve Yasaklanan Yayınlar		
Dergi	7	
Gazete	9	
Toplam	16	
Kapatılan gazete ve dergiler	2 (Toplam 20 gün)	
Baskına uğrayan kitle örgütü, yayın organı, vb.	6 (5 yayın bürosu, 1 kültür merkezi)	
Saldırıya uğrayan gazeteciler	4 kişi	
Gözetiminde alınan ve tutuklanan gazeteciler	11 gözetim, 3 tutuklama	
Açılan Davalar	12	
	11 (5 dava beraatli sonuçlandı, 9 kişi toplam 3 yıl 7 ay 10 gün hapis ve 11 milyar 216 milyon 143 bin 390 lira para cezasına çarptırıldı)	

Sonuçlanan Davalar

--	--	--

IV. TOPLANTI VE GÖSTERİ ÖZGÜRLÜĞÜ

Faali Saldırıları	10	
Açılan Davalar	10	
Sonuçlanan Davalar	3 (2 dava beraatli sonuçlandı, 90 kişi 20'şer ay hapis cezasına çarptırıldı)	

V. ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ

Baskına Uğrayan Siyasi Kuruluş	3 (DEHAP'ın İstanbul Şangazi, Nusaybin ilçe ve Nusaybin Duruca belde binaları)	
Yasaklanan etkinlikler	2	
Örgütlere / Yöneticiler Açılan Davalar	18	
İHD yöneticilerin açılan dava/soruşturma	4	
Örgütlerin Kapatılması		
Kapatılması için dava açılan örgütler	3 (1 siyasi parti, 2 dernek)	
Sonuçlanan Davalar	9 (27 kişi toplam 11 yıl 10 ay hapis ve 8 milyar 232 milyon 100 bin lira para cezasına çarptırıldı)	

VI. SOSYAL ve EKONOMİK HAKLAR

Siyasi ve ekonomik nedenlerle isten çıkarılanlar	290 kişi	
Hakkında Soruşturma Açılanlar	193 kişi	
Şüpheye Gönderilenler	16 kişi	
İş kazalarında ölenler	21 kişi	
İş kazalarında yaralananlar	176 kişi	

VII. EĞİTİM ve KÜLTÜREL HAKLAR

Üniversitelerin Disiplin Kurulları tarafından Hakkında Soruşturma Açılanlar	85 kişi (okulda gösteri yaptıkları için)	
Üniversitelerin Disiplin Kurulları tarafından ceza alanlar	4 öğrenci 1 ay, 20 öğrenci 1 hafta	
Uzaklaştırma cezası alanlar	11 öğrenci	
Kınama cezası alanlar	4 (1 Astsubay Hazırlık Okulu öğrencisi, 1 üniversite öğrencisi, 2 lise öğrencisi)	
Okuldan Atılanlar	39 kişi	
Toplam	39 kişi	
Devam Eden Davalar	2 (anadilde eğitim ve Kürtçe seçmeli ders için dilekçe verdikleri gerekçeyle)	

* İnsan Hakları Derneği'nin Türkiye İnsan Hakları Raporu, şubelerine yapılan bireysel başvurulardan ve çeşitli basın-yayın organlarında çıkan haberlerden derlenerek hazırlanmıştır.

Mardin'in Yalım beldesinde evlilik dışı ilişkide bulunduğu gerekçesiyle 21 Kasım 2002 tarihinde 'aile meclisi' kararıyla 'recm cezası'na çarptırılarak ağır yaralanan Şemsiye Allak, yaşamını yitirdi. Yalım'da evli ve dört çocuk sahibi Halil Aliç'tan hamile kaldığı gerekçesiyle ailesi tarafından taşlanarak öldürülmek istenen Şemsiye Allak, uzun süredir Diyarbakır Devlet Hastanesi Yoğun Bakım Ünitesi'nde hayatta kalma mücadelesi veriyordu. Başından aldığı darbeler nedeniyle beyin zarı yırtılan Allak'ın karnındaki bebeği de dört ay önce ölmüştü.

"Orada ateş bitmiyor... Söndürmek bir belâ!"

Selen Doğan

Ateşin hiç sönmediği, yangının bitmediği topraklar... Zor yaşamların ve kolay ölümlerin sonsuz düzlüğü... Acının türlü biçimlerini ezberleyen, yüreğini sabırla bileyen, yarasını ellerinde gizleyen kadınların ülkesi...

Ağızdan çıkacak bir söze, dilin ucundan dışarı sızıveren sualsiz bir hükme, kısaca pamuk ipliğine bağlı yaşamlardan her an vazgeçebileceği gibi bakar orada kadınlar. Hayır, onlar vazgeçmek nedir bilmez aslında, kabul etmeyi bilmedikleri gibi. Bilmeyi bilmedikleri gibi. Onlar, sonu baştan belli bir yazgının içinde ömürlerini geçici bir konukluk gibi diken üstünde geçirirler. Birileri onlara nasıl yaşayıp nasıl öleceklerini söyler. Ve bir gün ölmelerine karar verilir. Törenin görkemli kanatları altında kendi törenlerine ağlarlar. Vahşi buyruklara itaat ederler, sessiz ve sorgusuz ve boyunları kıldan ince... Ölümün tanrı buyruğu olmaktan çıktığı o düzlükte namus belasına kendi ecellerine yürürler. Sorgusuz

ve dümdüz. O kadar kolaydır, bu kadar kolaydır, şu kadar kolaydır ölüme kesilen biletle sonsuza yollanmak ve belki de hiç değilde giden yerde mutlu olacağına inanmak... Törelere hüküm ki demir kıvamında ağırdır, ne yenir ne yutulur. Bazı kadınların başının üstünde keskin bir bıçak gibi sallanıp durur. Her an o başı gövdeden ayırmaya, bağışlanmaz, bağışlanamaz suçların diyetini böylece ödetmeye hazır bir bıçak... Zaten zordur yeterince bazı topraklarda insan olmak, insan kalmak. Bu da yetmezmiş gibi bir de kadın olmak... Dümdüz ve yalnız...

Şemsiye, bir ölü kadın... Bedeni güneydoğunun suskun topraklarına emanet edilmiş bir güzel kadın... Yazılmamış kanunların, çiğnenemez yasakların ve ölümcül günahların bedelini canıyla ödedi bu kadın... 35 yaşında, yani "ömrünün ortasında" bıraktı yaşamı. O, hiç sönmeyen ateşlerde yanıp kavruken kadınların suskun tarihinde öfke dolu bir çığlık olarak kalacak. O ve onun hiç yazılmamış kırık öyküsü... Yaşadığı sürece tek bir fotoğrafı bile olmayan Şemsiye'nin hastane odasındaki o ölüme yakın görüntüsü birkaç gün gazetelerin sayfalarında kalacak. Ya sonra...

Rahat uyu Şemsiye!

Şemsiye, "recm edilen sizin de kadınlığınızdır" der gibi bakıyor bir fotoğraftan...

Diyarbakır muhabirimiz Naşide Buluttekin, o son bakıştaki onulmaz yarayı sarıp sarmalıyor sözcükleriyle ve bir ateş topu gibi atıyor yüreğimizin orta yerine. Töre, bir daha ölümü 'buyurmasın' dileğiyle...

Kadına karşı uygulanan ve insanlık tarihinin yüz karası, yüz yıllardır defalarca ve seninle birlikte bir kez daha "hortlayan töre" yine seninle tarihe gömülecek. Acı hikayelerle dolup taştan yüreğimin en kutsal köşesine senin acını ve korkunç hikayeni de ekledik. Maalesef...

Oldum olası tarihlerle aram iyi değil. Ama sanırım üç ay önceydi onu ziyaret ettim. Öylece yatıyordu... Kafası tıraşlı, gözleri kapalıydı. SES'ten hemşire Raife, zaman zaman gözlerini açtığını ve kulaklarına ninni söyleyen kadınlarla tepki verdiğini ve ellerini sıkıştığını söylemişti. Bense ona hiç dokunmadım. Ne kulaklarına söyleyecek (ziyaretine giden kadınlar hep yapıyormuş) tek bir söz bulabildim ne de ellerini tutabildim. Bütün duygularım kilitlendi, sanki benim de beynim ölmüştü. Ve gözlerini açacak diye ödüm koptu... Gözlerini açarsa ben ne yaparım diye paniğe bile kapıldım... Ve hastane odasını terk edip, onun hakkında hemşirelerle sohbet ettim. Evet itiraf ediyorum, ben Şemsiye Allak'ı sadece bir kez gördüm. Bir daha da gidemedim. Biz Diyarbakır Kadın Platformu olarak haftada birkaç gün Şemsiye'yi ziyaret ederek ihtiyaçlarını tespit edip ona yanında olduğumuzu hissettirmek için düzenli aralıklarla hastaneye gidiyorduk. Ama ben bu işbölümünü kaldırmadım ve kurumumdaki diğer kadınlara devrettim. Ben o kısacık ziyaretten korktum. Çünkü Şemsiye gözlerini açarsa ne diyeceğini bilemezdim. Çünkü ben o kadar gelişkin bir kadın değilim... Bana göre kendisine uygulanan en korkunç insanlık suçuna karşı nasıl duracağını bilmediğimi nasıl itiraf edebilirdim ki?.. Ellerini tutarsam güçsüzlüğümü hissetmesinden korktum. Ve benden daha çaresiz olan bu kadının "yanımda işi ne" diye düşünmesinden korktum. Evet aynen bunları hissettim. O gün... Ve bir daha hiç gitmedim. Artık duymayan kalmadı sanırım. Yaklaşık yedi aydır şehrimizin ve yüreğimizin en kutsal konduğu olan Şemse'yi geçtiğimiz hafta kaybettik. Ve neredeyse her gün ona dair bir yazı veya bir demec gazetelerde yer alıyor. Belki hayatı boyunca hiç Mardin sınırları dışına çıkmamış bu kadın hiç bilmeyecek, yaşama hakkının vahşice elinden alınışının mantığını...

Sizi bilmem ama ben hep merak edeceğim, Şemse'nin uğrunda öldüğü söylenen aşk, sevgi gibi duyguları yaşayıp yaşamadığını... Çünkü Mardinliler Şemse'nin Halil Açı tarafından kandırıldığını ve saflığından yararlanıldığını söylüyorlar. Hatta imam nikahını bile ailenin baskısıyla kabul ettiğinden söz ediyorlar. Ve daha buna benzer birçok şey... Bugüne kadar çıkan tüm haberlerin, yazıların hiç biri bir diğerine benzemiyor. Ama gerçek ve net olan tek şey şu: O yok artık! Bir daha hiç konuşmamak üzere sustu... Zaten biz onunla tanıştığımızdan beri susuyordu; muhtemelen hayatı boyunca da kendisiyle ilgili tüm konu ve kararlarda da susmuştur... O şimdi Diyarbakır Devlet Hastanesi morgunda toprakla buluşacağı günleri bekliyor. Çünkü yasa, ölümüne karar vermiş olsalar bile on beş gün boyunca ailesinin insafa gelip onu alabileceğini ve toprağı özleyen ölü bedeninin bunun için bekletilmesini buyuruyor... Benim ve benim gibi birçok Diyarbakırlı kadının dileği ise ailenin bu on beş günlük sürede insafa gelmemesinden yana. Şemse, katillerine verilmemeli! O ebediyen bizim şehrimizin ve yüreklerimizin kutsal konduğu olarak kalsın istiyoruz. Eğer ölümler de doğdukları yeri özlüyorlarsa, varsa böyle bir şey, ona hiç merak etmemesini söyleriz. Biz her mevsim onun için Mardin ovasının, o dünyanın en güzel kokusuna sahip nergizlerini yüreklerimizle taşıyoruz.

Belki o bir kurbandı. Ama bundan sonra hep bir kahraman olarak anılacak. Çünkü, Diyarbakır adına çok rahat söyleyebilirim ki, onun yaşadıklarından sonra birçok insanın görmezlikten geldiği o çağ dışı töreler daha çok konuşulup tartışılacak ve bu olayın bu kadar deşifre edilmesi böylesine korkunç kararları alan ailelere ders olacak. Bu kararı alan Allak ailesinin üyeleri ise yaşamları boyunca affedilmeyecekler. Böyle olmasını diliyorum. Zaten hep öyle olmuyor mu? Benim bile bildiğim o kadar çok olay var ki, hangi tarihte işlendiği bilinmeyen bu tür olaylar... Olay hep aynıdır. Kadın bir iftiraya ya da haksızlığa uğrar ve katledilir ama bu öldükten sonra, yani iş işten geçtikten sonra anıtlar. Ve mezar, ziyaret edilen kutsal mekan haline gelir. Biliyorum, Şemse'nin de mezarı anıtlaşacak ve insanlar "işte o korkunç törelerin tarihin karanlığına gömülmesine sebep olan kutsal kadın burada yatıyor" diyecekler.

Geçmişinden tek bir kare fotoğrafı bile olmayan Şemsiye'nin gazetelerdeki fotoğrafında gözleri açık öyle anlamlı bakıyor ki... Sizi bilmem ama benim kanımı donduruyor o bakışlar. Sanki "daha önce neredeydiniz" der gibi bakıyor. Sanki "bir daha Şemseler ölmesin diye ne yapacaksınız, töre kadınlığınızdır" der gibi bakıyor. İşte ben bu yüzden gözlerini açmasından korkmuştum. O zaman nedenini bilmediğim korku buydu sanırım. Çünkü ben bu sorulardan hiç birinin cevabını bilmiyorum. Varsa ellerinizde o fotoğraftan, siz de bakın bakışlarına. Yanılıyor muyum? Soruların cevabını biliyorsanız benimle de paylaşır mısınız?...

Şiddet kol geziyor...

Samsun'da 19 yaşındaki Seyit Ali Demirci, bir kadına saldırabileceğini kanıtlamak için "kahveden arkadaşlarıyla" 1 milyon lirasına iddiaya girdi. Yoldan geçen 50 yaşındaki G. S. adlı kadına tecavüze kalkışan Demirci, "Kadını bıçakla korkuttum ama bana tekme atınca bir şey yapamadım. Beni kandırdılar, paramı da vermediler." dedi. Mahkeme, Adli Tıp raporunda akıl hastası olduğu belirtilen Demirci, "tecavüze eksik teşebbüs"ten 20 ay hapse mahkum edildi ama tutukluluk süresi göz önüne alınarak tahliye edildi.

Antalya'da 20 yaşında ve 7 aylık hamile Selcan Güleriyüz adlı kadın, evde yalnız olduğu sırada kapısını çalan bir erkeğin saldırısına uğradı. "Borcunuzu ödeyeceksiniz!" diyerek kadını karnından şişleyen saldırganın kimliği belirlenemedi. Hastaneye kaldırılan Selcan ifadesinde, Emniyet Müdürlüğünde görevli arkadaşı Emel Tümtürk'ün bir süre evlerinde kaldığını, ortak kullandıkları kredi kartı yüzünden de kavga ettiklerini söyledi. Selcan'ın eşi Emin ise kredi kartı yüzünden eşinin telefonla tehdit edildiğini ileri sürdü. Soruşturma sürüyor.

Adana'da 37 yaşındaki fırın işçisi Şehmuz Yurdakul, önce boşanıp sonra barışarak nikahsız yaşamaya başladığı Atiye Ölmez'in üzerine kuma getirdi. Pek çok kez Şehmuz'la birlikte yatma konusunda tartışan iki kadının son kavgası kanlı bitti: Eşlerinin kavgasına sinirlenen Şehmuz, "bu gece sıra bende" diyen kuma Neslihan'ı bıçaklayarak öldürdü. Mahkeme sanığa verdiği 24 yıl ağır hapis cezasını, "hafif tahrik" ve "iyi hal" nedeniyle 15 yıla indirdi.

Edirne'nin Uzunköprü ilçesindeki evinden kaçan 15 yaşında bir kız, önce sokakta tanıştığı Mesut Orak tarafından Hamiyet Bahadır adlı kadına teslim edildi; sonra zorla kapatıldığı bir evde on gün boyunca tecavüze uğradı. Polis, bulduğu ilk fırsatta ailesine durumunu bildiren genç kızı kurtardı. Mesut Orak tecavüz suçundan gözaltına alındı. Bahadır ve Yakup Kaya, Yavuz Belman, Hasan Turan ve K. S. adlı sanıklar da yardım ve yataklıktan gözaltında.

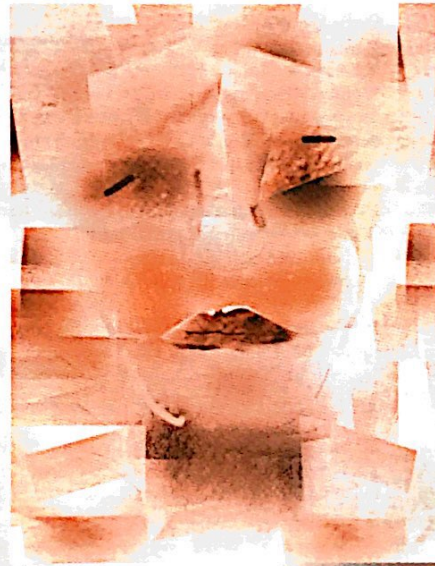
İstanbul Bağcılar'da 45 yaşlarında kimliği belirsiz bir kişi, şeker vererek kandırdığı 5 yaşındaki Ç. B.'ye tecavüz etti. Küçük kız, olaydan sonra annesinin çalıştığı atölyeye giderek karnının ağrıldığını söyledi. Anne Şükran çocuğunu özel bir kliniğe götürdü. Yapılan muayenede Ç. B.'nin tecavüze uğradığı belirlendi. Polis, eşkali belirlenen sapığı arıyor.

Adana'da kendisini cinsel ilişkiye zorlayan eşi Özdemir Arıoğlu'nu bıçaklayarak öldüren 56 yaşındaki emekli öğretmen Ülkü Arıoğlu, polise verdiği ifadede, menopoz yüzünden cinsel isteksizlik içinde olduğunu, bu yüzden eşiyile sık sık tartıştıklarını söyledi. Zaman zaman eşinin tecavüzüne uğradığını belirten Arıoğlu, "Eşim siroz hastalığına yakalanmıştı. Aldığı ilaçların etkisiyle sürekli seks yapmak istiyordu. O gece ilişki teklifini reddettiğim için hakaret etti, ben de ona bıçakla saldırdım, pişmanım." dedi.

İstanbul Fatih'te Moldova uyruklu iki kadın,

kadınlardan birinin Türk eşi tarafından bıçaklanarak öldürüldü. Anisera Monika Emen olay yerinde hayatını kaybetti. Ağır yaralanan Ludmila Türel ise Haseki Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ne kaldırılırken yolda öldü. Polisin gözaltına aldığı İbrahim Türel'in, eşini başka erkeklerle birlikte olduğu, arkadaşını da fuhuş yaptırdığı gerekçesiyle öldürdüğü ileri sürüldü.

İstanbul Avcılar'da 14 yaşındaki C. A.'nın tuvalet penceresinden attığı bebeğinin babası olduğu iddia edilen Cumhur Özel, 'ırza geçmek' suçundan tutuklandı. Özel, ifadesinde C. A.'yı sevdiğini ve onunla evlenmek istediğini söyledi. C. A., Çocuk Mahkemesi'nde yargılanacak.

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi'nde hizmetli olarak çalışan 24 yaşındaki Adem Korkmaz, güvenlik görevlisi olan sevgilisi F. K.'nin "ayrılalım" demesi üzerine çılgına döndü; sevgilisini önce döven, sonra da çıırılçılak soyarak fotoğraflarını çeken Korkmaz, "Benden ayrılırsan çıplak fotoğraflarını herkese gösterip seni rezil ederim!" dedi. Korkmaz 'darp, şantaj ve tehdit' suçlarından tutuklanarak cezaevine konuldu; F. K.'ye ise yediği dayak nedeniyle beş gün rapor verildi.

Manisa Saruhanlı'nın Koldere beldesinde ihbar üzerine ifadesi alınan ilköğretim öğrencisi 13 yaşındaki U. E., üç çocuk ve yedi torun sahibi 68 yaşındaki M. A.'nın tecavüzüne uğradığını söyledi. U. E., ifadesinde, yaşları 16 ile 24 arasında değişen 11 kişinin daha kendisine çeşitli zamanlarda tecavüz ettiğini iddia etti. İddiaları yalanlayan sanıklar tutuklanarak cezaevine gönderildi.

Erzurum'da Emine ve Leyla Algül adlı kardeşler, amcalarının oğlu Murat Algül tarafından "erkeklerle dolaşmaları" gerekçesiyle öldürüldü. Gözaltına alındıktan sonra cezaevine gönderilen Murat Algül, "Pişman değilim, hesabım bitmedi, amca kızlarımla gezen adamları bulamadım" dedi.

Antalya Alanya'da tatil yapan 14 yaşındaki Hollandalı bir genç kız, jandarmaya başvurarak

tecavüze uğradığını söyledi. Jandarma, turist kızın verdiği eşkale uyan 10 kişiyi karakola getirdi. Şüphelilerden gözaltına alınan Yılmaz Ay, Hollandalı kızı hiç görmediğini söylediye de mahkemede tutuklandı. Soruşturma sürerken kızın çelişkili ifadeleri üzerine araştırmaları yoğunlaştıran jandarmanın gözaltına aldığı Ahmet Küçük, kesin olarak teşhis edildi ve tutuklandı.

İstanbul Kağıthane'de ilköğretim öğrencisi 13 yaşındaki Hilal Karaçar'ın öldürülmesiyle ilgili olarak sorgulandıktan sonra serbest bırakılan ama elde edilen deliller doğrultusunda yeniden aranmasına başlanan marangoz Hayret Peynir yakalandı. Peynir, ilk ifadesinde şunları söyledi: "Hilal'i kaza sonucu öldürdüm. Bir ödevini yaptırmak için bana geldi, ben de ancak işim bittiğinde uğraşabileceğimi söyledim. Herkes gittikten sonra birlikte yemek yedik. Daha sonra onunla birlikte olmak istedim. Direnince başını mobilya makinalarına çarptı."

Ege ve Celal Bayar üniversitelerinden üç kadın akademisyen, Manisa'da iki ayrı sağlık ocağına kayıtlı 101 hamile kadınla bir araştırma yaptı. Araştırmaya göre her 4 kadından 1'i, bir başka deyişle, kadınların yüzde 24.8'i hamilelik döneminde fiziksel şiddete uğruyor. Araştırmacının "çarpıcı" sonuçlarından biri, kadınların büyük bölümünün şiddeti "doğal" olarak tanımlamaları. 101 kadının yüzde 39.6'sı "her erkek, karısını sever de döver de, bunlar normaldir" derken, yüzde 29.7'si "dayağın bazen gerekli olduğunu" savunuyor. Yüzde 12.9 oranında bir bölümü de "şiddetin kocanın karısına sahip çıktığı anlamına geldiğini" söylüyor ve her 3 kadından 1'i, "kocamı dövebilsem ben de döverdim" diyor.

şiddete 'dur' demek...

- İngiliz hükümeti, eşlerine ya da birlikte oldukları kadınlara karşı şiddet uygulayan erkekleri, tecavüzden hüküm giymiş olanlarla eşit muameleye tabi tutarak önce işleyecek, sonra teşhir edecek ve yeni ilişkilerinde de kadınları uyarak. Hükümetin planına göre, kadınlara şiddet suçundan 6 ay ile 2,5 yıl arasında ceza alanlar 7 yıl boyunca takip altında tutulacak. 2,5 yıldan fazla ceza alanlar ise ömür boyu takip edilecek.
- Saldırganlara karşı elektrikli ceket üretiliyor! "Exo-electric armor" adı verilen ceketin ilk bakışta normal giysilerden bir farkı yok. 9 voltluk bir pilin enerjisine eşit elektrik, ceketin kol kısmında anahtarla açılan bir bölmedeki düğmeye basılarak yükleniyor. Yalnızca kadınlar için tasarlanan ve bu yılın sonunda üretilecek olan elektrikli ceketin fiyatı yaklaşık bin dolar.
- Yeni İş Yasası'na göre işveren; sağlık, ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve zorlayıcı nedenler durumunda iş sözleşmesini, sürenin bitiminden önce veya bildirim süresini beklemeden feshedebilecek. İşçi ise cinsel taciz veya aile fertlerinin şeref ve namusuna yönelik söz ve davranışlarla karşılaşması durumunda sözleşmesini haklı olarak feshedebilecek.

Yangının Şairi: Ingeborg Bachmann

Ingeborg Bachmann, 25 Haziran 1926'da üç kardeşin en büyüğü olarak Avusturya'nın Klagenfurt kentinde doğdu. 1945'te Innsbruck Üniversitesi'nde felsefe öğrenimine başladı. Graz Üniversitesi'nde bir yarıyıl felsefe ve hukuk öğrenimi gördü. İlk öyküsü *Sal, Kaeminer Illustrierte* dergisinde yayımlandı.

1946-1950 yılları arasında Viyana Üniversitesi'nde felsefe öğrenimini sürdürdü.

Alman dili ve edebiyatı ve ruhbilim dallarını da yan dal olarak seçti. Prof. Leo Gabriel'den felsefe ve Prof. Viktor E. Frankl'dan psikoterapi dersleri aldı. İlk şiirleri, Viyana'da Hermann Hakel tarafından yayımlanan *Lynkeus, Dichtung, Kunst, Kritik* dergisinin ilk sayısında çıktı. Viyana yakınlarındaki Steinhof Akıl Hastanesi'nde staj yaptı. Doktora tezi "Martin Heidegger'in Varoluşçuluk Felsefesinin Eleştirel İncelemesi" başlığını taşıyordu. Bachmann, Ekim 1950'de Paris'e, aralık ayında da Londra'ya gitti; Anglo-Austrian Society'nin düzenlediği bir program çerçevesinde eserlerinden parçalar okudu. Viyana'ya dönüşünden sonra önce Amerikan İşgal Kuvvetleri Yönetimi'nde bir sekreterlik işi buldu. Sonbaharda ise Avusturya radyosunda çalışmaya başladı.

28 Şubat 1952'de *Bir Düş Alışverişi* adlı radyo oyunu Viyana Radyosu'nda yayımlandı. Çıkış adını taşıyan bir dizi şiiri, *Stimmen der Gegenwart* (Güntümünün Sesleri) adlı yıllıkta yayımlandı. Mayıs ayında Hans Werner Richter tarafından *Gruppe 47*'nin Niendorf'da düzenlenen 10. toplantısına davet edildi. Orada, sonradan yaşamında önemli yer tutacak olan ünlü orkestra şefi ve besteci Hans Werner Henze'yle ilk kez karşılaştı. *Gruppe 47*'nin Mainz'daki 12. toplantısında ise *Gruppe 47*'nin ödülünü aldı. İlk şiir kitabı olan *Ertelenmiş Zaman* Frankfurt'ta yayımlandı.

1953-57 yılları arasında Ischia Adası, Napoli ve Roma'da serbest yazar olarak yaşadı. 1954'te Alman Endüstri Birliği Teşvik Ödülü'nü aldı. Şiirleri, Marguerite Caetani'nin Roma'da birkaç dilde yayımlamakta olduğu *Botteghe Oscure* dergisinde çıktı. 25 Mart 1955'te *Agostos Böcekleri* adlı radyo oyunu, Hans Werner Henze'nin müziği eşliğinde Hamburg Kuzeybatı Almanya Radyosu'nda yayımlandı. Harvard Üniversitesi'nin daveti üzerine Amerika Birleşik Devletleri'ne giden Bachmann, Harvard Summer School of Arts and Sciences and of Education'da, Henry Kissinger'in yönetimindeki uluslararası seminere katıldı.

Bir yıl sonra *Büyük Ayının Çağırısı* adlı ikinci şiir kitabı yayımlandı. Bu kitabıyla Bremen Kenti Rudolf Alexander Schröder Vakfı Yazın Ödülü'nü Gerd Oelschlegel'le paylaştı. *Güllerin Fırtınasında* ve *Serbest Geçiş* adlı şiirleri Hans Werner Henze tarafından Gece Parçaları ve Aryalar adlı eserin bütünü içerisinde bestelendi.

1957-1958 yıllarında Münih'teki Baviera Televizyonu'nda dramaturg olarak çalıştı. *Manhattan'ın İyi Tanrısı* adlı radyo oyunu, Baviera ve Kuzey Almanya Radyoları'nın ortak yapımı olarak yayımlandı. Bu dönemde dört yılı Roma ve Zürih'te geçti. Bu oyun Bachmann'a, 'savaşta görme yetilerini yitirenler adına' konulan Radyo Oyunu Ödülü'nü getirdi.

1959-60 döneminde Frankfurt Üniversitesi'nde yeni kurulan Şiir Sanatı kürsüsüne ilk doçent olarak davet edildi.

Berlin'de müziğini Hans Werner Henze'nin bestelediği *Budala* adlı bale-pantomim, Bachmann'ın librettosuyla ilk kez temsil edildi. Librettosunu Bachmann'ın yazdığı, Hans Werner Henze'nin bestelediği *Von Hamburg Prens'i*, 22 Mayıs günü Hamburg Devlet Operası'nda ilk kez sahnelendi. 1961'de *Otuzuncu Yaş* adlı ilk öykü kitabı Münih'te yayımlandı. Bu kitapla Berlin Eleştirmenler Ödülü'nü aldı.

1963 ilkbaharında Ford Vakfı tarafından Berlin'e çağrıldı. Bachmann bir yıllığına gittiği Berlin'e daha sonra yerleşti. 17 Ekim 1964 tarihinde Alman Dil ve Edebiyat Akademisi, Bachmann'a Georg Büchner Ödülü'nü verdi.

1965'te Hans Werner Henze'nin Bachmann'ın librettosundan bestelediği *Genç Lord* operasının ilk temsili gerçekleşti. Bachmann yıl sonunda Roma'ya yerleşti. 1968'de Avusturya Büyük Devlet Edebiyat Ödülü'nü aldı.

Malina adlı romanı 1971'de yayımlandı. *Malina, Ölüm Türleri* başlığını taşıyacak romanlar dizisinin ilk kitabıydı. Bu romanı *Simultan* adlı öykü kitabı izledi. Yazara Anton Wildgans Ödülü verildi.

1973 Mayıs'ında Varşova'daki Avusturya Kültür Enstitüsü'nün daveti üzerine Polonya'ya gitti. Auschwitz ve Birkenau toplama kamplarını ziyaret etti. Varşova, Krakau, Breslau, Thorn ve Posen üniversitelerinde konferanslar verdi.

26 Eylül 1973'te akşam saatlerinde Roma'da, Sacchetti Sarayı'ndaki dairesinde aşırı dozda uykü ilacı alan Ingeborg Bachmann, elinde yanık sigarayla uyuya kalınca çıkan yangında ağır yaralandı ve 17 Ekim günü Roma'da yaşama veda etti....

Dar Zaman

Ingeborg Bachmann
Şiir, Varlık Yayınları

Ingeborg Bachmann adını ilk kez 1973 yılında ozanın ölümüyle duydum: "Üç hafta önce Roma'daki evinde çıkan bir yangında yaralanan Ingeborg Bachmann öldü". Heinrich Böll "Kimse Ingeborg Bachmann'ın korkunç ölümüyle, tasarladığı roman dizisi 'Ölüm Biçimleri' arasında bir ilişki kurmaya koşturmamalı, yapıtlarında ateşle ölüme göndermeler, öylesi bir ölüme ilişkin araştırmalar aramamalıdır." demişti, ama yine de sarsıla sarsıla düşünmeden edemedim: Ne acılar çekti, nasıl çekti? Nasıl oldu da bir "tunica molesta"ya dönüşüverdi geceliği? Aldırmıyor muydu, yoksa dedikleri gibi bedenini yakan sigara külünün acısını duymayacağı bir yerlerde miydi artık?

Bu Tufandan Sonra
Ingeborg Bachmann
Deneme, Metis Yayınları

Şiirden denemeye farklı türden Bachmann ürünlerinin yanı sıra yazarla yapılmış bir dizi söyleşiye de yer veriliyor *Bu Tufandan Sonra*'da. Sanatın gözlemlerimizin açılmasını sağlayabilmesini ister Bachmann. Şöyle der: "Üstünde yaşadığımız bu karamakta, dilsizleşmekte ve çılgınlığın önünde geriye çekilmekte olan yıldızda, yüreklerdeki ülkeler boşaltılırken, onca düşünce ve duyguya veda edilirken, insanlığın sesi bir kez daha yankılandığında, bizler için yankılandığında, bunun insanlığın sesi olduğunun bilincine varamayacak biri düşünülebilir mi?"

Frankfurt Dersleri
Ingeborg Bachmann
Deneme, Bağlam Yayınları

Dil nedir? Yeni bir yazın dili nasıl kurulur? Yazın ütopyası ne demektir? Ahlak nedir? Ahlak ile yazının bağıntıları nelerdir? Yazan ben kimdir? Tarih boyunca hangi değişimlere uğramıştır? Çağdaş yazında yazarın konumu nedir? Bakır beyaz sayfa neden gelecekte yazılacak olan metinleri de içerir? Çağdaş yazında isimler nasıl kullanılır? Neden isimler yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır? Bu sorulara yanıt vermek yerine onları irdelemeyi seçen Bachmann'ın 1959/60 ders yılında Frankfurt Üniversitesi'nde misafir doçent olarak verdiği derslerin bazı soruları bunlar...

Malina'dan...

"...Yalnızca zamanı belirtirken uzun uzun düşünmek zorunda kaldım, çünkü insanların her gün 'bugün' demelerine, dahası demek zorunda olmalarına karşın, benim için 'bugün' diyebilmek neredeyse imkansız; örneğin insanlar bana -yarın bir yana- bugün ne yapmak istediklerini bile anlatırlarında, çoğunlukla sanıldığının aksine, dalgın bakmaya değil, ama ne yapacağımı bilemediğimden, çok dikkatli bakmaya başlıyorum; 'bugün' ile aramda işte bu denli umutsuz bir ilişki var; çünkü bu Bugün'ü ancak delicesine bir korkuyla ve koşarcasına yaşayabiliyorum; Bugün olup bitenler üzerine ancak böyle bir korkunun pençelerinde yazabiliyor ya da konuşabiliyorum; çünkü Bugün üzerine yazılmaları, bu nedenden ötürü yitirilmesi, buruşturulması, bitirilmemesi, yollanmaması gibi... Burada 'bugün'le neyin anlatılmak istendiğini en iyi bilen, hayatında bir defa olsun ölesiye yalva- ran bir mektup yazmış, ama sonradan onu yırtıp atmış olan insandır. Ve şu, yazısı neredeyse hiç okunmayan pusulalar, hiç kimsenin yabancıları değildir: 'Gelin, eğer mümkünse, eğer isterseniz, eğer sizden böyle bir şey istemeye hakkım varsa! Saat beşte Cafe Landtmann'da olun!' Ya da şu Çünkü Bugün sözcüğünü kullanma hakkının aslında yalnızca kendini öldürmek isteyenlere ait olması gerekir; onların dışındakiler için bu sözcük kesinlikle hiçbir anlam taşımaz; onların dışında çalışmak zorundadırlar ya da izin alacaklardır, birkaç yere uğrayacaklardır, almaları gereken şeyler vardır, bir sabah, bir de akşam gazetesi okuyacaklardır, bir kahve içeceklerdir; unuttukları bir şey olacaktır, biriyile sözleşmişlerdir, birine telefon edeceklerdir; yani bir şeylerin yaşanacağı, ya da daha iyi deyişle, öyle pek kayda değer şeylerin yaşanmayacağı bir gün..."

"Aşk Gibi... Sevda Gibi..."

Uğur Yüksel

Afife Jale'ye...

Türk ve müslüman kadınların sahneye çıkmalarının yasak olduğu yıllardı. Siz bıkmadan ve inancınızı yitirmeden provaları takip ediyor, stajyer oyuncu kadrosunda o küçük dudaklarınızla Emel rolünün repliklerini mırıldanıyorsunuz. Rol, Eliza Benemeciyani'ndi ve oyunun prömiyeri 13 Nisan gecesi yapılacaktı. Ama Eliza'nın gruptan ayrılıp Paris'e dönmesiyle her şey, hatta tarih bile değişecekti. Oyunun çıkması gerekliyordu ve o kadar kısa süre içinde yeni bir kadın oyuncu bulmak çok zordu. Darülbeyaz'ın yöneticileri düşünüp taşıyıp bu rol için sizin kapınızı çaldılar. Ve 22 Nisan gecesi siz, o güne dek verdiğiniz bütün emeğin ve azmin sonuçlarını alıyordunuz. Kimseler yokken gizli çıkıp repliklerinizi mırıldandığınız sahnedeysiniz ve karşınızda seyirciniz sizi izliyordu ve replikleriniz çığlığa dönüşüyordu. "Hayatımda mesut olduğum ilk gece...", diyecektiniz yıllar sonra. "Sanatın, ruhunuza verdiği güzel sarhoşluk içindedir." Hatta oyunun bir ağızla sahnesinde siz "taşkın bir saadetle" ağlayacaktınız. Sahiden ağlayacaktınız. Ve sonra... "alkış, alkış, alkış..." O gece siz bir ilki yaşıyordunuz ve belki de farkında olmadan tiyatro tarihine de bir ilki yazıyordunuz, sahneye çıkan ilk müslüman kadın olarak... Ama kanunlar bu ilki yazmanızı seyredermezdi. O gece Darülbeyaz'ı uyariya gelen zaptiyeler, bir hafta sonra sahnelenen o *Tatlı Sır* oyununu sonrasında sizi tutuklamak için tiyatroyu basacaklardı. Ama Kınar Hanım sizi arka bahçeye kaçırmıştı ve bilmiyordunuz, yolun ilk engelidi bu ve peşinizi bırakmaya da hiç niyetleri yoktu. Üçüncü oyununuz *Odalık* oynanırken polis tiyatroyu bir kez daha bastı ve bu kez makine dairesinden kaçırıldınız. "Çok fazla oluyorsunuz ama. O 'kadın zekasıyla' kimlerle savaştığınızı sanıyorsunuz. Delirmiş olmalısınız... Delirmemişseniz bile biz sizi delirebiliriz... Çok ısrar ediyorsanız tabii... Hem de çok rahat..." Böyle düşünüyorlardı. Onlar. Yakalayamadığı için size pek sinirli 'adalet', yazılı olarak Darülbeyaz Kurulu'na ulaştı ve 27 Şubat 1921'de 204 sayılı bildirisiyle tiyatronun kadrosundan çıkarıldınız. Kadın olma suçunuz. Bir de oyuncu olmak istiyordunuz. Ne saçma ve ne mümkün! Böyle düşünüyorlardı. Onlar. Parasız kalmıştınız. Dahası, sahnelerden uzaktınız. Zaten pek zayıf olan sinirleriniz hepten alt üst olmuştu işte. Hiç kimse kabul etmiyordu sizi. Babanız da 'fahişe' deyip suratınıza kapatmıştı kapıyı. Tiyatrodan kimse sizinle konuşmuyordu, herkes korkuyordu çünkü. Tek başınıza sefaletle yürüyordunuz şimdi de. Gün geçtikçe artan baş ağrılarınızı

ilaçlarla dindirmeye çalıştınız sonra. Ve size aşık olan doktorun yaptığı iğnelerle. O iğneler ki sizde alışkanlık yaratacak ve peşinizi bir daha bırakmayacaktı. Birkaç yıl sonra, yani ortalık yatışınca yeniden sahnelere döndünüz. Burhanettin Tepsi Kumpanyası ile Anadolu'ya turneye çıktınız. Yeni Tiyatro Topluluğu ile Kadıköy'de oynadınız ve sonra Fikret Sadı'nın Milli Sahne'siyle çeşitli kentleri dolaştınız. Her kentte başka bir yüzünüzü bıraktınız. Gölgelelerinizi ya da... Sizin mücadelenizin bilincinde değildi hiç kimse. 1923'te Atatürk'ün emriyle sahneler kadınlara açılınca sizin yaptıklarınız hepten unutuldu. Bedia Muvahhit, Şaziye Moral, Münir Neyire Neyir sahneye çıkıp alkışlar toplarken siz sahnelerden ve gözlerden düşüyordunuz. Gün geçtikçe kötüleşen sağlığınız uyuşturucuya bağımlılığınız

yolunuzu değiştirdi. Tek başınıza yürüyeceğiniz bir yola girdiniz ve çıkamayacağınız... 1928 yılında Kuşdili Çayırı'nda gittiğiniz Hafız Burhan konserinde sanatçıya tamburuyla eşlik eden Selahattin Pınar'la tanıştınız sonra. Sizi kendi yoluna katmak için uğraşan adam... Size deliler gibi aşık olup "Nerden Sevdim O Zalim Kadını" ve "Huysuz ve Tatlı Kadın" gibi sitemli, unutulmaz şarkıları besteleyecek adamla...

Ama morfin bağımlılığınız aşkıdan daha ağır basacak ve terk edecekti Pınar sizi. 1935 yılında da boşandınız zaten. Geriye kalan... Çürümüş sinirleriniz ve hayatınıza sahip çıkamıyor olmanız, dahası sahnelerden uzak kalışınız iğnelere daha sıkı sarılmanız neden oldu. Düşüyordunuz işte... ve yanı başınızda hiç kimse yoktu. Tam da sistemin istediği yola doğru gidiyordunuz. Başkaldıran bir kadının sonuna... Bakırköy Sinir Hastalıkları Hastanesi'ne yatırıldığınızda dipteydiniz artık ve çıldırmıştınız işte. Sefaletle dönüşmüş bedeninizi tutacak kimse yoktu... Ve siz 24 Temmuz 1941'de hastanenin bir köşesinde yığılıp kaldığınızda hangi repliği mırıldanıyordunuz hiç kimse bilmedi. Ama herkes sizi mırıldanıyordu dışarıda, hiç bilmeden: "Şarkılar seni söyler, dillerde nağme adın... Aşk gibi, sevd gibi... Huysuz ve Tatlı Kadın..."

İsminiz hastanenin dosyalarından birine kaydedilip kaldırıldı sonra... Sonra... yıllar sonra... tarihe adını yazdıran kadın olarak çıktığınızda karşınıza ağladık arkanızdan... Ama artık çok geçti... Her şey için... Sizin için... bizim için... ve sahneler için...

Pina Bausch İstanbul'daydı

İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı /Tanztheater Wuppertal Pina Bausch ortak yapımı ve Uluslararası İstanbul Tiyatro Festivali'nin İstanbul üzerine gerçekleştirdiği özel projesi, 29-30-31 Mayıs, 1 ve 2 Haziran tarihlerinde AKM Büyük Salon'da İstanbullularla buluştu. Daha önce 30-31 Mayıs ve 1 Haziran tarihleri için planlanan *Tanztheater Wuppertal-Pina Bausch'un "İstanbul Projesi"*nin 28 Nisan tarihinde satışa çıkan biletlerinin sanatseverlerden yoğun ilgi görecektir dört gün içinde tükenmesi üzerine; 2 Haziran pazarı günü için bir ek gösteri kondu. 26 Mayıs pazartesi sabahı satışa çıkan ek gösterinin biletleri de kısa süre içinde tükenmişti.

Pina Bausch ve *Tanztheater Wuppertal*'in 20 dansçı ve 22 tasarımcı ve teknik ekipten oluşan toplam 42 kişilik kadrosu 26 Mayıs pazartesi günü İstanbul'a geldi. 29 Mayıs perşembe gününe kadar Atatürk Kültür Merkezi'nde provalarını sürdüren *Tanztheater Wuppertal* dansçıları "İstanbul" projesiyle beş kez İstanbullu sanatseverlerin karşısına çıktı.

Tanztheater Wuppertal - Pina Bausch ilk kez 1998 yılında Uluslararası İstanbul Tiyatro Festivali'nin konugu oldu ve Hong Kong için tasarlanan "Cam Temizleyicisi" ile seyirciyi fethetti. 2000 yılında bu kez de Lizbon üzerine kurduğu "Masurca Fogo" ile 12. Uluslararası İstanbul Tiyatro Festivali'nde izleyen İstanbullu sanatseverler geçtiğimiz yıl Pedro Almodovar'ın "Konuş Onunla" adlı filmini izlerken "Masurca Fogo"yu yeniden hatırladılar.

Pina Bausch 2002'de İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'nın düşünü gerçekleştirdi ve bu gizemli kent için bir koreografi yapmak üzere çalışmalarına başladı. Geçtiğimiz ağustos ayında 30 kişilik ekibiyle üç hafta kalmak üzere İstanbul'a geldi. İnsanların arasına karıştı, onlarla beraber oldu, onlarla konuştu, onları dinledi... Boğaz kıyısında, Haliç'te, Kasımpaşa'da, Moda'da, Fatih'te, Ada'da gezindi... Bir yandan da yoğun bir prova süreci yaşandı. Pina Bausch'un İstanbul Projesi üzerine çalışmaları daha sonra Wuppertal'de devam etti.

İstanbul Projesi ya da "Ein Stück von Pina Bausch" (sanatçı sevdiği, içine sindirdiği bir ad bulana kadar çalışmalarına bu adı veriyor) Pina Bausch'un her yeni yaratısını önce Wuppertal'de sergileme geleneğini bozmayarak seyirci ile ilk kez 21 Mart tarihinde Wuppertal Operası'nda buluştu. Federal Almanya Cumhuriyeti'nin eşi Bn. Rau, İstanbul Projesi'ni izleyen ve iki bölümden oluşan, üç saat süren bu duyu yüklü performansın bitiminde sanatçıları alkışlamak üzere ayağa ilk fırlayanlar arasındaydı... Dokuz dakikalık alkış yağmuru İstanbul'la kurulan duygusal bağların harekete dönüşme sürecinin ne denli başarılı olduğunu gösteriyordu.

İstanbul Projesi ne turistik ne folklorik gösteri ne de bir tarih gösterisi. Klişe çizgiler taşımayan, duyu yoğunluğu olan bir yapı. Düşler, düşünceler, imgeler üzerine oturtulmuş bir dokusu var. Pina Bausch bu projesinde de dışavurumcu üslubunu seyirciyi etkileyici bir biçimde aktarıyor. Bir "su şehri" olarak gözlemlediği İstanbul'un kırılma anlarını, gücünü, mistisizmini ve erotizmini güçlü solo danslarla vurguluyor. Pina Bausch İstanbul için şöyle diyor: "Bir şeyler sizi yakalıyor, içine çekiyor. Bu güzel denizin içinde olmak bir şans, ama nereye yönelmek istediğiniz çok önemli... Küçük insanları gibiyiz bu kentte." Pina Bausch, ince ve esprili gözlemleriyle yer yer bizlerle ilgili yakaladığı özelliklere tebessüm de ettiriyor.

Eserin dekor tasarımcısı Peter Pabst, yıllardır Pina Bausch ile çalışıyor. Daha önce Istvan Szabo, Burg Theater, Paris Operası, Covent Garden, Royal National Theatre gibi ünlü sanatçı ve kurumlarla çalışmış olan Pabst "İstanbul Projesi" için çok yalın bir tasarım üzerinde durmuş. Tabandan kaynayan su, yağmur ve tül bir perde Pina Bausch'un İstanbul'u hakkında çok şey anlatıyor. Kostüm tasarımcısı Marion Cito'nun günlerce İstanbul'un altını üstüne getirerek bulduğu ipek ve kadife kumaşlardan yaptığı tuvaletler sahne üstünde uçuşuyor. Erkekler ise takım elbiseleri içinde kimi zaman maço ama genelde pek de göründükleri kadar sert değiller! Ve müzikler... Matthias Burkert ile Andreas Eiseisneider'in oluşturduğu ve Mercan Dede'den Tom Waits'e uzanan zengin buluşmada yine düş gücü ve imgeler öne çıkıyor.

Pina Bausch'un bu projesi, İstanbul'un fethinin 550. yıldönümü etkinlikleri kapsamında İstanbul'da gerçekleştirdiği gösterilerini takiben dünyayı dolaşacak.

Sarah Kane'in kısa yaşamı★

Aleks Sierz

Çeviren: Rana Kahraman**

"Kimileri kendilerini öldürürler" der Al Alvarez *The Savage God* adlı, 1971'de kendi intiharını konu alan romanında, "İntiharla hayatta asla bulamadıkları huzuru ve kontrolü ararlar". İddialarını daha ileriye götürerek yakın dostu şair Sylvia Plath'ın 1963'teki intiharının içinde sıkıştığı köşeden kurtulmak için ümitsizce bir çaba olduğu yorumunu yapmıştır. 20 Şubat 1999'da 28 yaşındayken kendini asarak yaşamına son veren oyun yazarı Sarah Kane'in hikayesi de bir anlamda Plath'i akla getirmektedir. Bir kez daha, bu erken gelen ve bir yeteneğin yok oluşuna neden olan olay ister istemez eserlerine olan bakış açımızda değişiklik yaratmıştır. Kane'in kısa kariyeri 1995 yılının ocak ayında, *Blasted* adlı son derece kaba bir dille ve ağır tecavüz sahneleriyle, yamyamlıkla ve göz oyma sahneleri ile eleştirmenleri adeta galeyana getirmiştir. *The Daily Mail* oyunu için "mide bulandırıcı pislik gösterisi" suçlamasında bulunmuştur. *Sunday Telegraph* ateş püsküren bir ifade ile "gereksiz katliam kargaşası" derken *the Spectator* "bir oyunun iğrenç hale sokulması" ifadesini kullanmıştır. Ancak *Blasted*'in bu denli bir etki yaratmasında içindeki seks ve vahşet öğelerinin yanında, yenilikçi yanı da bir o kadar etkili olmuştur. Kane, oyunun ilk yarısını Naturalistik, ikinci yarısını da teatral anlamda sembolik ve kabus haline getirecek öğelerle harmanlayarak oluşturmuştur. Kane, *Phaedra's Love* (1996), *Cleansed* (1998) ve *Crave* [Tutku] (1998) adlı sonraki oyunlarında uç noktadaki duygusal özelliklerle teatral yaratıcılığını birleştirmiştir. Vahşi yanı sevecen yanının önüne geçerek daha çekici gelse de, Kane'in özel yeteneği, tiyatroya ait öğeleri parça parça etmesidir. Örneğin, *Crave* adlı oyununda dört karakterin de adları yoktur ve konuşmalar sahnede bulunan herhangi bir insana yöneliktir. Yani herkes herkesle, hiç kimse hiç kimseyle konuşuyor gibidir. Ölümünden bu yana, şu anda Londra'da Royal Court tarafından sergilenen ve *intihara sürükleyen depresyon* konusunu gündeme getiren son oyunu **4.48 Psychosis** tartışma konusu olmaktadır.

Bu konudaki spekülasyonlar ilk olarak Eylül 1999'da ortaya çıkmıştır. Simon Kane - Sarah'ın erkek kardeşi ve vasisi- **4.48 Psychosis** adlı oyunun, intihara sürükleyen ümitsizlikle ilgili olduğunu ve bunun da kimilerince "gizli kalmış bir intihar notu" olarak yorumlanabileceğini, ama bu basit ve yüzeyel algılamaya biçiminin hem oyuna hem de kız kardeşine yapılmış bir haksızlık olduğunu söylemiştir. Demek istediği oldukça açıktır. Eğer **4.48 Psychosis** görülmeye değer bir oynasa, bu oyunu görülmeye değer yapan, oyunun kendisi olmalıdır. Yazarının bunalımının, Londra'da Maudsley Hastanesi'nde gönüllü olarak kalmasının ya da pek çok kereler intihar girişiminde bulunmasının ardında yatan sebepleri çözmeye yarayacak ipuçları aramak için seyretilmeye değer olmalıdır.

Bu yüzden, Royal Court reklam mantığından uzak bir tavır sergilemiştir. Oyunun tanıtım afişi siyahıdır, resimsizdir ve Kane'in karamsar mizah anlayışını yansıtan oyundan bir alıntı vardır: "Hayalimde doktora gittim, doktor bana yaşamam için sekiz dakikam olduğunu söyledi. Lanet olası bekleme odasında tamı tamına yarım saat bekledim." Sürekli yeniden yaratmaya karşı olan tutkusunun bilincinde olan izleyici, **4.48 Psychosis** adlı oyunun geleneksel anlamda üç perdelik bir oyun

olmaktan çok, abartılı bir şairanelik taşımasını beklemelidir. Oyunu izleyen seyirci, lirik öğelerle oluşturulmuş bir metnin sahnedeki güçlü imgelerle örülmüş halini ve uç noktalardaki yaşantıya dair deneyimlere dayanan uzun mektupların çarpık espri anlayışı ile bütünleşmiş halini görecektir. Ancak **4.48 Psychosis** kaçınılmaz olarak, sorun yaratan ümitsizlik yazını sorgulayan bir ortam yaratmaktadır. Diğer yandan, şüpheci Kane'in çalışmasını kendi yaşantısının yansıması olarak nitelendirirler. *The Telegraph*'in eleştirmeni Charles Spencer, Mayıs 1998'de yazdığı eleştirisinde "eserlerini gerçek sanat vizyonundan çok klinik depresyonuna borçluymuş gibi geliyor" demiştir. Yazdıklarının kendi korkularının ve ruhsal sorunlarının bir ürünü olduğu tartışmaya açık bir konudur.

Öte yandan Kane'in, Royal Court'un yazın sorumlusu Graham Whybrow gibi savunucuları, onun dramatik tekniğini vurgulamaktadırlar. Yalnızca tiyatro alanında eşsiz bir yere sahip olması değil, aynı zamanda asla durağan olmayan işler çıkarmasından dolayı değerlidir. "Her yeni oyunu, yeni bir yolculuğa başlamak ve yeni bir biçimin keşfi gibidir. Arkasında görüntüde tutarlı, konularda çeşitlilik gösteren işler bırakmıştır". Whybrow, Kane'in "hem sanatsal anlamda, hem de yaşamsal anlamda hızlandırılmış bir hayat sürdüğünün" farkında olduğunu ifade eder. "Genç yaşta ölen bütün sanatçıların trajedilerinin çok fazla farkındaydı: Buchner ve diğerleri önünde apaçık duruyorlardı". Kane 1997'de Buchner'in *Woyzeck* adlı oyununu yönetmiştir. Acaba Kane, Alvarez'in sözünü ettiği intihar ve ölüm düşüncelerine bayılan 'gamla' baykuş' oyun yazarlarından biri miydi? Kane'in, Royal Court'daki *Shopping and Fucking* [Alışveriş ve Düzüş] (1996) adlı oyunundan tanıdığı oyun yazarı Mark Ravenhill'in şu sözleri ortalığı uzunca bir süre karıştırmıştır: "Aslında bana göre o, klasik bir yazar.

Çalışmaları sık sık karşılaşılan biçimeler, çünkü sosyal yapı ya da Freudyen psikoloji konusundaki şüphelerimizi gidermiyor. Olaylar hakkında açıklama yapılmıyor. Sadece aşırı uçları gösteriliyor. O sadece klasik duyarlılığa sahip çağdaş bir yazar."

Hayatının karanlık taraflarını yansıtmayı için onu teşvik eden tiyatro yöneticileri yüzünden yeterince bedel ödemedi mi? "Tam olarak değil, son derece inatçı ve iradesi kuvvetli bir insandı. Ne isterse onu yazardı. Herkes gibi onu da kınayan ya da göklere çıkartanlar vardı. Ama o kendi yolunu seçti" sözleri ile Ravenhill bu soruyu yanıtlamıştır.

Belki de yeniden ve yeniden yaratma tutkusu, onu köşeye kısıtarak ölümü tek kaçış yolu olarak göstermiştir. "Size katılmıyorum", dedi Simon Kane. "Yaptığı işin onu intihara sürüklediği fikrine katılmıyorum. Sarah'ın çalışmalarının onun depresyon nedenlerini yansıtmaktan çok, kendisini ve ilgi duyduğu şeyleri yansıttığını düşünüyorum".

Buna benzer bir yorum da Kane'in temsilcisi Mel Kenyon'dan geldi. İşlerinin, iş olarak kendilerini dile getirdiklerini söyleyerek "İnsanlar içindeki cesarete hayran olmalılar, gerçekleri yumuşatmadan suratımıza çarpan imgelere ve yazarları cesur bir teatral anlayışa teşvik eden yönüne dikkat etmeliler". Ancak bıraktığı mirasın tehlikeli bir yanı da yok değil. "Ölümünden dolayı, bazı gençler iyi bir yazar olmak için acı içinde olmak gerektiğine inanabilirler. Bunun da ötesinde büyük bir yazar olarak kabul görmek için ölmeleri gerektiği sonucuna da varabilirler".

Kane öldüğünde, Kenyon, Kane'in 'varoluşsal ümitsizlikten' dolayı öldüğünü ifade etmiştir. Ancak, Royal Court yazarlarından olan arkadaşı Anthony Neilson, aynı depresyonun hem sanatçıları hem de süpermarketteki kasiyerleri aynı oranda etkilediğini, neden birinin saygın diğerinin sıradan olarak damgalandığını anlamadığını belirtmiştir. Çünkü akıl hastalığı meslek seçmemektedir.

Kane'in oyununa *Live 3: Critical Mass* adlı antolojisinde yer veren David Tushingham, Kane'in adı çıkmadan önce onun hakkında "Sarah Kane'in kariyeri akıl hastası olarak daha kısa ve bir tiyatro yazarı olarak daha kabul edilebilir. Onunla ilgili en büyük delilik, yeteneğidir aslında" yorumunu yapar.

Simon Kane de buna ek olarak, "Bir oyuna yazarının biyografisi gözüyle bakmak son derece saçma ve dar kafalıdır özgü bir davranıştır; yorumlamayı kısıtlayan ve diğer olası anlamların yolunu kesen bir düşünce şeklidir. Onun eserleri kişisel öfkeden çok daha fazla şeyleri barındırmaktadır".

Kane ile genç tiyatro yazarlarıyla ilgili hazırladığım kitabım için, Eylül 1998'de, *In-Yer-Face Theatre: British Drama Today*'de [İngiliz Tiyatrosu'nun Bugünü] yaptığım görüşmede, hastalığı ile ilgili bazı ipuçları vermişti. Sorularını yabancılara paylaşıp birine hiç benzemiyordu. Sorularına verdiği cevaplar son derece kibar ve yardımsever bir havadaydı. Sonrasında sorularımın dolu mektuplarıma da uzun uzun cevap verme nezaketini göstermişti.

Ölümüne kadar yaptıklarına ve yazdıklarına bakıldığında, bazı referanslar ister istemez sayfalardan kendi sonunu haykırmaktadır. En sevdiği grup, solistin kendini astığı, kasvetli ve korkunç müzikler yapan Joy Division'dır. Blasted üzerine konuştuğumuz bir gün, Kane gazetedeki gördüğü ve bir türlü aklından çıkmayan kendini asmış Bosnalı bir kadından bahsetmişti. Bu savaşın çıplak gerçekliğini gözler önüne seriyordu. Cleansed'de genç bir adam hapis cezasının süresini öğrendiğinde kendini asmak-taydı ve bu Güney Afrika'da Roben Adası'nda yaşayan siyah bir eylemcinin gerçek öyküsüydü.

Oyunlarında depresyon ve ümitsizlik portreleri -karakter ister Hippolytus'un Phaedra'nın öyküsünü yeniden anlatması olsun, ister Cleansed'deki ıslahevi sakinleri- yalnızca bir araştırmanın değil aynı zamanda cesaretin ürünüdür. Hayatı boyunca 'sınıftaki en yaramaz kız' olarak suçlanmıştı, ama aslında öyle olmayı da kendisi seçmişti.

Kane'in yaşamını yazdıklarına indirgemek hiç de doğru olmayacaktır. En azından yakın dostları onun depresif olmasının yanında eğlenceli bir yönü de olduğundan söz ederler. Müzik ve tiyatro konusundaki zevkleri hiç de iç açıcı olmayabilirdi (Beckett'in, en sevdiği yazar olduğu düşünülürse) ama diğer yandan melankolik birine göre fazlasıyla koyu bir Manchester United taraftarıydı.

Bunların yanı sıra, Beckett'in karanlıkların üstesinden gelen tarzını severdi. Onunla yaptığım konuşmada aşk ve sevginin fazlasıyla ilgisini çektiğini vurgulayarak "Ben oyunlarını depresif ya da ümitsiz bulmuyorum. Bana göre ümitsizliğe dair bir şey yaratmak ya da o duygudan bir şey yaratmak ancak fazlasıyla ümit dolu, hayatı gerçekleştirebilmiş bir insanın yapabileceği şeydir".

Aklıl hastalığının acısına katlanarak yaşayamaması, şefkat ve acıma duygularını kabartmıştır. Sonunda belki de kendini öldürme kararını, depresyonun acılarından ve içinde de kendini gösteren yalnızlığından kaçmak için vermiştir.

Eğer Alvarez'in dediği gibi bazı insanlar kontrol sağlamak ve huzura kavuşmak için intihar ediyorlarsa, tüm yaşamı boyunca 'kadın yazar' kalıbından sıyrılmak için mücadele eden Kane açısından bakıldığında intihar sanatçısı olarak damgalanmasına karşı koyamaması son derece ironiktir. Kane'in yaşadıklarını Sylvia Plath sendromu olarak görmek, sanatını hayatına indirgemek ve içindeki gizli anlamı görmezden gelmek demektir.

"4.48 Psychosis'i sadece oyun olarak görmek zor olacak" der Ravenhill. "Sevirci, sanatçının yaşam öyküsüne takılmadan nasıl olacak da oyunun içine girebilecektir. Belki de oyuna en iyi yaklaşım tiyatro seyircisinin her zaman yaptığı gibi olmalıdır: bir süre için kandırmaca değil de gerçek olduğunu düşünme, oyuncuların oyunu oynamaktan öte yaşadıklarını varsayma, yazarın öldüğünü aklına getirmeme ve kendini eserin içinde yaşamaya hazır hissetme..."

* Aleks Sierz - Bu yazı, 27 Mayıs 2000 tarihinde, The Daily Telegraph 'da "Sarah Kane'in Kısa Yaşamı" adıyla yayınlanmıştır.

** www.tiyatrodan.com'a teşekkür ederiz.

Sarah Kane: "Karakterlerimin hepsi bir şekilde benim." *

Heidi Stephenson & Natasha Langridge

Çeviren: Öznur Onur**

"İngiltere'deki en 'kötü tanınmış' oyun yazarı" şeklinde yaşılanmış olmanız hakkında ne düşünüyorsunuz?

Sarah Kane: Fazla üzerinde durmuyorum. Hatta bana gülünç geliyor. Basının Blasted'a ateş püskürmesi benim için yüzde doksan dokuz eğlenceli, yüzde bir rahatsız ediciydi. Ama burada asıl mesele, hakkımda bu tür şeyleri yazan insanların benimle ya da hayatımla ilgili hiçbir şey bilmiyor olmaları; bu yüzden önemsemiyorum.

Blasted'in medya tarafından gördüğü ilgi sizi şaşırttı mı, çünkü oyun Newsnight'ta bile tartışıldı, değil mi?

Sarah Kane: Evet. Oyunun başladığı hafta Japonya'da binlerce kişinin öldüğü bir deprem oldu ve bu ülkede on beş yaşında bir kız tecavüz edilip öldürüldü. Ama gazetelerde Blasted bu haberlerin hepsinden daha çok yer aldı. Bahsettiğim sadece küçük gazeteler değil. Elbette şaşırtıcıydı, hiç kimse böyle bir tepki verilmesini beklemiyordu (ve eğer verildiyse bu, onların anlamadığı anlamına gelir), bir çoğuna aldırmadım, geçip gitti. Royal Court ve Mel (Kenyon) tarafından oldukça iyi kurdum.

Çalışmalarınız üzerinde koparılan fırtınaların, bir kısım eleştirmenin ve seyircinin şiddet ve savaş gibi olguların bir kadın tarafından ele alınmasına şüpheyle bakması durumundan kaynaklanıyor olabileceğini düşünüyor musunuz?

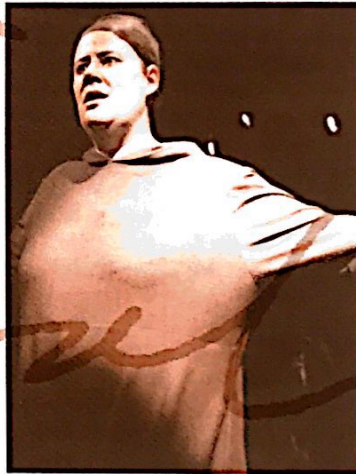
Sarah Kane: Basını ve seyirciyi birbiriyle karıştırmamanın önemli olduğunu düşünüyorum. Medyanın hakareti söz konusuydu ama bu asla toplumun bir haykırışı değildi. Basının tepkisi cinsiyetle mi ilgiliydi, emin değilim. Meselenin; oyunun, genç bir kadına tecavüz etmiş, tecavüz edilmiş ve kendini yaralamış orta yaşlı bir erkek gazeteciyle ilgili olmasının, orta yaşlı erkek eleştirmenlerle dolu bir tiyatro ortamına beni sevdiremeyeceği olduğuna inanıyorum.

Ama oyunda içerikten çok daha önemli olan, biçimdir. Tüm iyi olan sanat yapıtları, biçimde olsun içerikte olsun tahrip edicidir. Ve en iyi sanat yapıtları, biçimde ve içerikte de tahrip edici olanlardır. Sansürü uygulamaya koymak için yer arayanların itici gücü de genellikle biçimdir. Beckett, Barker, Pinter, Bond gibi isimlerin hepsi de işlerinin içeriği hakkında çok fazla eleştirilmezler; eleştiriler

daha çok, sadeleştirilmiş bir yorumlamadan kaçınan ve natüralistik olmayan biçimler kullanmalarından kaynaklanır. Blasted toplumcu gerçekçiliğin bir parçası olsaydı bu derece sert karşılanırmıydı, şüpheliyim. Biçim ve içerik bir olmaya yeltenir; biçim anlamdır. Oyunun ilk yarısındaki müthiş sosyal, psikolojik ve cinsel tansiyon, gelmekte olan bir felaketin önsesisi gibidir. Ve geldiği zaman da yapı, girişine izin vermeyi kırar. Oyun Cate'in nöbetlerinden biri üzerine yığılır. Biçim, portresi çizilen savaş gerçeğine doğrudan bir paralel oluşturur; geleneksel bir form, mantıklı bir açıklama yapmaksızın karakterleri ve oyunu kaotik bir çukura sürükleyen beklenmedik bir unsurun girişiyse aniden şiddetle parçalanır. Aristoteles'in "birlik kuramı"nda mekan birliği korunurken zaman ve aksiyon parçalanır. Oyun İngiltere'deki ehlileştirilmiş şiddet ile eski Yugoslavya'daki iç savaş arasında doğrudan bir ilişki içeriyordu. Blasted şu sorunun sorulmasına yol açtı: Leeds'te gerçekleşen bir tecavüzün Bosna'da bir savaş silahı olarak kullanılan kitlesel tecavüzle ne kadar ortaklığı olabilir? Yanıt "oldukça fazla"ydı. Mekan birliği, barış yaşanan, güvenli ve medenileşmiş İngiltere ile bir iç savaşta kaotik şiddet

arasında kağıttan bir duvarı akla getiriyordu. Her an, herhangi bir uyarı yapılmaksızın yıkılabilecek bir duvar...

Basının sunulan imgelere yönelttiği hakaret "gerçekleşmekte olan bu tip şeyler" fikrine yöneltilmiş bir hakaret değildi; bu imgeler gösterildiğinde onlar hakkında düşüncelerini isteme fikriyle ilgiliydi. Şok, içerikle ilgili değildi; bu, yeni olanla ilgili bir şok da değildi. Basın sahne üzerinde yamyamlık yapıyor diye çılgınlık atıyordu ama, seyirci elbette gerçek canavarlığı değil, sıra dışı teatral bir form içinde, bunun imgesel bir yansımasını izliyordu. Malzemesini yorumsuz sunan ve seyirciden kendi yaptığını oluşturmamasını isteyen biçimde hazırlanmış bir iş izliyordu. Şiddetin temsili, gerçek şiddetten çok daha büyük kızgınlık yaratmıştı. Yugoslavya'nın cesedi kapımızın önünde çürümekteyken basın, ceset konusunda değil ona dikkat çeken kültürel olaya hiddetlenmeyi seçti. Elbette basın Orta Avrupa'da olan bitenin bizimle ilgili olduğunu reddetmek isteyecektir, elbette içinde kıvrandığımız toplumsal hastalığın boyutlarının farkında olmamamızı isteyecektir;

bunu kabul ettikleri anda dayandıkları zemin onları yutacaktır. Soğuk Savaş'ın sona ermesini kutlarlar, ardından hızla çok daha fazla satıracak olan seks skandallarına geri dönerler. Tüm bunlar, aşırı tahrip edici faktörleri azaltan türler olarak geleceğimizi güvence altına almak için yapılmıştır.

Bir oyun yazmak üzere yola çıktığınızda, seyirciyi nasıl etkilemesini istiyorsunuz?

Sarah Kane: Seyirci üzerinde tahminlerde bulunamazsınız ve verilen teatral bir deneyime nasıl cevap vereceklerini kontrol edemezsiniz. Bir reaksiyon yaratmaya çalışmayı istemem, ama onlara ne yapmak istediğinizi bilmek zorundasınız. Yazarken düşündüğüm şey, beni nasıl etkilemesini istediğim ve bunu başarmanın en iyi yolunun ne olduğudur.

Phaedra'nın hikayesini yeniden anlatmayı neden seçtiniz?

Sarah Kane: Gate benden Avrupa'ya ait klasiğe dayanan bir oyun yazmamı istedi. Seneca'nın Phaedra'sını okudum ve iki şey beni yakaladı. İlki, cinsel yozlaşmanın bulunduğu bir Kraliyet Ailesi ile ilgili bir oyun olmasıydı, ki bu durum onu oldukça çağdaş yapıyordu. İkincisi ise Hippolytus'un gerçek hikayede de olduğu gibi, fazlasıyla itici olmasıydı. Fiziksel anlamda güzel olduğu halde gösterişsizdir, püritendir ve insanı ondan nefret eder. Bence püritenlik yaşam biçimiyle ilgili değildir ama bir tutumdur. Geleneksel anlamda saf görülenin peşinde koşmak yerine, benim Hippolytus'um maddesel ve ahlaki anlamda da dürlüğün peşinde gider; bu, bazen kendisine ya da bir başkasına zarar vermesi anlamına gelse de. Kendine olan nefretinin arılığı onu gerçekten bozulmamış bir karakterden daha çekici yapar. Aynı zamanda beni ilgilendiren hissin ifadesinin de dildeki eksiklikle ilgisi vardı. *Phaedra's Love*'da Hippolytus'un Phaedra'ya yaptığı şey tecavüz değildir ama İngiliz dili onun gerçekleştirdiği duygusal katliamı tarif edecek kelimelere sahip değil. "Tecavüz" Phaedra'nın bu durum için bulabildiği en uygun sözcüktür; en şiddetli ve etkili sözcüktür, bu yüzden bu sözcüğü kullanır.

*Gereksiz şiddet kullanmakla sık sık suçlanıyorsunuz. Oyunlarınızın tüm amacı şiddet ve tecavüz gerçeğiyle yüzleşmek; bu durum özellikle eleştirmenler tarafından gözden kaçmış gibi görünüyor. *Blasted* ve *Phaedra's Love*'in yanlış anlaşılması olabileceğini düşünüyor musunuz?*

Sarah Kane: Eleştiri kurumunda dramayı tartışacak uygun dili geliştirme konusunda bir eksiklik var. Yeni oyunlara yapılan şey genellikle sonuna yazarın hoşuna giden bir not düşerek kısa bir sinopsis çıkarmak. Bu yüzden elbette sloganlaşmayı reddeden herhangi bir oyunu anlamakta zorlanacaklardır. Eleştirmenlerin sizin bir dahi ya da ahlaksız bir yaratık olduğunuzu söylemeleri önemli değil; yazma işini daha zor ya da daha kolay hale getirmezler. Her zaman için, zaten olduğu kadar zordur. Her ne kadar eleştirmenlerin kinleriyle bir gösteriyi öldürecek gücü olsa da işlerini yazarlar kadar ciddiye almamalarına üzülüyorum. Bu yüzden sık sık ve gelişigüzel biçimde tahrip etmeye çalışıyorlar.

Eleştirmen John Peter çalışmalarınıza ilişkin olarak önemli bir soru yöneltti: "Seyirci aşırı doz almış kıvama gelene dek ne kadar umutsuzluk aktarabilir ne kadar dehşet gösterebilirsiniz?" Bu durum, yazmaktayken farkında olduğunuz bir şey mi?

Sarah Kane: Birçok insan John Peter'in inanamak istediğinden çok daha fazla umutsuzluğu ve vahşiliği tecrübe ediyor. Aşırı doz tiyatrodan da yaşamda da aynı tehlikeyi taşıyor. Seçim bunu sahneye koymak ya da koymamakta. Ben bunu sahneye koymayı seçtim çünkü bazen, cehenneme gerçekten gitmeyi önlemek için imgesel anlamda gitmek zorunda kalırsınız. Eğer sanat üzerinden birtakım şeyleri deneyimleyebiliyorsak geleceğimizi de değiştirebiliriz. Çünkü deneyimler, acı çekme üzerinden kalbimize birtakım derslerin işlenmesine neden olur, oysa ki kurumsal düşünce bizi çoğu kez hiç etkilenmemiş biçimde bırakır gider. Ve insanlara bu imgesel deneyimlemeyi veren herkes –politikacı, gazeteci, sanatçı– sanatsal ve politik spektrumun tüm sektörlerinden gelen savunma amaçlı çılgınlarla karşılaşacaktır. Gerçekleşmesini önlemek adına, günün olaylarının asla yaşanmamış olduğunu hafızalara örmek oldukça kritiktir. Yaşamda yüksek dozu göze almaktansa tiyatrodan göze almayı tercih ederim. Ve intiharı öneren sivilizasyonun edilgen bir parçası olmaktansa savunma amaçlı çılgınlara göze alırım daha iyi.

Toplumsal algı biçimlerini ve aksiyonlarını geliştirme konusunda oyunlarınızın ne kadar etkili olabileceğini düşünüyorsunuz?

Sarah Kane: Ben hayatımı değiştiren bir tiyatro yapıtıyla karşılaştım: Jeremy Weller'in "Mad"i. Hayatımı değiştirdi çünkü beni değiştirdi; düşüncüm biçimimi, davranış biçimimi ya da davranmaya çalışıyor olduğum biçimi. Madem tiyatro hayatları değiştirebiliyor öyleyse, hepimiz onun bir parçası olduğumuza göre dolaylı olarak toplumu da değiştirebilir. Aynı zamanda, tiyatronun toplum üzerinde rol oynayan dışsal bir faktör olmadığını hatırlamanın da önemli olduğunu düşünüyorum; bu onun bir parçası, toplumun içinde olan insanların dünyayı görüşlerinin bir çeşit yansıması. Yırtıcı filmler vahşi bir toplum yaratmaz, onlar o toplumun bir ürünüdür. Filmler, kitaplar, tiyatro hepsi de, sadece bir kişinin kafasında olsa bile, zaten var olan şeyleri

sunar. Bu sunum üzerinden, tarif ettikleri şeyi değiştirirler ya da sağlamlaştırırlar.

Sizin yazmanızın sebebi bu mu?

Sarah Kane: Evet.

Oyunlarınızda ve genel anlamda dünyada da şiddeti sürdürenler genellikle erkek. Bu, kasıtlı olarak araştırmaya giriştiğiniz bir şey mi?

Sarah Kane: Hayır. Şiddetin nasıl gerçekleştiğini düşünürkenki ana kaynağım kendimim ve karakterlerimin hepsi bir şekilde benim. İnsanoglu hakkında yazıyorum ve nihayetinde ben de onlardan biriyim, tüm insanlığın işleyiş biçimlerinin benim kavrayışımın içinde olması mümkün. Dünyanın kadınlar ve erkekler, kurbanlar ve failer şeklinde ayrılmasına inanmıyorum. Bu tip bölümlmelerin yapısal olacağını düşünmüyorum, bu durum çok kötü yazınsal işler üretiyor.

"Phaedra's Love"ı yönetme deneyiminiz nasıldı?

Sarah Kane: Korkunçtu. Ama sevdim. *Blasted*'i çalışma süreci içinde bazen yazmış olduğum imgeyi tam olarak göremiyordum ve bunun neden olduğunu anlamıyordum. Kendi yarattığım imgelerin farkına varmanın ne kadar zor olduğunu bulmam gerekiyordu, çünkü bu benim asla taviz veremeyeceğim şeylerden biriydi. Bu yüzden yazarı rezil etmekten korktum. Çünkü eğer yapsaydım bana gerçekten zor anlar yaşatacağını biliyordum.

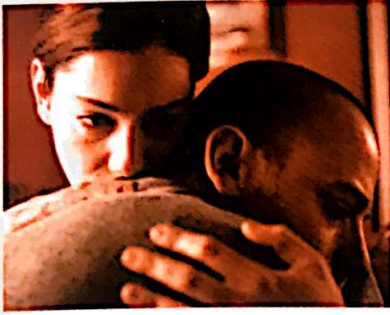
"Phaedra's Love"da dişi karakterleriniz en az gelişmiş ve en az vurgulanmış olanlar. Bunun nedeni temel derdinizin ataerkil düzene, deoletin, kilisenin ve monarşinin riyakarlığına ve yozlaşmışlığına eleştiri getirmek istemeniz mi?

Sarah Kane: Kadınların az gelişmiş olduğu iddiasını reddediyorum ve onları oynayan aktristlerin de böyle düşündüğünden eminim. Phaedra, oyunda aktif hale gelmeye başlayan ilk karakter; ithamı ve intiharı Hippolytus'u özgür bırakır ve monarşinin çöküşüne öncülük edecek sıra dışı olaylar zincirini başlatır. Ama ben cinsiyet politikalarıyla ilgili yazmıyorum. Benim işaret ettiğim problemler insanoglu olarak sahip olduğumuz problemler. Cinsel politikalar ya da ırk, sınıf politikalarından fazla vurgu yapılması bizi asıl problemlerimizden saptırır. Sınıf, ırk ve cinsiyet ayrımcılığı şiddet ya da şiddet tehlikesine dayanan toplumsal bulgular; sebep değildir.

**Bu röportaj, 1997 yılında Methuen'den çıkan Heidi Stephenson ve Natasha Langridge'in hazırladığı "Rage and reason - Women playwrights on playwriting-" adlı kitapta yayınlanmıştır.*

*** www.tiyatrodan.com'a teşekkür ederiz.*

Love
Sarah

İtalya'nın ünlü sinema dergisi Ciak, 2003 sezonunun en iyi filmi olarak, yönetmenliğini Ferzan Özpetek'in yaptığı **Karşı Pencere**'yi seçti. Filmin oyuncularından **Serra Yılmaz** da 'En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu' seçildi. Dergi, İtalyan sinemasının en iyilerini belirlemek için sezon boyunca gösterilen 84 filmi değerlendirmeye alarak en iyi film, yönetmen, erkek oyuncu, kadın oyuncu ve senaryo ödüllerini belirlemek için bir ay süren halk oylaması yaptı. 'En iyi yardımcı kadın oyuncu' dalı dahil toplam 12 dal, İtalyan sinema sektörünün çalışanları ve eleştirmenleri tarafından belirlendi. Serra Yılmaz'ın İtalya'da çok sevilen bir kadın ve oyuncu olduğunu söyleyen Özpetek, "**Ben İtalya'da hiçbir yabancı oyuncunun Serra'nın gördüğü ilgiyi gördüğünü hatırlamıyorum. Ödül alması da güzel bir şey. Türkiye'de oturuyor olması onun için bir handicap olsa da yeni teklifler alacağına inanıyorum.**" dedi.

Şefika Kutluer'in Peter Breiner Jazz Trio eşliğinde hazırladığı ve Bach'ın eserlerinden oluşan ilk caz denemesi "**Coming Bach**" adlı albümün dünya prömiyeri, 27 Mayıs'ta Washington'daki Kennedy Center'da yapıldı. Şefika Kutluer, albüme ilişkin görüşlerini açıklarken eserde Bach'ın mükemmel yapısının cazla çok iyi bütünleştiğini vurgulayarak, "Flüt, cazın ritimleriyle, caz tarzıyla çok iyi bütünleşti, çünkü Bach'ın çok mükemmel bir matematiksel yapısı var" dedi. Albümlerde Bach'ın müziğinde olan birtakım caz öğelerini ön plana çıkardıklarını belirten Kutluer, Türk müzikseverlerin eseri nasıl bulacaklarını çok merak ettiğini söyledi.

Cannes Film Festivali'nde beklenen oldu ve ikinci en büyük ödül Türkiye'den yarışan **Nuri Bilge Ceylan**'a gitti. Festivalde Altın Palmiye Ödülü'nü Gus Van Sant'in **Elephant** adlı filmi alırken İranlı kadın yönetmen **Samira Makhmalbaf**'ın **At Five in the Afternoon** adlı filmine de Jüri Ödülü verildi. Cannes'ın en iyi kadın oyuncusu ise The Barbarian Invasions filmindeki rolüyle Kanadalı oyuncu **Marie-Josée Croze** oldu.

Yaşar Seyman'ın dört yıldır üzerinde çalıştığı **Cambahçe Kadınları** adlı oyunu, Devlet Tiyatroları Edebi Kurulu tarafından kabul edildi. Duygularını, "**İçinde bulunduğum sendikal uğraşımın yirminci yılında işçi sınıfına işçi kadınların önderlik ettiği bir kadın direnişini kitaplaştırarak - Fındık Çiçek Açınca- yine işçilerin ve ev kadını olan eşlerinin katkı koyduğu ikinci bir direnişi oyunlaştırarak işçi sınıfına gönül borcunu ödedim ve kendimi de ödüllendirdim.**" diye açıklayan Seyman'ın ilk kitabı **Hüznün Coşkusu Altında** da oyunlaştırılmış ve 1993 yılında Ankara-Bursa-Antalya Devlet Tiyatrolarında gösterime girmişti.

Edebiyat dünyasının en prestijli ödülleri arasında sayılan Orange Ödülü'nü, **Property** (Mülkiyet) adlı kitabıyla **Valerie Martin** kazandı. Her yıl İngiliz dilinde yazan kadın edebiyatçılara verilen ödül, beraberinde 30 bin pound'luk para armağanını da getiriyor. Martin, kitabında 19. yüzyılda geçen bir köle ticareti öyküsü genelinde, ABD'nin güney kesimindeki Louisiana eyaletinde yaşayan ve şeker toptancısı eşiyle mutsuz bir evlilik sürdüren Manon Gaudet adlı kadının hikayesini işliyor. İktidar, özgürlük ve direniş temalarının ağırlıkta olduğu eserin yazarı Martin, Missouri doğumlu bir yazar olarak bundan önce altı kitaba daha imzasını atmıştı. Orange Ödülü geçen yıl **Ann Patchett**'e verilmişti.

Kadının Sosyal Hayatını Araştırma ve İnceleme Derneği'nin (KASAİD); kadının toplumsal, psikolojik yaşamını irdeleyen, sorunlarını tartışan çağdaş tiyatro oyunlarının ve öykülerinin teşvik edilmesi, Türk tiyatrosu repertuvarına ve edebiyatına kazandırılması amacıyla düzenlediği **8. Geleneksel Kadın Oyunları ve Öykü Yarışması** için son başvuru tarihi 31 Temmuz 2003 olarak belirlendi. Yarışma şartnâmesini www.ucansupurge.org adresinde bulabilirsiniz.

Amerikan Film Enstitüsü, sinema tarihinin en iyi ve en kötü 100 karakterini belirledi. İyiler listesinin ilk on sırasında yalnızca iki kadın kahramanı görüyoruz: Kuzuların Sessizliği'nin **Clarice Starling**'i (Jodie Foster) ve Alien filmlerinin **Ellen Ripley**'i (Sigourney Weaver)... Kötülerin ilk onunda ise kadın karakterler erkeklerden daha fazla!!! Oz Büyücüsü'nün **Batı'nın Kötü Büyücüsü** (Margaret Hamilton), Guguk Kuşu'nun **Hemşire Ratched**'i (Louise Fletcher), Öldüren Cazibe'nin **Alex Forrest**'i (Glenn Close), Çifte Tazminat'ın **Phyllis Dietrichson**'ı (Barbara Stanwyck), Şeytan'ın **Regan MacNeil**'i (Linda Blair) ve Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler'in **Kraliçe**'si!

Oscar ödüllü İngiliz sahne ve sinema sanatçısı **Dame Wendy Hiller**, 90 yaşında yaşama veda etti. Ünlü roman ve tiyatro yazarı **George Bernard Shaw**'un, 1930'lu yıllarda Londra'da sahnelenen 'Pygmalion' ve 'Saint Joan' adlı yapıtlarında yıldızı parlayan Hiller'in, 20'li yaşlardayken, 80'indeki ünlü yazar Shaw ile birlikte çok yakın çalıştıkları biliniyor. Hiller, 1958 ve 1980'de 'Separate Tables' ve 'The Elephant Man' adlı filmlerdeki üstün başarısı nedeniyle 'en iyi yardımcı kadın oyuncu' Oscar'ının sahibi olmuştu.

sağlık olsun!..

İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Engin Oral, ilk kez cinsel ilişkiye girecek olanların doğum kontrol hapı kullanmaları gerektiğini belirterek cinsellikte erkeklerin korunmasının daha önemli olduğunu söyledi.

Alman prezervatif markası Condomi'nin Türkiye pazarındaki tanıtımlarında kullanılacak afişlerin belirlenmesi için düzenlenen ve güzel sanatlar fakültelerinden 30 öğrencinin katıldığı yarışmada birinciliği, "sperm yakalayan prezervatif" afişiyle 23 yaşındaki Aslıhan Özgen aldı. Yarışmaya katılanların yalnızca biri erkekti.

Finlandiyalı araştırmacılar, haftada en az iki kez yapılacak boyun egzersizlerinin kasları gererek kadınlarda kronik boyun ağrısını hafiflettiğini belirledi. Araştırmacılara göre, omuz egzersizleriyle vücudun üst kısmında yapılan hareketler de boyun ağrısını azaltıyor.

Yüzüncü Yıl Üniversitesince yapılan bir araştırma, anne sütünün erken kesilmesi ve birkaç hafta içinde ek mamalara geçilmesinin bebeklerde obeziteye neden olduğunu ortaya koydu. Tuz ve protein bakımından zengin olan mamalar, bebekte susamaya ve daha fazla mama tüketmeye yol açıyor.

Amerikalı uzmanlar, çağımızın hastalığı strese karşı en etkili yöntemin "sevgiyle tensel temas" olduğunu savunuyor. Miami Üniversitesi'nde yapılan araştırmalara göre sevgiyle günde sadece on dakika el ele tutuşmak ve 20 saniye birbirinize sarılmak, stresin fiziksel etkilerini önemli ölçüde azaltıyor. Uzmanlara göre, birbirlerine sevgiyle dokunan çiftlerde, stres hormonu olarak nitelendirilen "kortisol" azalıyor. Kortisol'un azalması ise "serotonin" ve "dopamin" olarak bilinen "insana kendini iyi hissettiren" kimyasalların salgılanmasını hızlandırıyor.

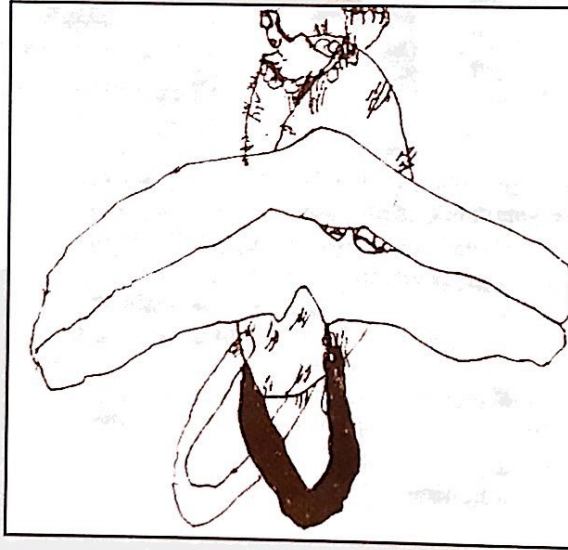
HIV taşıyıcısı 606 eşcinsel ile 287 erkek ve 504 kadın üzerinde yapılan bir araştırmada, tek kişiyle ilişkiye girenlerin HIV konusunda hassas davrandıkları, buna karşın çok eşli kişilerin bu durumlarını gizleyebildikleri ortaya çıktı. AIDS hastalığına neden olan virüsü gizleyen deneklerin çoğu, oral seksin virus açısından düşük risk taşıdığı görüşünde.

Vajinismus nedir?

Vajinismusta temel özellik vaginaya penis, parmak, tampon ya da herhangi bir araç sokulmak istendiğinde yineleyici ve ısrarlı bir biçimde vaginanın dış 1/3' lük bölümünü saran kasların istemsiz olarak kasılmasıdır. Bu kişilerde vaginaya penisin girmesi ya da bunun beklentisi söz konusu olmadıkça cinsel yanıt bozulmayabilir. Yani bu kişilerin cinsel istek ve ilgileri normaldir. Penis vaginaya girmeden yapılan cinsel oyunlarla orgazma ulaşmaları da olanaklıdır. Fakat penisin vaginaya girmesi söz konusu olduğunda ortaya çıkan kasılma cinsel birleşmeyi olanaksız kılar.

Vajinismusun sıklığı kesin olarak bilinmemektedir. Ancak cinsel işlev bozukluğu olan kadınların yaklaşık yüzde 10 'undan bu sorun vardır. Çoğu kez organik kökenli bir bozukluk olduğu düşünceleriyle bu kişilerin jinekoloğa başvurduğu görülür. Sorunun ruhsal yönü çok boyutludur.

Sistemli bir cinsel eğitimin verilmediği bir toplumda kişinin kendi cinsel organlarının anatomisi ve işleyişine ilişkin bilgi sahibi olmayışı önemli bir etkindir. Kadınlık kimliği konusundaki korku ve çatışmalar da vajinismusa yol açabilir. Toplumsal açıdan bakıldığında çocukluktan itibaren karşı cinsle arasına bir duvar çekilmeye çalışılan, birbirine yaklaştırılmayan gelinlik çağı geldiğinde ise erkeğe "eline erkek eli değmemiş" diye övülerek sunulan genç kız, gerdek gecesi aynı odada karşı cinsle başbaşa kalmaktadır. Yaşamında ilk kez çıplak erkek görmekte ve kendisinden cinsel ilişkide aktif olması beklenmektedir, o ana kadar erkeklerden uzak kalmasını, mesafeli olmasını bekleyen toplum, bir anda kendisini belki de ilk kez karşılaştığı bir erkeğe sunmasını istemektedir. Bu durum genç kızın ruhsal

dünyasında ciddi çatışmalara neden olabilmektedir.

Vajinismusun tedavisi için genellikle kadın doğum uzmanlarına başvurulur. Birçok genişletme (dilatasyon) denemeleri yapılır. Çoğu sonuç vermez. Hem erkek hem kadın için önemli bir savaşım ortaya çıkar. Her ikisi de önemli bir sınavın içinden çıkmaya çalışırken heyecanlar ve korkular artar; bir kısır döngü oluşur. Önce kadının erkeğin rahatlaması, gevşemesi, heyecan ve korkularını yatıştırarak bir ruhsal ortamın sağlanması gereklidir. Bu nedenle psikiyatrik yardım vajinismusta çok etkili olmaktadır. Hastalığın tedavisi partnersiz de yapılabilirken, eşin de tedavi sürecine katılımı tedavinin etkinliğini artırır ve tedavi sürecini kısaltabilir.

bir hastanın anlattıkları

Ben 26 yaşında bir kadınum, 3 yıllık evliyim. Anadolu'da küçük bir kasabanın tutucu ortamında yetiştim. Eşimle üniversite yıllarında tanıştım. Uzun bir flört döneminin sonunda (3 yıl) evlendik. Eşim çok anlayışlı ve hassas bir insan. Flört döneminde zaman zaman sevişmelerimiz oldu, ancak cinsel birleşmeyi hiç denemedik. Bu ilişkiden yoğun bir haz duyduğumu söyleyebilirim. Ne olduysa evlendikten sonra oldu. Evlendiğimiz ilk günü eşimle cinsel birleşmeyi denediğimizde ben çok yoğun bir korkuya kapıldım. Bir anda gözlerim karardı. Çığlık atmışım ve eşimi tekmeleyerek üzerimden itmişim. Bu olay üzerine eşim kendisini sevmediğini ve bakire olmadığımı için bunu yaptığını söylediğinde başımdan aşağı kaynar suların aktığını hissettim.

Balayımız çok kötü geçti. Eşime durumu anlatmaya çalıştım. Kendisini sevdiğimi ve bakire olduğumu söyledim. Fakat vaginama penis değdiği anda kendimi kaybediyor ve vücudumun her tarafının kaskatı kesilmesine engel olamıyordum. Zaman içinde eşimle aramız açılmaya başladı. Her akşam yeniden denemeye karar veriyorduk ama sonuç yine aynı oluyordu. Eşimin en büyük isteği bir çocuk sahibi olmaktı. Fakat bunu bir türlü gerçekleştiremiyorduk. Sonunda ayrılmayı bile düşündük ama son çare olarak bir psikiyatriste başvurmayı uygun bulduk.

Bu hastanın tedavisi yaklaşık dört ay sürdü. Eşinin de tedaviye katılımı ile daha çabuk sonuç alındı. Şu anda bir çocuk bekliyorlar ve sağlıklı bir cinsel yaşamları var. www.ruhsagligi.com'dan alınmıştır.

“Panik Atak” en çok kadınları seviyor

Panik atak, depresyondan sonra en yaygın psikiyatrik sendrom olarak biliniyor.

Rahatsızlık, en çok 25-44 yaş grubundaki kadınlarda sıkıntı nöbetleri esnasında “öleceğim” hissine kapılmakla ortaya çıkıyor. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı Başkanı Prof.

Dr. Ercan Abay, panik atak

rahatsızlığının 25-45 yaş grubundaki kadınlarda daha sık görüldüğünü söyledi. Prof. Dr. Abay, yaptığı açıklamada, kaygı ve bunalım olarak tanımlanan panik atak rahatsızlığının tedavi edilmesi gerektiğini belirtti. Panik atak hastasının sıkıntı nöbetleri içine girdiğini ifade eden Prof. Dr. Abay, şunları kaydetti: “Hasta, nöbet sırasında kıyamet kopacak, dünyanın sonu gelecek gibi panik havasına kapılır. Hastalar nefes darlığı, çarpıntı, yutkunma güçlüğü, ellerde titreme hissederler. İyileşmenin sağlanması için doktora giderek ilaç tedavisine başlanması gerekir. İlaç tedavisinin yanında psikiyatrlarla yapılan görüşmeler de iyileşme sürecini hızlandırır.” Çay, kahve, kola, alkol gibi içecekler ile uykusuzluk ve yorgunluk, panik atağı uyandırıyor. Uzmanlar, yaşananların panik atak olduğunun kabul edilerek ona göre davranılmasını ve tedavinin hiç kesilmeden sürdürülmesini öneriyor. Panik atak belirtilerinden bazıları şöyle: Mideye bir şey çöküyor hissi, avuç içlerinde terleme, her tarafta sıcaklık hissetmek, hızlı ve şiddetli kalp atışları, ellerde titreme, diz ve bacaklarda güçsüzlük veya esneklik, ağız kuruluğu, boğazda yumruk hissi, göğüste basınç, ‘rüyada gibiyim’ hissi, kısmen felce uğramışlık hissi...

Panik atak yalnızca psikiyatrların tedavi etmesi gereken bir hastalık. Tedavi birçok yöntemin bir arada uygulanmasıyla daha çabuk sonuç veriyor. Sadece ilaçla ya da sadece terapi ile iyileşme her zaman mümkün olmuyor. Hastalık hakkında bilinçlenme de oldukça önemli. Uzmanlara göre, panik atağı evde kendi kendine tedavi etmeye çalışmanın kendi kendine apandisit ameliyatı yapmaktan farkı yok. Tedaviye hastanın katılımı da sağlandığında 4-6 ay içinde tümüyle iyileşme şansı yüzde 95. Panik atak için en geçerli tedavi yöntemlerinin; psikoterapi, ilaç kullanımı, nefes ve spor egzersizleri olduğu belirtiliyor.

Panik atakla ilgili her sorunuz için **Panik Atak Dostları Derneği**’ne başvurabilir ya da 24 saat hizmet veren yardım hattını arayabilirsiniz.

e-posta: bilgi@pandost.com

yardım hattı: 0 212. 560 70 83

sağlık olsun!..

Dünya Sağlık Örgütü’nün verilerine göre, dünyada 100 milyon insan depresyonda. Bir başka ifadeyle, her 5 kadından biri depresyonda. Dünyada her 3 kişiden birinin, hayatının herhangi bir döneminde psikiyatrik hastalık geçireceğini tahmin ediliyor.

Avustralyalı ve Çinli bilim adamlarının yaptığı araştırmalar, ev işi yapan kadınların yumurtalık kanserine yakalanma riskinin düşük olduğunu ortaya koydu. İki yıl boyunca 900 Çinli kadın üzerinde yapılan araştırma sonucunda günde üç-dört saat ev işi yapmanın tam bir egzersiz anlamına geldiği, artan fiziksel faaliyetin vücutta yağ oluşumunu engelleyerek yumurtalık ve rahim kanserini önleyebileceği belirtildi.

Türkiye’nin ilk özel Kordon Kanı Bankası, Acıbadem Sağlık Grubu bünyesinde açıldı. Banka sayesinde artık yeni doğan bebeklerin kordon kanından alınan kök hücreler, ileriki yaşlarda ortaya çıkabilecek lösemi gibi ağır hastalıkların tedavisi için kullanılacak. Acıbadem Kordon Kanı Bankası, dünyada bilinen en uygun teknolojiye sahip.

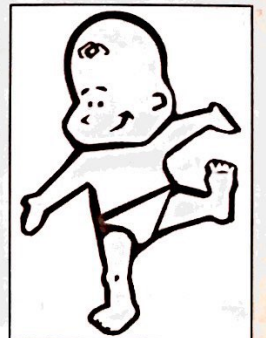
Doğum Bilimi ve Jinekoloji Dergisi’nde yayımlanan bir araştırmada, doğum kontrol haplarının, korunmasız cinsel birleşmeden iki gün sonra alındığında bile etki gösterebildiği ortaya çıktı. Araştırma süresince 111 kadına cinsel birleşmeden 72 -120 saat sonra hap verildi. Uzmanlar bu grupta meydana gelen hamilelik oranının yüzde 1.9 olduğunu belirttiler. Uzmanlara göre, bu sonuç tecavüze uğrayan kadınlar için de “iyi” bir haber.

Uzmanlar, AIDS’in anneden bebeğe bulaşmaması için anne adaylarının HIV testi yaptırmaları konusunda uyarılması gerektiğini belirtiyor: “HIV pozitif saptanan anne adayları bebeklerini dünyaya getirmek istiyorlarsa gebelik süresinde ilaç tedavisi görmeli, doğumu sezaryenle yapılmalı ve yapay sütlerle beslenmeye geçmelidir. Yapay sütlerin olmadığı durumlarda anne sütü sağılıp kaynatılarak bebeğe verilmelidir.”

Yapılan araştırmalar, D vitamini benzeri EB 1089 maddesinin radyasyon tedavisine duyarlık göstermeyen kanser hücrelerini yok edebildiğini gösterdi. Vücut güneş ışınlarını D vitaminine çeviriyor, D vitamini de kanseri önlemede büyük etki gösteriyor. Amerika’da her yıl, yaşları 20 ile 59 arasında değişen 200 bin kadın meme kanserine yakalanıyor ve bunlardan 40 bini ölüyor.

Çocukluk ve gençlik döneminde geçirilen şiddetli güneş yanıkları, cilt kanseri riskini artırıyor. Uzmanlar, güneş ışınlarının en dik olduğu öğlen saatlerinde güneşe çıkmaması gerektiğini vurguluyor. Koruyucu kremler de güneşe çıkmadan en az 1 saat önce sürülmeli.

İsveçli ve Amerikalı araştırmacılar, erkek bebeğe hamile kadınların daha fazla enerjiye ihtiyaç duydukları için daha fazla yediklerini belirtti. Erkek bebeğe hamile kadınlar, kız bebeğe hamile kadınlardan yüzde 10 oranında daha fazla kalori yakıyor ve yüksek miktarda hayvansal ve bitkisel besinler tüketiyor. Bu da erkek bebeklerin kızlara göre daha iri doğmasına neden oluyor.

sağlık olsun!..

ABD'de yapılan bir araştırmada, sigarayı bırakan 5300 kişinin akciğer fonksiyonları beş yıl süreyle izlendi. Deneklerin hepsinde kronik bronşit bulunduğu belirlenen araştırmacılar, kadınların akciğerlerinin yalnızca birinci yılda değil araştırmanın kalan süresinde de erkeklerinkinden daha hızlı yenildiğini gördüler.

Menopoz dönemindeki kadınların en büyük sorunlarından biri olan kemik erimesinin bir 'hastalık' olmadığı, bedenın yaşlılığa uyum sağlayamamasına bağlı olarak geliştiği bildirildi. Özellikle 50 yaşın üzerindeki kadınlarda ortaya çıkan kemik erimesini önlemek için kontrol altında yapılacak özel egzersizler ve uygun dozda kalsiyum tüketimi öneriliyor.

Hamileliği süresince sigara içen annenin aldığı nikotin, bebeğin davranışı üzerinde uyuşturucu etkisi yapıyor. Hamileliği sırasında günde 6-7 sigara içen annenin bebeği, sigara içmeyen annenin bebeğine göre daha sinirli ve inatçı oluyor. Araştırmalara göre, günde 10 sigara içen hamile kadınların bebeği düşük kilolu doğma riski altında bulunduğunu ortaya koyuyor. Nikotin etkisinde kalan bebeğin sinir ve sindirim sistemi ile gözlerinde stres oluşabileceği belirtiliyor.

Migrenle yaşamak...

Kadınların en çok yakındıkları rahatsızlıklardan biri de migren. Migren her ne kadar 'kötü bir baş ağrısı' olarak bilinsede bulantı, kusma, ışığa ve sese duyarlılık gibi belirtiler de göstererek yaşam kalitesini olumsuz yönde etkiliyor. Yapılan çalışmalar migreni olanların yüzde 77'sinin atak sırasında normal faaliyetlerini geçici olarak durdurmaları gerektiğini gösteriyor. Migrenlilerin %19'u atak sırasında işlerine gide-mediklerini söylerken yüzde 31'i aileleriyle yaptıkları bir programı ertelemek zorunda kaldıklarını, yüzde 30'luk bir bölümü ise atak nedeniyle sosyal faaliyetlerini iptal ettiklerini dile getiriyorlar.

Uzmanlar, migreni tetikleyen faktörleri beş grupta topluyor.

Gıdalar: çikolata, eski peynirler (kaşar, rofor gibi), fındık ve alkol.

Yaşam biçimi: çok az uyku, çok fazla uyku, çok yorucu fiziksel egzersiz, sigara içmek ve öğün atlamak.

Çevresel faktörler: iklimdeki ani de-ği-

şiklikler, yükseklikteki ani değişiklikler, soğuk rüzgara maruz kalmak, bir ışık kaynağından gelen güçlü ışık, ağır kokular (ağır parfüm, sigara kokusu gibi)

Duygusal faktörler: stres, kızgınlık, öfke.

Hormonal değişiklikler: aylık adet dönemleri, doğum kontrol hapları.

Çalışan kadınlara, iş verimlerini azaltan migrenle başa çıkmak, migrenin hayatı ve çalışma saatlerini zehir etmesini önlemek için bazı önerilerde bulunuluyor. Bunlar; bol bol su içmek, düzenli egzersiz yapmak, sigaradan uzak durmak, çok fazla ağrı kesici kullanmamak, gözü zorlayan floresan ışığını en az düzeye indirmek,

bilgisayar ekranını ve çalışma biçimini ayarlamak, vücudun oturma pozisyonuna dikkat etmek, gevşemek için sık ve kısa molalar vermek, ağır kokulardan uzak durmak, çevredeki gürültüyü azaltmak, esnek çalışma saatlerini tercih etmek...

Alerji mevsimi geldi!

Alerji birçok kişinin yakındığı bir rahatsızlık. Havaaların ısındığı bahar ve yaz ayları, alerjik bünyeler için oldukça sıkıntılı geçiyor. Alerjiye neden olan maddelerin, yani 'alerjen'lerin çoğu organik kökenli maddeler ve normalde zararsız olan, her gün karşılaştığımız, temas ettiğimiz, yediğimiz, içtiğimiz şeyler: Yumurta, süt, fındık, fıstık, balık, midye gibi besinler; ya da bira, kırmızı şarap gibi içkiler... Çocukların balonu, emzikler, bulaşık eldivenleri, prezervatif... Kedi, köpek, tavşan gibi hayvanlar... Bilezikler, küpeler, takılar... Tozlar, küfler, polenler... Aspirin, penisilin gibi can kurtaran ilaçlar. Böyle daha binlerce, hatta milyonlarca madde. Hatta, alerji tedavisinde kullanılan kortizon bile alerjiye yol açabiliyor. Uzmanlara göre, bağışıklık sisteminin tam olarak gelişebilmesi için 1 yaşından önce geçirilen enfeksiyonların büyük önemi var. Dünyaya alerjiye yatkın olarak gelen çocuklar, geçir-

dikleri enfeksiyonlar yüzünden mikrop ve virüslerle mücadele etmeyi öğrenirler. Bağışıklık sistemi bu enfeksiyonlar sayesinde güçlenir. Buna karşılık, çok temiz ortamlar-

da büyüyen, çok az enfeksiyon geçiren ve çok sık antibiyotik verilen çocukların bağışıklık sistemleri yeteri kadar mikropyla karşılaşmadığından, alerjiye daha yatkın olurlar. Araştırmacıların elde ettiği veriler, çocukluk çağında geçirilen kızamık, suçiçeği, kabakulak gibi enfeksiyonların astıma karşı koruyucu olduğunu ortaya koyuyor. Alerjiler, köy, çiftlik gibi ortamlarda büyüyen çocuklarda ve hatta gebeliklerini bu

tür yerlerde geçiren kadınların bebeklerinde de daha az görülüyor. Çocukluk çağında çok sık antibiyotik kullanılması da astım ve alerji riskini artırıyor.

Hamilelere yaz mevsimi uyarısı

Sıcak yaz günlerinde hamilelerin beslenme, giyim ve güneşlenme konularında dikkatli olmaları gerekiyor. Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Cüneyt Evrûke, anne adaylarının stresten uzaklaşarak, egzersiz ve gevşeme teknikleri uygulayarak hamilelik dönemini daha rahat geçirebileceklerini söyledi. Özellikle Çukurova gibi çok sıcak geçen yaz aylarında

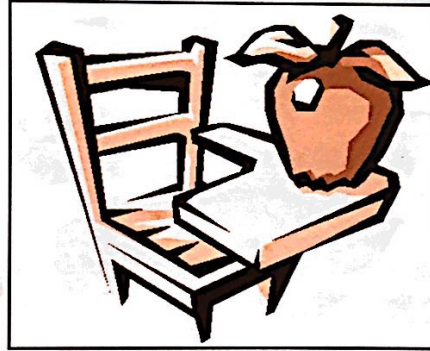
hamile kadınların çiğ ve az pişmiş etlerden, aşırı tuzlu ve baharatlı yiyeceklerden ve pastörize edilmemiş sütün uzak durmaları gerektiğini belirten Doç. Dr. Evrûke, bu dönemde için en uygun sporun yüzmeye ve yürüyüş olduğunu vurguladı. Hamile kadınların yaz aylarında pamuklu, hafif, esnek ve bol giysiler giymeleri, gündüz uykusuna dikkat etmeleri ve bol sıvı almaları gerekiyor.

'Light' ürünler genç kızların gelişimini olumsuz etkiliyor

Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Beslenme Eğitimi Anabilim Dalı tarafından, ergenlik çağındaki bulunan sosyo-ekonomik düzeyi düşük kızların diyetetik ürünleri kullanma durumları ve bu ürünlere yaklaşımlarını saptamak amacıyla "pilot çalışma" niteliğinde yapılan araştırmada, katılımcı gençlerden şişman olanların yüzde 37.5'i, kilosu normal olanların yüzde 20.9'u, zayıf olanların da yüzde 12.9'unun diyet ürünleri tükettiklerini belirlendi.

Üniversitenin Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Bölümü Beslenme Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sıdıka Bulduk ve Araştırma Görevlisi Yasemin Demircioğlu tarafından gerçekleştirilen araştırmaya, ergenlik çağındaki bulunan ve lise ile üniversite öğrencisi 253 kız öğrenci katıldı. Yaşları 15-22 arasında değişen kızlardan diyet ürünleri tüketenlerin oranının yüzde 19.8 olarak belirlendiği araştırmada, kilosundan memnun olanların yüzde 13.3'ü, memnun olmayanların da yüzde 26.4'ünün diyet-

tik ürün kullandıkları tespit edildi. Katılımcılardan 19-20 yaşlarındakilerin yüzde 38.5'i, 17-18 yaşlarındakilerin de yüzde 23.2'sinin diyet ürünleri tükettiklerinin saptandığı araştırmada, şişman olanların yüzde 37.5'i, kilosu normal olanların yüzde 20.9'u, zayıf olanların da yüzde 12.9'unun da diyetetik ürün kullandıkları belirlendi.

Araştırma sonuçlarına göre, ergenlik çağındaki kızların en çok tükettikleri diyet ürünlerin başında kepekli bisküvi ve kraker ile çeşitli 'light' içecekler geliyor; bunları kepekli ekmek ve yağsız süt

ürünleri izliyor. Araştırmaya katılanların yüzde 46'sı "zayıflamak", yüzde 42'si de "kilosunu korumak" amacıyla diyet ürün tüketiyor.

Prof. Dr. Sıdıka Bulduk'a göre, ergenlik döneminin bireyin yetişkinliğe geçişteki en önemli büyüme ve gelişme dönemlerinden biri ve bu dönemdeki hızlı gelişme besin gereksinimini artırıyor. Ama bu gereksinimin, besleyici değeri yüksek sağlıklı besinlerle karşılanması gerekiyor. Prof. Dr. Bulduk, "ince olma" arayışlarının moda diyetlere ve diyetetik ürünlere yönelttiği genç kızları uyarıyor: "Bu ürünlerin bazıları özellikle uygun olmayan miktar ve sıklıkta tüketildiğinde, gençlerin büyüme ve gelişmeleri için yeterli ve dengeli beslenmeye ihtiyaç duydukları ergenlik dönemde tehlike oluşturuyor. Diyetetik ürünleri bilinçsizce ve kontrolsüz bir biçimde tüketmek, bu dönemde artan enerji ve diğer besin öğeleri ihtiyaçlarını karşılayamamaya neden oluyor. Bu da yetersiz ve dengesiz beslenmeyle sonuçlanabiliyor."

Sağlık için diyet

Diyet uzmanları, yaz aylarında "tatil için" uygulanan kısa süreli diyet programları konusunda vatandaşları uyarıyor. Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Diyet Uzmanı Elif Yıldırım, yaz diyetinin kış diyetine göre daha kolay olduğunu, ancak bilinçli yapılmadığı takdirde sağlık açısından risk taşıdığını söyledi. Yıldırım, zayıflamak için yapılan diyetin bir şey yiyip içmemekten ibaret olmadığını belirterek "Yaz aylarında uygulanacak diyet programlarının, hava sıcaklığı nedeniyle oluşan yeme-içme isteksizliğinin de yardımıyla başarı şansı daha yüksektir. Ancak, tüm diyetlerde olduğu gibi yaz diyetinin de hızlı ve katı bir şekilde değil, yavaş yavaş ve düzenli yapılması yararlıdır." dedi. Yıldırım

sözlerini şöyle sürdürdü: "Çok çeşitli diyet türleri var, ancak herkesin metabolizması farklıdır. Bu nedenle, uygulanacak diyetin nasıl olacağına diyet uzmanlarından çok, vücudunu daha iyi tanıyan kişinin kendisi karar vermelidir."

Konya Numune Hastanesi'nde görevli diyet uzmanı Nilgün Baysal ise diyetin sadece zayıflamak değil, kişinin bedensel durumunu iyileştirmek, gerekli enerjiyi sağlayan protein, karbonhidrat ve yağ gruplarından herhangi birinin doğru ve sağlıklı beslenme programıyla denetim altına alınması anlamına geldiğini söyledi. Uzmanlara göre, "mucize" diyetlere itibar edilmemeli, çünkü diyet "tatil için" değil, "sağlık" için yapılmalı.

17 Milyon Evli Kadın Emeginin Peşinde!

Yıllarca dışarıda ve evde çalışıp ürettiğimiz her şeye, tek bir cümleyle el konulabilir mi? Evet; Medeni Kanun'un Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanun'un 10. maddesi, tam da bunu yapıyor. Türkiye'de şu anda 17 milyon evli kadın, açık bir gaspla karşı karşıya. Geçen yıl kadınların yoğun mücadelesiyle elde ettiği, boşanma halinde malların eşit bölüşümünü düzenleyen yeni mal rejimi yasası, bir yürürlük maddesi konularak, 1 Ocak 2002 tarihinden önce edinilen mallar için uygulanamaz hale getirildi. Söz konusu madde, biz kadınların ev işleri, çocuk ve eşler başta olmak üzere diğer aile bireylerinin bakımı için dışarıda ve evde çalışarak yarattığımız emeğin karşılığını, evliliklerin başlangıcından 1 Ocak 2002 tarihine kadar olan bölümünü yok sayıyor. Yani, 1 Ocak 2002 tarihine kadar çalıştığımız, kazandığımız, emeğimizle ürettiğimiz her şey yine erkeklerin! Binlerce yıldır emeğimizin karşılığını alamadığımızı yaşamlarımız dışında rakamlar da açıkça ortaya koyuyor. Dünyada çalışanların önemli bir çoğunluğunu biz kadınlar oluşturmamıza rağmen, elde edilen kazancın sadece yüzde 1 ile yüzde 10 arasında değişen küçük bir kısmına sahibiz. Güneydoğu Anadolu'da kadınların yüzde 93.5'inin ve kadınların daha iyi durumda olduğu söylenen Ege Bölgesi'nde bile yüzde 74.6'sının tek kuruş geliri yok. Tapulu malların sadece yüzde 8.7'si kadınların; diğer bir deyişle yüzde 91.3'u erkeklerin üzerine kayıtlı. Yani, biz kadınlar tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yoksuluz. En çok da ev işi emeğimiz görmezden geliniyor. Oysa, ev işi emeğimiz değerlidir, maddi bir karşılığı vardır ve bu karşılık, mesleki faaliyet için harcanan emekle eşit ekonomik değerdedir.

Çalışıp, didinip ayrılık kapıya dayandığında beş parasız kapı dışına bırakılan biz kadınlar. Parasızlık ve geçim derdi yüzünden dayağa, baskıya katlanan, istemediğimiz insanlarla evliliklerimizi sürdürmek zorunda bırakılan yine biziz... İşte bu ekonomik şiddettir! Biliyoruz ki, ekonomik şiddet sürdükçe de, biz kadınlara yönelik her türlü şiddet ve ayrımcılık devam edecek, haklarımızı elde etmek ve korumak ise zorlaşacaktır.

Bu haksızlığa sessiz kalmayan kadın kurum ve gruplarının yanı sıra tek tek kadınlar olarak, Kadına Yönelik Ekonomik Şiddete Hayır Platformu'nda bir araya geldik. 1 Ocak 2002 tarihinden önce evlenen kadınların, yeni Mal Rejimi'nden evliliklerinin başlangıcından itibaren yararlanabilmeleri için başlattığımız kampanyamızı sonuç alana kadar sürdürme kararlıyız.

Hangi partiden olursa olsun kampanyamıza sahip çıkacaklarından şüphe duymak istemediğimiz kadın milletvekillerini yanımızda görmek istiyoruz. Başta, 10. maddeye muhalefet şerhi koyan Başbakan Yardımcısı ve Devlet Bakanı Mehmet Ali Şahin olmak üzere, AKP'li milletvekillerinden, muhalefetteyken verdikleri sözü tutmalarını, her fırsatta kadın haklarına sahip çıktığını iddia eden CHP'nin milyonlarca kadını mağdur eden bu haksızlığa karşı çıkarak, gereken yasal değişikliği bir an önce yapmasını talep ediyoruz.

Milyonlarca kadını mağdur eden, Medeni Kanun'un Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanun'un 10. maddesinin değiştirilmesi için "Kadına Yönelik Ekonomik Şiddete Hayır" kampanyası Türkiye'nin dört bir yanında sürüyor. İstanbul'da da 31 Mayıs'tan itibaren 1 ay boyunca her cumartesi ve pazar günü, Taksim Mis Sokak, Bakırköy Özgürlük Meydanı ve Kadıköy İskelesi'nde kuracağımız dilekçe masalarında kadınlar olarak haklarımıza sahip çıkmaya ve yürürlük maddesinin değiştirilmesini isteyen aşağıda örneği bulunan dilekçelerimizi imzalayarak hep birlikte TBMM'ye götürmeye çağırıyoruz!

**Kadınlara borcunuzu ödeyin!
Ekonomik şiddete son!
Bütün ev kadınları çalışan kadındır.
Ev içi emek sömürsüne son!**

Kadına Yönelik Ekonomik Şiddete Hayır Platformu

- 1- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı
- 2- İstanbul Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi
- 3- Kadın Adayları Destekleme Derneği (KADER)
- 4- Kadınlarla Dayanışma Vakfı (KADAV)
- 5- Kadının İnsan Hakları Projesi (KIHP)
- 6- Şahmaran Kadın Dayanışma ve Araştırma Merkezi
- 7- Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi
- 8- Kadın Tavrını Geliştirme İnisiyatifi
- 9- Dегirmendere Kadın Destek Kooperatifi
- 10- Marmara Grubu Vakfı İnsan Hakları Grubu
- 11- Kızkardeşler
- 12- Kadın 2000 Kadının İnsan Hakları Bilgi-Belge Merkezi
- 13- KAZETE
- 14- Ege Kadın Dayanışma Vakfı (EKDAV)
- 15- İzmir Barosu Kadın Hakları Komisyonu
- 16- Ankara Kadın Dayanışma Vakfı
- 17- Ankara Bağımsız Feminist Kadınlar Vardır Grubu
- 18- Antalya Yerel Gündem 21 Kadın Meclisi
- 19- Küçükkuyu Kadın Dayanışma Grubu
- 20- Çanakkale El Emeğini Değerlendirme Derneği
- 21- Türk Kadınlar Birliği Adalar Şubesi
- 22- Jıyan Kadın Kültür ve Sanat Merkezi
- 23- İzmir Kadın Dayanışma Grubu
- 24- Emekçi Kadınlar Birliği
- 25- Gazi Mahallesi Kibele Kadın Kooperatifi
- 26- Gazi Mahallesi Toplum Merkezi Kadın Hakları Grubu
- 27- İzmir Barosu Kadın Hakları Danışma ve Uygulama Merkezi
- 28- Uçan Süpürge

TBMM TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA ANKARA

Yasal mal rejimi olan "Edinilmiş Mallara Katılma" rejiminin, 1 Ocak 2002 tarihinden önceki evliliklerin başlangıcından itibaren uygulanmaması, milyonlarca kadını mağdur eden haksız bir düzenlemedir.

Bu nedenle "Medeni Yasa'nın Yürürlüğü Hakkındaki Kanun'un 10. Maddesi"nin değiştirilerek, gerekli yasal düzenlemenin yapılmasını talep ederim.

Saygılarımla,

Adı, Soyadı :
Adres :
İmza :
Tarih :

UÇAN SÜPÜRGE KADIN İLETİŞİM BÜLTENİ ABONE FORMU

Uçan Süpürge Kadın İletişim Bülteni yıllık (6 sayı) yurtiçi: 15.000.000.- TL
ABD 75 USD, Avrupa 50 Euro, yurtdışı kutüphane ve kurumlar 100 USD
eski sayı isteklerinizde bir adet dergi bedeli: 3.000.000.- TL

- () Uçan Süpürge Kadın İletişim Bültenine 1 (bir) yıllık abone olmak istiyorum.
() Uçan Süpürge Kadın İletişim Bülteni aboneliğimi bir yıl için yenilemek istiyorum.

Adım, Soyadım:
Adres:
.....
Semt: **Şehir:** **Ülke:**
Telefon: **Faks:** **e-posta:**

() Armağan Abonelik: Aşağıda adını ve adresini bildirdiğim kişiye Uçan Süpürge Kadın İletişim Bülteninin 1(bir) yıllık aboneliğini armağan ediyorum. Dergi aboneliğinin başlayacağı ilk sayı ile birlikte göndereceğiniz kartpostalı aşağıdaki mesajı yazınız.

.....
.....
Armağan sahibinin;
Adı, Soyadı:
Adresi:
Semt: **Şehir:** **Ülke:**
Telefon: **Faks:** **e-posta:**

Ödeme Biçimi:

- () Türkiye İş Bankası Kavaklıdere Şubesi 477266 no'lu TL hesabına yatırdım, **makbuzun fotokopisi ektedir.**
() Dışbank Kavaklıdere Şubesi 301032277 no'lu USD \$ hesabına yatırdım, **makbuzun fotokopisi ektedir.**
() Dışbank Kavaklıdere Şubesi 3010396 no'lu Euro hesabına yatırdım, **makbuzun fotokopisi ektedir.**

Aboneliğin Başlangıç Sayısı:

Uçan Süpürge Kadın İletişim Bülteni Ağustos, Ekim, Aralık, Şubat, Nisan, Haziran aylarında yayınlanmaktadır, lütfen ay ve yıl olarak yazınız.

Uçan Süpürge

Büyükelçi Sokak Hastan Apt. No:20/4
06700 Kavaklıdere-ANKARA

tel: 0 312 427 00 20

faks: 0 312 466 55 61

e-posta:

info@ucansupurge.org

web@ucansupurge.org

festival@ucansupurge.org

bulten@ucansupurge.org

www.ucansupurge.org

Bu sayfayı kesmek istemiyorsanız sayfanın fotokopisini de gönderebilirsiniz.

Şemsiye Allak'ın anısına...

dün gece sen uyurken

ismini fısıldadım

ve hayvanların korkunç

öykülerini anlattım

dün gece sen uyurken

çiçeklere su verdim

ve insanların korkunç

öykülerini anlattım onlara

dün gece sen uyurken

yüreğim bir yıldız gibi bağlandı sana

işte bu yüzden sırf bu yüzden

yeni bir isim verdim sana

DESTİNA

sen öyle umarsız uyusan da bir köşede

işte bu yüzden sırf bu yüzden

yaşamdan çok ölüme yakın olduğun için

seni bu denli yıktıkları için **DESTİNA**

yaşamımın gizini vereceğim sana

İlâle müldür

13596377